

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

здобувача Зусвої Анастасії Сергіївни

(ПІБ)

академічної групи 072-20-1 (денна форма навчання)

(шифр)

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему «Аналіз кредитного портфеля комерційного банку на основі порівняльної характеристики АТ КБ «ПриватБанк» та РКО Bank Polski»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	проф. Єрмошкіна О.В.			
Рецензент	Рожко Ю.В.			
Нормоконтролер	Федорова О.Г.			

Дніпро
2024

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
економічного аналізу і фінансів
(повна назва)

_____ Д.С. Букресва
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр

здобувачу Зуєвій Анастасії Сергіївні академічної групи 072-20-1
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(код і назва спеціальності)

на тему: «Аналіз кредитного портфеля комерційного банку на основі порівняльної характеристики АТ КБ «ПриватБанк» та РКО Bank Polski»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 31.05.2024р. №515-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	20.05.2024-22.05.2024
Розділ 1	Теоретико-методичні характеристики кредитного портфеля комерційного банку	23.05.2024-30.05.2024
Розділ 2	Аналіз фінансових результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.	31.05.2024-07.06.2024
Розділ 3	Порівняльна характеристика діяльності АТ КБ «ПриватБанк» та РКО Bank Polski. Рекомендації та перспективи подальшого розвитку	08.06.2024-16.06.2024
ВИСНОВКИ		17.06.2024-18.06.2024
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	19.06.2024-23.06.2024

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

О.В.Єрмошкіна

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 06.05.2024 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 24.06.2024 р.

Завдання прийнято до виконання

_____ (підпис студента)

А.С.Зуєва

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Зуєва А.С. – Аналіз кредитного портфеля комерційного банку на основі порівняльної характеристики АТ КБ «ПриватБанк» та РКО Bank Polski – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2024.

Мета кваліфікаційної роботи – аналіз стану кредитного портфеля комерційного банку АТ КБ «ПриватБанк» на основі теоретико-методичних підходів та порівняння клієнтського кредитного портфеля з портфелем РКО Bank Polski.

У вступі викладено проблематика та актуальність кваліфікаційної роботи, мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження.

У першому розділі визначено теоретико-методичні характеристики кредитного портфеля комерційного банку, а також особливості аналізу кредитного портфеля в період повномасштабного вторгнення в Україні.

У другому розділі проведено аналіз фінансових результатів діяльності та стану кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

У третьому розділі проведено порівняльну характеристику клієнтського кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» та РКО Bank Polski, розроблено прогноз кредитного портфеля та коефіцієнтів ризиковості та виділено рекомендації щодо покращення стану кредитування.

КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ, КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК, РКО BANK POLSKI, ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ, ДОХІДНІСТЬ, РИЗИК, ПРОГНОЗ, НЕПРАЦЮЮЧІ КРЕДИТИ.

ABSTRACT

Zuieva. A.S. – Analysis of a commercial bank loan portfolio based on the comparative analysis of JSC CB «PrivatBank» and PKO Bank Polski – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 072 Finance, Banking and Insurance. – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2024.

The purpose of the qualification work is to analyse the state of the credit portfolio of the commercial bank JSC CB «PrivatBank» based on theoretical and methodological approaches and to compare the client's credit portfolio with the portfolio of PKO Bank Polski.

The introduction outlines the issues and relevance of the qualification work, the goal, task, object, subject and research methods.

The first section defines the theoretical and methodological characteristics of the credit portfolio of a commercial bank, as well as the peculiarities of the analysis of the credit portfolio during the period of the full-scale invasion of Ukraine.

In the second section, an analysis of the financial results of activity and the state of the credit portfolio of JSC CB «PrivatBank» for 2019-2023 was carried out.

In the third section, a comparative characterization of the client loan portfolio of JSC CB «PrivatBank» and PKO Bank Polski was carried out, a forecast of the loan portfolio and risk factors was developed, and recommendations were made to improve the credit situation.

LOAN PORTFOLIO, COMMERCIAL BANK, PKO BANK POLSKI, FINANCIAL RESULTS, PROFITABILITY, RISK, FORECAST, NON-PERFORMING LOANS.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
ROZDZIAŁ 1. TEORETYCZNA I METODOLOGICZNA CHARAKTERYSTYKA PORTFELA KREDYTOWEGO BANKU KOMERCYJNEGO	9
1.1. Interpretacja ekonomiczna portfela kredytowego banku komercyjnego	9
1.2. Podejścia metodologiczne do analizy portfela kredytowego banku	18
1.3. Specyfika analizy portfela kredytowego banku w kontekście wojny na pełną skalę na Ukrainie	27
Wnioski do Rozdziału 1	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ЗА 2019-2023 РР	33
2.1. Загальна характеристика діяльності АТ КБ «ПриватБанк»	33
2.2. Аналіз фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк»	41
2.3. Аналіз стану кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк»	51
Висновки до розділу 2	70
РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ТА РКО BANK POLSKI. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ	72
3.1. Обґрунтування вибору РКО Bank Polski як прикладу до порівняння з АТ КБ «ПриватБанк»	72
3.2. Порівняльна характеристика банків: виявлення тенденцій до покращення кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»	77
3.3. Рекомендації до подальшого розвитку кредитного портфеля в АТ КБ «ПриватБанк»	84
Висновки до розділу 3	91
ВИСНОВКИ	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97
ДОДАТКИ	103

ВСТУП

Актуальність теми. Міцність банківської системи має важливу роль у забезпеченні стійкої роботи економіки держави, особливо після початку повномасштабного вторгнення в Україні. Банківські установи, що входять у дану систему, докладають великих зусиль для того, щоби залишатися конкурентними та фінансово-стійкими. За рахунок проведення аналізу за якістю управління, ефективності банківських процесів та наданих послуг, що приносять доходи банку.

Практично найбільшу частку прибутку надходить від надання кредитних послуг, які визначено згідно кредитної політики та сформовано у кредитному портфелі. Тому, важливим є контроль над показниками стану, якості, ризику і доходності кредитного портфеля, контролювати його структуру та аналізувати стан ринку фінансових послуг, особливо в період нестабільних станів, таких як війна.

Питанням формування, оцінки аналізу кредитного портфеля, його теоретичної сутності та важливості в банківському управлінні займалися українські науковці Волкова В.В., Гаряга Л.О, Волкова Н.М., Омельченко О.В., Запорожець С.В., Бугель Ю.В. та інші. Натомість, багато дослідників, фінансистів та економістів, що цікавляться аналізом кредитного портфеля, не мають єдиного твердження, яке б охарактеризувало сутність кредитного портфеля.

Питання приватизації найбільшого банку України ПриватБанку набуло розголосу ще у 2021 р., але було призупинено через початок повномасштабного вторгнення у 2022 р.. Впродовж 2 років воєнного стану банк показав свою спроможність до опору кризовим станам та позитивні фінансові результати, що відіграли вадливу роль в наповненні державного бюджету. Через це, процес приватизації знову став актуальним. Одним із факторів переведення ПриватБанку у приватну власність є наявність сформованого кредитного портфеля, який характеризувався дохідністю, контрольованими ризиками,

рівнем непрацюючих кредитів, тобто, усе те, що дає найбільш якісну оцінку його стану.

Тому, актуальним є проведення аналізу кредитного портфеля найбільшого державного банку АТ КБ «ПриватБанк», що займає велику частку в банківському секторі та є системно-важливим банком, від якого залежить як його власна платоспроможність, так і стабільність всієї фінансової системи України.

Мета і задача кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження стану кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за останні 5 років, ефективності за управлінням кредитними послугами, дослідження впливу пандемії та війни, що відбулися в дуже короткий проміжок часу на здатність банку чинити опір та нарощувати кредитний портфель, а також його порівняння кредитних продуктів з РКО Bank Polski.

Для реалізації поставленої мети, необхідним є поставлення таких задач:

- визначити науково-методичні підходи до сутності та оцінки кредитного портфеля банку;
- проаналізувати особливості аналізу кредитного портфеля в умовах повномасштабної війни в Україні;
- виокремити загальну характеристику діяльності АТ КБ «ПриватБанк»;
- провести аналіз результатів діяльності банку та їх ефективність на основі фінансових коефіцієнтів;
- провести оцінку кредитного портфеля, ґрунтуючись на аналізі структури, динаміки та розрахунку коефіцієнтів ризику та дохідності;
- порівняти клієнтський кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» та РКО Bank Polski, виявити тенденції і створити рекомендації до розвитку.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження стає процес організації контролю за кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк».

Предмет дослідження. Предметом дослідження є теоретико-методологічні підходи до аналізу кредитного портфеля комерційного банку.

Методи дослідження. Під час здійснення кваліфікаційної роботи були використані методи систематизації інформації, під час роботи з науковими статтями та виданнями щодо аналізу підходів до сутності кредитного портфеля, а також під час опрацювання звітів АТ КБ «ПриватБанк» і РКО Bank Polski. Методи аналізу, синтезу, створення динамічних рядів за останні 5 років, в ході дослідження фінансових результатів та створення складу кредитного портфеля. Метод порівняння під час аналізу клієнтського кредитного портфеля, а також мобільних додатків АТ КБ «ПриватБанк» з РКО Bank Polski. Графічний метод та узагальнення під час створення графіків, рисунків та таблиць.

Інформативна база. До складу інформативної бази увійшли наукові доробки та статті, законодавчі та нормативні документи України, річні звіти Національного банку України, АТ КБ «ПриватБанк» та РКО Bank Polski, інформаційні інтернет-джерела.

Апробація результатів дослідження. Результати кваліфікаційної роботи апробовані на міжнародній науковій конференції студентів та молодих науковців «Ринок фінансових інновацій та безробіття ЄС: тенденції, виклики та перспективи», в якому надруковано тези в обсязі 2 сторінки.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення виражається у реалізації аналізу стану кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за останні 5 років, а також порівнянні з РКО Bank Polski, що в сукупності дозволило визначити якість кредитного портфеля та створити рекомендації до подальшого розвитку кредитування в період війни.

Особистий внесок автора. Кваліфікаційна робота є самостійним доробком, в якому всі таблиці, рисунки і розрахунки виконані автором самостійно.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що мають висновки до них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Містить 25 рисунків, 17 таблиць, 10 формул, до списку використаних джерел увійшло 59 пунктів, та 12 додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 114 сторінок.

ROZDZIAŁ 1

TEORETYCZNA I METODOLOGICZNA CHARAKTERYSTYKA PORTFELA KREDYTOWEGO BANKU KOMERCYJNEGO

1.1. Interpretacja ekonomiczna portfela kredytowego banku komercyjnego

Udzielanie kredytów jest istotną częścią wyników finansowych banku, ponieważ generuje dochód z odsetek. Jednocześnie dostarczanie funduszy kredytowych wiąże się z ryzykiem, dlatego stworzenie polityki kredytowej i monitorowanie działalności kredytowej jest ważne w ogólnym zarządzaniu kredytami instytucji bankowych. Omelchenko O.V. definiuje politykę kredytową jako strategię i taktykę banku w zakresie organizacji procesu kredytowego; zestaw decyzji systemu zarządzania kredytami w celu zapobiegania ryzyku w osiągnięciu skutecznej realizacji celów strategicznych [1].

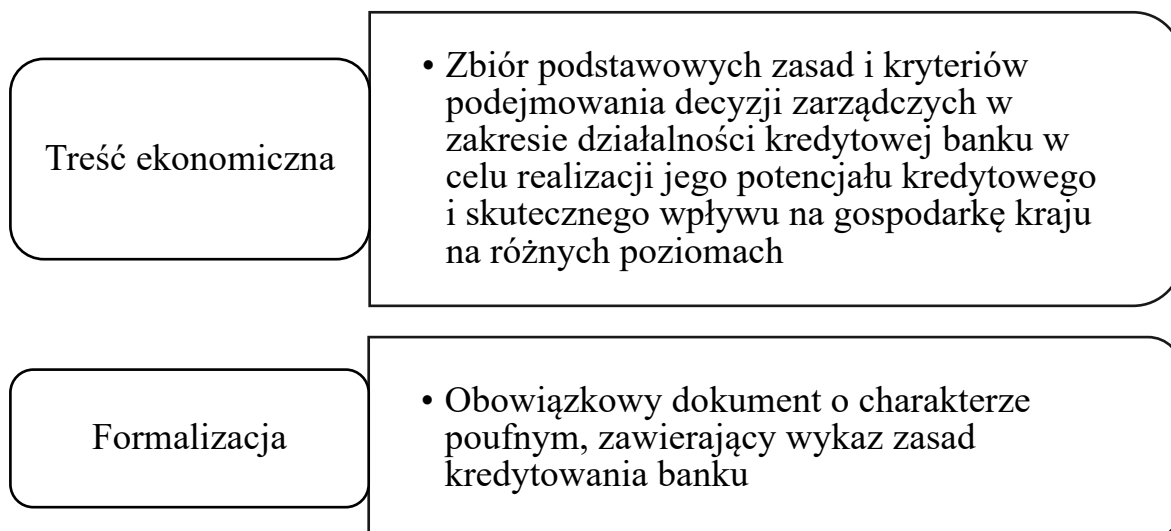
D. Prokopowicz w swoich artykułach definiuje politykę kredytową jako «jest składową i pochodną strategii rozwoju obejmującej całość działalności banku, która powinna być podporządkowana wytyczonym przez kierownictwo banku długoterminowym celem strategicznym» [2].

Inne źródło informacji określa politykę kredytową jako «określony przez dany bank zakres działalności kredytowej; zasady, na jakich bank postanawia udzielać kredytów swoim klientom» [3].

Aneta Wszelaki w swojej pracy pisze, że polityka kredytowa «stanowi więc zbiór narzędzi umożliwiających realizację działalności kredytowej i zarządzanie portfelem kredytowym» [4].

Widać, że wśród powyższych stwierdzeń polityka kredytowa jest częścią strategicznego rozwoju banku i na tej podstawie określa zasady kredytowej działalności banku.

Autorzy [5] definiują istotę polityki kredytowej w dwóch znaczeniach - pod względem treści ekonomicznej i formalizacji, tj. w rozszerzonym i zawężonym znaczeniu (rys. 1.1).

Rys. 1.1 – Dwa sposoby interpretacji pojęcia polityki kredytowej

Tym samym autorzy sugerują, że jest to podstawowe kryterium podejmowania decyzji menedżerskich w zakresie działalności kredytowej w celu wykorzystania potencjału banku i efektywnego oddziaływania na gospodarkę kraju [5]. Innymi słowy, rolą polityki kredytowej, w oparciu o analizę powyższych stwierdzeń autorów, jest wspieranie banku w osiągnięciu zaplanowanych celów strategicznych poprzez prowadzenie zaplanowanych operacji kredytowych, które będą generować dochód dla banku przy z góry określonym poziomie ryzyka.

Opracowana polityka kredytowa banku łączy w sobie następujące cechy funkcjonalne [5]:

- aby zaspokoić popyt klientów na środki kredytowe na ich potrzeby oraz aby zaspokoić instytucję bankową w osiągnięciu zysku poprzez udzielanie kredytów;
- pozwala regulować działalność kredytową w oparciu o strategiczne kierunki rozwoju sektora i reagować w odpowiednim czasie na konsekwencje nieprzewidzianych zdarzeń (inwazja na pełną skalę, pandemia Covid-19), zmniejszając tym samym negatywny wpływ na wyniki finansowe;
- rezultatem ustalonej polityki kredytowej jest organizacja samego portfela kredytowego banku komercyjnego.

Według Omelchenko O.V. [1], polityka kredytowa określa następujące parametry:

- dywersyfikację ryzyka zgodnie z limitami udzielania pożyczek oraz kontrolę obszarów ich inwestycji;
- produktów, które powinny składać się na portfel kredytowy;
- którym klientom zostanie udzielony kredyt, w zależności od potrzeb banku w zakresie dywersyfikacji ryzyka.

Można zatem stwierdzić, że wysokiej jakości polityka kredytowa jest bezpośrednio związana z portfelem kredytowym banku i wpływa na niego, zapewniając jego wiarygodność, efektywność i rentowność.

Badając istotę portfela kredytowego i jego znaczenie w działalności kredytowej banku komercyjnego, naukowcy i ekonomiści w tej dziedzinie oferują stwierdzenia dotyczące jego interpretacji, które przedstawiono w tab. 1.1.

Tabela 1.1 – Definicja portfela kredytowego banku

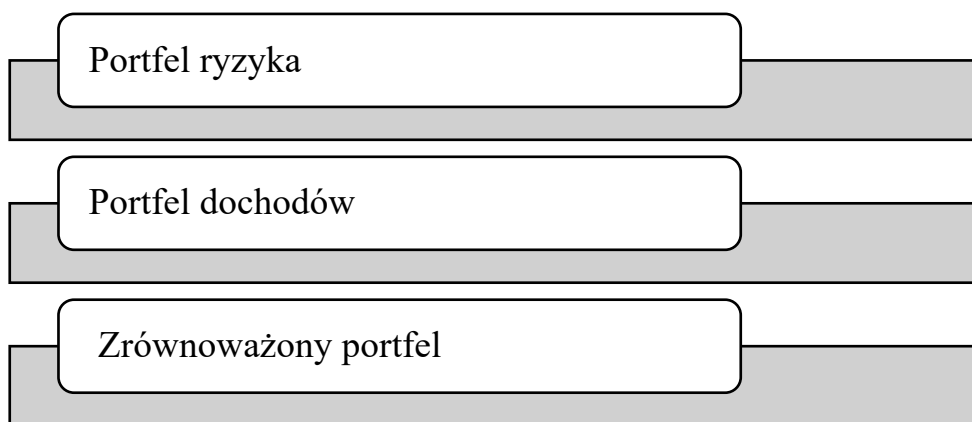
Źródło	Pojęcie "portfel kredytowy"
Volkova V.V. [6]	Określony obiekt zarządzania o określonej strukturze, który spełnia wymagania i cele banku w zakresie rentowności, płynności, ryzyka i obszarów kredytowania
Haryaga L.O. [7]	Agregat udzielonych kredytów bankowych sklasyfikowanych na podstawie różnych kryteriów (kwota kredytu, poziom ryzyka, okres kredytowania), utworzony w celu generowania odpowiedniego poziomu dochodów i zapewnienia wypłacalności instytucji bankowej przy akceptowalnym poziomie ryzyka kredytowego, który nie jest sprzeczny z polityką kredytową banku
«17 banków» [8]	Portfel kredytowy to pakiet kredytów, które pozostają w posiadaniu oraz zarządzaniu banku, firm inwestycyjnych oraz w agencji rządowych
Bugel Y.V. [9]	Łączna kwota kredytów udzielonych przez bank, utworzona w celu uzyskania akceptowalnego poziomu dochodów i zapewnienia wypłacalności banku przy minimalnym poziomie ryzyka kredytowego
Podręcznik «Zarządzanie kredytem w banku» [5]	Zbiór ekspozycji kredytowych, które są klasyfikowane na podstawie kryteriów związanych z różnymi czynnikami ryzyka kredytowego lub środkami ograniczania ryzyka kredytowego

Obecnie nie ma konsensusu co do tego, jak interpretować pojęcie portfela kredytowego. Opierając się na definicjach przedstawionych w tabeli 1.1, mamy następujące: portfel kredytowy to zbiór kredytów udzielonych przez bank różnym rodzajom klientów, które nie są sprzeczne z polityką kredytową banku i wpływają na osiągnięcie celów określonych w strategii instytucji bankowej.

Bugel Y.V. [9] zauważa, że definicja portfela kredytowego jako zbioru samych kredytów może być błędna. Autor twierdzi, że interpretowanie go jako "prostej arytmetycznej kombinacji kwot kredytów udzielonych przez bank" jest niewłaściwe. Zamiast tego autor proponuje wizję "pojedynczego obiektu zarządzania z własną strukturą, sklasyfikowanego według rodzajów kredytobiorców, obszarów inwestycji, rodzajów kredytów i warunków kredytowania, z odpowiednim poziomem rentowności i ryzyka kredytowego". Innymi słowy, mamy wszystkie parametry określone przez politykę kredytową.

Ponieważ portfel kredytowy, w oparciu o stwierdzenia w tabeli 1.1, jest pewnym zbiorem udzielonych kredytów o określonych cechach, możemy wyrazić opinię na temat istnienia ustrukturyzowanego i sklasyfikowanego portfela kredytowego. Na przykład może się on różnić w zależności od kluczowych obszarów kredytowania lub w zależności od rodzaju banku (uniwersalny lub specjalistyczny).

Według źródła [10] istnieją trzy rodzaje portfeli kredytowych, jak pokazano na rys. 1.2.

Rys. 1.2 – Rodzaje portfeli kredytowych w banku komercyjnym

W portfelu ryzyka udział ryzykownych kredytów jest wysoki, ale generują one wysokie zyski. W portfelu dochodowym bank udziela kredytów w celu wygenerowania nieco niższego dochodu, ale przy minimalnym ryzyku. Zrównoważony portfel to połączenie dwóch poprzednich typów, tj. zdywersyfikowany portfel kredytowy, w którym rentowność i ryzyko są połączone i kontrolowane przez bank.

Proces tworzenia portfela kredytowego powinien być ukierunkowany na osiągnięcie celów określonych w polityce kredytowej, dlatego tworzenie optymalnego portfela kredytowego jest celem każdego banku komercyjnego, który dąży do rozwoju i zwiększenia swojego potencjału w sektorze bankowym poprzez wybór najbardziej wiarygodnych inwestycji kredytowych.

Na podstawie [9] istnieją trzy mechanizmy, które można wykorzystać do określenia procesu tworzenia portfela kredytowego, jak pokazano w tab. 1.2.

Tabela 1.2 – Definicja mechanizmów procesu tworzenia portfela kredytowego banku komercyjnego.

Mechanizm	Definicja
Mechanizm gospodarczy	Ma strukturę organizacyjną i metody zarządzania, które umożliwiają realizację aktualnych praw ekonomicznych.
Mechanizm kredytowy	Podstawą jest zestaw technik dotyczących warunków wydania i spłaty długów, w tym technologia prowadzenia tego procesu
Mechanizm organizacyjno-gospodarczy	Wykorzystanie możliwości tworzenia procedury, zgodnie z polityką kredytową, którą banki powinny przestrzegać, co w rezultacie może przynieść mu zysk przy minimalizowanym ryzyku

Oznacza to, że na podstawie definicji zawartych w tabeli 1.2 możemy wyrazić opinię, że mechanizm ekonomiczny ma najmniejszy związek z tym, jak portfel kredytowy powinien faktycznie działać. Zamiast tego definicja organizacyjnego i ekonomicznego mechanizmu tworzenia jest najbliższa procesowi organizowania operacji kredytowych w ogóle, a także ucieleśniania cele samego tworzenia portfela - generowanie dochodu i minimalizowanie ryzyka.

Na podstawie powyższych informacji ustalono, że portfel kredytowy nie jest określany i analizowany oddzielnie dla każdego składnika, ale łącznie. W związku z tym portfel kredytowy ma skład, strukturę i klasyfikację, które są wykorzystywane do szczegółowej charakterystyki, co dodatkowo pozwala na optymalizację działalności kredytowej i zwiększenie efektywności samego banku.

Według źródła [5], autorzy identyfikują cztery grupy, które składają się na portfel kredytowy:

- udzielono pożyczek (terminowych, przeterminowanych i przedłużonych) wszystkim kategoriom pożyczkobiorców;
- środki ulokowane w innych bankach i NBU;
- wszystkie rodzaje gwarancji dla kredytów i rozliczeń;
- zobowiązania kredytowe.

Chociaż portfel kredytowy odgrywa ważną rolę w generowaniu przychodów banku i osiąganiu jego strategicznych planów rozwoju, zależy to w dużej mierze od dobrze zaprojektowanej struktury samego portfela kredytowego. W analizie strukturalnej "struktura" to stosunek określonego elementu do całkowitej kwoty portfela kredytowego.

Mówiąc bardziej ogólnie, struktura portfela kredytowego jest analizowana według kredytobiorców i sektorów gospodarki. Kredytobiorcy dzielą się na osoby fizyczne, osoby prawne, korporacje, małe i średnie przedsiębiorstwa.

Z kolei udzielanie pożyczek tym klientom ma swoją własną strukturę. Na przykład kredyty dla osób fizycznych są dodatkowo analizowane pod kątem kredytów konsumenckich, hipotecznych, samochodowych, kart kredytowych i innych kredytów.

Działalność kredytowa generuje największy zysk dla banku, tj. portfel kredytowy odgrywa kluczową rolę w poprawie efektywności pozyskiwania i wykorzystywania zasobów finansowych banku. Ponieważ każda instytucja bankowa dąży do generowania dochodu, znaczenie budowania wysokiej jakości portfela kredytowego i późniejszego zarządzania nim jest priorytetem.

Poniższe kategorie zależą od tego, jak skutecznie bank organizuje swoją działalność kredytową i monitoruje swój portfel kredytowy:

- rentowność i wypłacalność finansowa banku;
- zapewniona jest stabilność finansowa;
- kontrolowanie ryzyka kredytowego i reagowanie na jego zmiany w odpowiednim czasie;
- zwiększenie zaufania klientów do banku i poprawa świadczenia usług kredytowych;
- racjonalne wykorzystanie środków pozyskanych od klientów (depozytów), które są następnie przekształcane w zasoby kredytowe banku.

Działalność kredytowa, która obejmuje koncepcję portfela kredytowego, jest wyraźnie regulowana przez przepisy państwowe, regulacje, dokumenty wewnętrzne banku i standardy międzynarodowe.

W ukraińskim ustawodawstwie regulacja działalności bankowej, udzielania kredytów, portfela kredytowego i ryzyka kredytowego jest opisana w Ustawie Ukrainy o Narodowym Banku Ukrainy [11], Ustawie Ukrainy o bankach i działalności bankowej [12], Ustawie Ukrainy o kredytach konsumenckich [13], Ustawie Ukrainy o systemie gwarantowania depozytów [14], Ustawie Ukrainy o Funduszu Gwarancji Kredytów Częściowych w Rolnictwie, Ustawie Ukrainy o zmianach w Kodeksie Podatkowym Ukrainy w sprawie specyfiki opodatkowania banków i innych podatników, Instrukcje dotyczące regulacji działalności banków w Ukrainie, Przepisy dotyczące określania przez banki Ukrainy wielkości ryzyka kredytowego za aktywne operacje bankowe [15], Decyzja w sprawie zatwierdzenia przepisów dotyczących zapewnienia konsumentom informacji przez instytucje finansowe w odniesieniu do świadczenia usług kredytowania konsumenckiego [16].

Zgodnie z ustawą Ukrainy o Narodowym Banku Ukrainy, NBU prowadzi nadzór bankowy w celu zapewnienia bezpieczeństwa i stabilności finansowej systemu bankowego oraz ochrony interesów deponentów i wierzycieli. NBU określa również wysokość rezerw banków na pokrycie strat spowodowanych ryzykiem kredytowym oraz rezerw na pokrycie ryzyka walutowego [11].

Celem ustawy Ukrainy o bankach i bankowości jest zapewnienie wsparcia prawnego dla ochrony uzasadnionych interesów deponentów i innych klientów banków, zrównoważonego rozwoju i stabilności systemu bankowego. Ustawa ta definiuje również pojęcie kredytu bankowego jako "każde zobowiązanie banku do dostarczenia określonej kwoty, każdą gwarancję, każde zobowiązanie do nabycia prawa do dochodzenia długu, każde przedłużenie okresu spłaty zadłużenia, które jest udzielane w zamian za zobowiązanie dłużnika do spłaty należnej kwoty, a także zobowiązanie do zapłaty odsetek i innych opłat od takiej kwoty" [12].

Rozporządzenie w sprawie określania ryzyka kredytowego dla aktywnych operacji bankowych przez banki Ukrainy w swoim tytule zawiera ogólne informacje o tym, co dokładnie jest przedmiotem jego regulacji, tj. jest to dokument, który określa procedurę oceny wielkości ryzyka kredytowego dla aktywnych operacji bankowych przez banki Ukrainy i określa minimalne wymagania dla instytucji bankowych w celu określenia kwoty oczekiwanych strat na aktywnych operacjach z powodu ryzyka kredytowego. Rozporządzenie opiera się na zaleceniach Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego, co potwierdza integrację międzynarodowych praktyk z ukraińskim sektorem bankowym [15].

Jeśli chodzi o międzynarodowe doświadczenia w postaci zaleceń dotyczących obliczania ryzyka kredytowego w portfelu kredytowym, Bank niedawno wprowadził obliczanie kredytów zagrożonych (NPL) i ich udziału w strukturze portfela w oparciu o zasady międzynarodowych standardów Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego.

Ważnym dokumentem legislacyjnym, który chroni prawa i uzasadnione interesy klientów oraz wzmacnia zaufanie do sektora bankowego, jest Ustawa Ukrainy o systemie gwarancji depozytów indywidualnych, której główne funkcje są przypisane do Funduszu Gwarancji Depozytów Indywidualnych. Od 2024 r., tj. w okresie stanu wojennego i trzy miesiące po jego zakończeniu, w przypadku upadłości instytucji bankowej Fundusz wypłaca pełną kwotę depozytów klienta w jednym banku [14,17].

Wskazuje to, że gospodarstwa domowe mogą z ufnością lokować swoje depozyty w bankach, które zawarły umowę z Funduszem Gwarantowania Depozytów, po czym zgromadzona kwota depozytów zostanie wykorzystana do udzielenia pożyczek innym klientom. Innymi słowy, istnieje skuteczny wzorzec w poszukiwaniu i lokowaniu środków przez bank.

Dokumentem prawnym, który również chroni prawa pożyczkobiorców jest Rozporządzenie w sprawie przekazywania konsumentom przez instytucje finansowe informacji dotyczących świadczenia usług udzielania pożyczek konsumenckich. Rozporządzenie to określa minimalny zakres informacji, które muszą zostać przekazane konsumentowi na temat warunków i procedury udzielania pożyczek konsumenckich przez nie bankową instytucję finansową uprawnioną do świadczenia usług finansowych [16]. Rozporządzenie to pozwala zapewnić, że pożyczkobiorca otrzymuje wysokiej jakości informacje na temat niektórych usług finansowych, którymi może być zainteresowany. W związku z tym te projekty ustaw mogą potencjalnie zwiększyć wiarygodność usług świadczonych przez instytucje finansowe na rzecz społeczeństwa, w tym pożyczek udzielanych przez banki, innymi słowy, rozwijać cały sektor finansowy Ukrainy.

Funkcję ochrony praw kredytobiorców i kredytodawców powierzono również Ustawie Ukrainy o kredytach konsumenckich, która została stworzona zgodnie z międzynarodowymi standardami. Ustawa reguluje stosunki między kredytodawcami, pośrednikami kredytowymi i konsumentami w trakcie transakcji pożyczek konsumenckich, a także stosunki dotyczące spłaty zaległych długów wynikających z umów pożyczek konsumenckich [13].

Portfel kredytowy stanowi znaczącą część aktywów banku, co może wiązać się z pewnym ryzykiem w zarządzaniu na poziomie całego banku. Portfel kredytowy ma ogromne znaczenie w działalności bankowej. Efektywność i skuteczność zarządzania nim pozwala bankowi generować zyski i wpływać na cały sektor bankowy w kraju. Jednocześnie proces ten powinien iść w parze ze stymulowaniem i zachęcaniem społeczeństwa do poprawy znajomości finansów w zakresie oszczędności i pożyczek.

Jakościowe i ilościowe wskaźniki wyników banku zależą od teoretycznych podstaw procesu tworzenia portfela kredytowego, dlatego możemy stwierdzić, że konieczne jest połączenie zarówno teoretycznej, jak i praktycznej wiedzy na temat analizy portfela kredytowego, które razem będą odgrywać ważną rolę w zapewnieniu skutecznego działania banku, zwłaszcza w kontekście inwazji na pełną skalę i niestabilności gospodarczej.

1.2. Podejścia metodologiczne do analizy portfela kredytowego banku

Proces zarządzania odbywa się zarówno na poziomie teoretycznym, jak i praktycznym, co pozwala bankowi na skuteczne monitorowanie i zarządzanie najważniejszym elementem działalności bankowej - portfelem kredytowym. Analizując portfel kredytowy, należy zwrócić uwagę na znaczenie oceny ryzyka, ponieważ kontrola ryzyka zapewnia stabilność i wypłacalność działalności banku.

Dlatego ważne i konieczne jest ciągle analizowanie portfela kredytowego i ryzyka, które może wpłynąć na wyniki portfela i rentowność banku, ponieważ, jak wspomniano powyżej, to kredyty generują największy zysk dla banku, a zatem system zwany portfelem kredytowym powinien być systematycznie regulowany przez pracowników banku i Narodowy Bank Ukrainy.

Agnieszka Langer twierdzi [18], że «zarządzanie portfelem kredytowym oraz ryzykiem jest podstawowym elementem kształtującym z jednej strony wartość rynkową banku, a z drugiej – poziom satysfakcji akcjonariuszy z inwestycji w akcje banku i osób zarządzających bankiem». Autorka wyrazi również opinię na temat znaczenia aktywnego zarządzania jakością portfela kredytowego pod wpływem zmian na rynku.

NBU ściśle reguluje zgodność ukraińskich banków ze standardami oceny ryzyka kredytowego, ale wraz z rozpoczęciem inwazji na pełną skalę 24 lutego 2022 r. NBU zidentyfikował potrzebę wprowadzenia pewnych zmian w tych metodach oceny. W 2022 r. NBU postanowił wprowadzić wymóg analizy informacji o stanie

zabezpieczeń, które niestety istnieją na terytorium dotkniętym działaniami wojennymi [19].

Analiza ta pozwala bankom zrozumieć, w jaki sposób fakt zniszczenia lub uszkodzenia zabezpieczenia może wpłynąć na ocenę ryzyka kredytowego, a tym samym jakie zmiany w portfelu kredytowym powinien wprowadzić bank, aby zapewnić kontrolowane wyniki pomimo ryzyka.

Zarząd Narodowego Banku Ukrainy opracował uchwałę zatwierdzającą rozporządzenie w sprawie określania ryzyka kredytowego przez ukraińskie banki dla aktywnych operacji bankowych.

Zgodnie z tym rozporządzeniem, NBU określa ryzyko kredytowe dla następujących rodzajów kredytów:

- pożyczki dla osób prawnych, osób fizycznych, banków i instytucji budżetowych;
- środki ulokowane na rachunkach korespondencyjnych w innych bankach, środki przechowywane przez banki w depozycie oraz środki ujmowane na rachunkach bilansowych, tj. depozyty terminowe, środki na żądanie innych banków, środki banków w rozliczeniach [15].

Jeśli kredyt jest udzielany nierezydentowi Ukrainy, jego rating kredytowy jest obliczany zgodnie z warunkami międzynarodowymi.

Ogólnie rzecz biorąc, rozporządzenie określa procedurę obliczania następujących wskaźników, a mianowicie prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania przez dłużnika będącego osobą prawną i kredytobiorcę będącego osobą prawną w ramach kredytu specjalistycznego, prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania przez dłużnika będącego osobą fizyczną, dłużnika będącego bankiem i dłużnika będącego instytucją budżetową. Ponadto NBU oblicza kwotę ryzyka kredytowego z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych, które obejmują gwarancje, poręczenia, akredytywy, zobowiązania kredytowe udzielone bankom i klientom itp. [15].

Wymogi NBU dotyczące zgodności ze wskaźnikami adekwatności kapitałowej, płynności, inwestycji i ryzyka kredytowego są określone w uchwale w

sprawie zatwierdzenia instrukcji dotyczącej procedury regulowania działalności bankowej na Ukrainie. Zgodnie z Instrukcją, NBU ustala następujące wskaźniki ryzyka kredytowego [21]:

- Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe na kontrahenta (N7);
- Wskaźnik dużego ryzyka kredytowego (N8);
- Maksymalny wskaźnik ekspozycji na ryzyko kredytowe dla transakcji z podmiotami powiązanymi (N9).

Przestrzeganie tych standardów jest konieczne i nie może być przez banki pomijane, ale z drugiej strony przestrzeganie to ma na celu ograniczenie negatywnego wpływu ryzyka na jakość portfela kredytowego, a w konsekwencji na efektywność działania banku.

W związku z tym Narodowy Bank Ukrainy posiada ugruntowane metody oceny prawdopodobieństwa niewypłacalności różnych grup kredytobiorców, których kredyty tworzą portfel kredytowy banku, a także zgodności ze standardami ryzyka kredytowego.

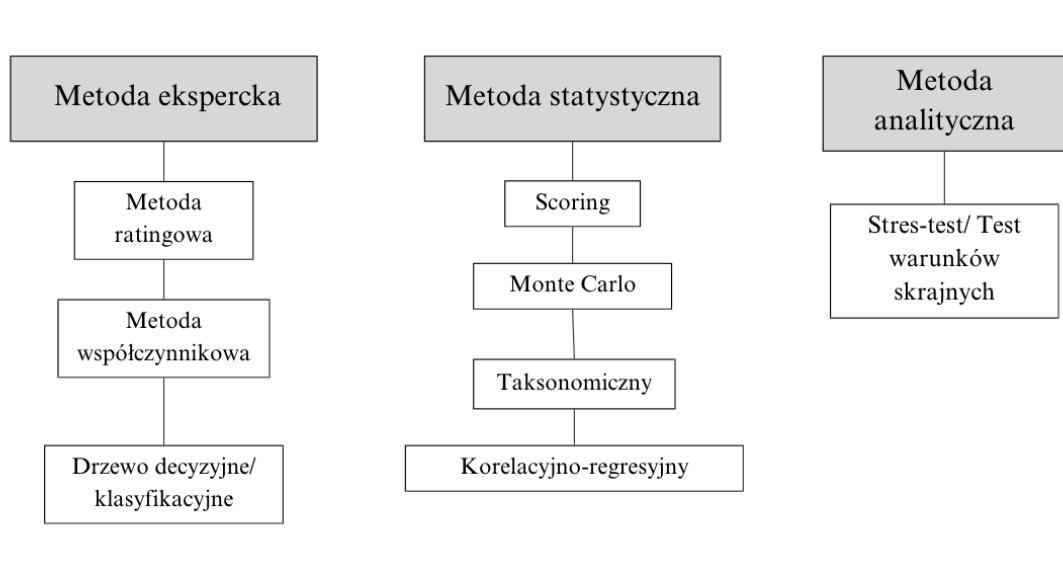
Jak wspomniano powyżej, instytucja bankowa nie ma możliwości i prawa do podejmowania pełnych i niezależnych decyzji dotyczących zarządzania portfelem kredytowym i ryzykiem kredytowym, co bezpośrednio powoduje problemy na poziomie ukraińskiego sektora bankowego.

Istnieją pewne metodologiczne podejścia do analizy portfela kredytowego, które bank może samodzielnie wdrożyć i wykorzystać w celu lepszego zarządzania, przy jednoczesnym zachowaniu zgodności z regulacjami NBU i wewnętrznymi wskaźnikami banku.

W artykułach naukowcy identyfikują różne metody analizy portfela kredytowego, które banki mogą wykorzystać do poprawy swojej organizacji i wyników w zakresie zarządzania portfelem kredytowym. Na przykład Prokopowicz D. [22], pisze, że obecną metodą w bankach komercyjnych w identyfikacji ryzyka kredytowego w pojedynczej transakcji pomaga metoda «Credit scoring». Autor twierdzi [22], że «kwestią kluczową w przeprowadzaniu pomiaru ryzyka kredytowego w ujęciu portfela kredytowego jak również w odniesieniu do

pojedynczej transakcji». Podczas wykorzystywania tej metody pracuje funkcja regresji, która pokazuje wpływ określonych zmiennych niezależnych X i na przekrojową zmienną zależną Y [22].

Metoda skoringu wchodzi do klasyfikacji metody statystycznej. Także w pracy Zolota N. i Panukhnyk O. [23], autorzy metody oceny portfela kredytowego, które zostały przedstawione na Rys. 1.3, w których widzimy ujęcie credit scoring w systemie statystycznym. Natomiast Prokopowicz D. [22] pisze, że drzewo klasyfikacyjne wchodzi do klasyfikacji metod statystycznych, a nie metody ekspercką.

Rys. 1.3 – Metody oceny jakości portfela kredytowego banku

Zgodnie z rys. 1.3, główne metody oceny portfela kredytowego banku komercyjnego to metoda ekspercka, metoda statystyczna i metoda analityczna.

Nazwa metody oceny eksperckiej zawiera jej główną różnicę w stosunku do innych podejść metodologicznych – analiza jest przeprowadzana przez ekspertów, grupy ekspertów lub specjalne publikacje. Ocena portfela kredytowego opiera się na wynikach tych ekspertów. Gdy ryzyko portfela kredytowego jest obliczane i oceniane, zastosowanie metody oceny eksperckiej może powodować pewne trudności ze względu na porównanie tych obliczeń ze standardami [22].

Ogólna metoda oceny eksperckiej obejmuje metodę współczynnikową, metodę ratingową i metodę drzewa decyzyjnego. Metoda współczynnikowa pozwala

bankowi przeprowadzić analizę jakościową portfela kredytowego przy użyciu wcześniej opracowanych wskaźników.

Metoda ta ma pierwszorzędne znaczenie w analizie finansowej, więc jej zastosowanie będzie odpowiednie w poniższych sekcjach w obliczeniach, które łącznie dostarczą informacji o stanie portfela kredytowego w określonych przedziałach czasowych [22]. Metoda ta jest bardzo wygodna przy analizie stanu portfela kredytowego, ponieważ wyniki oceny są dokonywane w postaci wyraźnej dwucyfrowej wartości współczynników, tj. na podstawie wiarygodnych i poprawnych danych z dokumentacji banku.

Autorzy twierdzą [23], że obecnie nie ma jasnej listy wskaźników, które można wykorzystać do scharakteryzowania pozycji portfela kredytowego.

Każdy ekspert i każdy bank mogą wykorzystywać różne wskaźniki do wyciągania istotnych wniosków na temat jakości portfela kredytowego. Obejmują one wnioski dotyczące ryzyka, rentowności portfela, płynności i adekwatności rezerw na straty poniesione w trakcie udzielania kredytów klientom.

Poniżej znajdują się najpopularniejsze wskaźniki, które pozwalają na jakościową analizę portfela kredytowego, a ich wartości liczbowe mogą uwidocznić problemy, które istnieją w działalności kredytowej banku i powinny zostać rozwiązane.

Do analizy rentowności portfela kredytowego wykorzystywane są następujące wskaźniki [24]:

1. Wskaźnik rentowności transakcji kredytowych w portfelu kredytowym. Procedura obliczeniowa jest podana we wzorze (1.1).

$$K_{\text{dochodu}} = \frac{DO}{PK} \quad (1.1)$$

gdzie DO – jest dochodem odsetkowym banku, UAH;

PK – portfel kredytowy banku, UAH.

2. Udział przychodów odsetkowych w całkowitych przychodach banku. Wzór na obliczenie (1.2).

$$U_{DO} = \frac{DO}{Dochod} \quad (1.2)$$

gdzie DO – jest dochodem odsetkowym banku, UAH;

Dochód – kwota całkowitego dochodu banku, UAH.

3. Marża przychodów odsetkowych. Wzór na obliczenie (1.3).

$$M_{PO} = \frac{(DO-KO)}{A} \quad (1.3)$$

gdzie DO – jest dochodem odsetkowym banku, UAH;

KO – koszty odsetkowe banku, UAH;

A – suma aktywów banku, UAH.

4. Rentowność operacji kredytowych. Wzór na obliczenie (1.4).

$$R_{OK} = \frac{(DO-KO)}{PK} \quad (1.4)$$

gdzie DO – jest dochodem odsetkowym banku, UAH;

KO – koszty odsetkowe banku, UAH;

PK – portfel kredytowy banku, UAH.

5. Wskaźnik znaczenia przychodów z działalności kredytowej w działalności banku. Wzór na obliczenie (1.5).

$$W_{ZnacP} = \frac{(DO-KO)}{KW} \quad (1.5)$$

gdzie DO – jest dochodem odsetkowym banku, UAH;

KO – koszty odsetkowe banku, UAH;

KW – kwota kapitału własnego banku, UAH.

6. Wskaźnik aktywności kredytowej banku. Wzór na obliczenie (1.6).

$$W_{AK} = \frac{PK}{A} \quad (1.6)$$

gdzie PK – portfel kredytowy banku, UAH;

A – suma aktywów banku, UAH.

Kolejnym krokiem w analizie stanu portfela kredytowego jest obliczenie adekwatności rezerw na straty kredytowe i ryzyka portfela kredytowego [24].

1. Wskaźnik pokrycia. Wzór na obliczenie (1.7).

$$W_P = \frac{ROS}{KZ} \quad (1.7)$$

gdzie ROS – rezerwy na oczekiwane starty kredytowe, UAH;

KZ – kredyty zagrożone (z utratą wartości), UAH.

2. Współczynnik adekwatności rezerw lub jakość portfela kredytowego. Wzór na obliczenie (1.8).

$$W_{ARez} = \frac{ROS}{PK} \quad (1.8)$$

gdzie ROS – rezerwy na oczekiwane starty kredytowe, UAH;

PK – portfel kredytowy banku, UAH.

3. Wskaźnik pokrycia portfela kredytowego kapitałem własnym. Wzór do obliczania (1.9).

$$W_{PKapW} = \frac{KW}{PK} \quad (1.9)$$

gdzie KW – kwota kapitału własnego banku, UAH;

PK – portfel kredytowy banku, UAH.

4. Wskaźnik kredytów zagrożonych. Wzór do obliczania (1.10).

$$W_{KZ} = \frac{KZ}{PK} \quad (1.10)$$

gdzie KZ – kredyty zagrożone (z utratą wartości), UAH;

PK – portfel kredytowy banku, UAH.

Kolejną metodą oceny eksperckiej jest metoda ratingowa, która umożliwia obliczenie ratingu klienta w oparciu o cechy wymagane przez bank, które razem pozwalają na stworzenie ratingu kredytobiorcy, podjęcie decyzji o potrzebie udzielenia kredytu tej osobie i ryzyku, które może powstać w trakcie kredytu [23]. Z drugiej strony, Belikova T.V. i Puszkina M.S. [25] twierdzą, że metoda ratingowa jest również wykorzystywana do oceny całej instytucji bankowej. Po przeprowadzeniu określonej oceny bank otrzymuje rating, który można wykorzystać do określenia jego pozycji. Metoda ratingowa pozwala również ocenić ryzyko portfela kredytowego.

Według Ministerstwa Finansów Ukrainy [26], rating kredytowy jest «warunkowym wyrażeniem wiarygodności kredytowej ocenianego podmiotu jako całości i/lub jego indywidualnego zobowiązania dłużnego w skali ratingów kredytowych». Ratingi kredytowe dla ukraińskich banków są przyznawane przez takie międzynarodowe agencje ratingowe jak Moody's, S&P Global, FitchRatings, Rating and Investment Information Inc [26]. W związku z tym rating jest przyznawany na podstawie analizy długoterminowych i krótkoterminowych zobowiązań w walutach obcych i krajowych.

Inne podmioty, które tworzą ratingi kredytowe, ratingi rentowności i wiarygodności dla ukraińskich banków to Agencja Ratingowa, platforma Bankografo+, portal Mind, portal Forinsurer i portal Minfin. W 2016 roku Zarząd Narodowego Banku Ukrainy przyjął decyzję w sprawie zatwierdzenia procedur inspekcji, która określiła procedurę kompleksowej oceny ratingowej banku zgodnie z systemem CAMELSO podczas inspekcji. Odpowiednio, każda litera nazwy reprezentuje komponent, którego ryzyko będzie oceniane przez inspektorów, a mianowicie kapitał (C), jakość aktywów (A), zarządzanie i ład korporacyjny (M), zyski (E), płynność (L), wrażliwość na ryzyko rynkowe (S) i ryzyko operacyjne (O). Każdy element jest oceniany w skali od 1 do 4, przy czym wynik 1 wskazuje na

wiarygodność i wypłacalność, a wynik 4 wskazuje na poważne problemy z płynnością i wypłacalnością [27].

«Drzewo decyzyjne» albo «Drzewo klasyfikacyjne» jest ostatnią metodą zaliczaną do ocen eksperckich. Natomiast Prokopowicz D. wpisuje ją do metody statystycznej, gdzie «rozgałęzienia drzewa powstają jako konsekwencja dwóch logicznie przeciwstawnych odpowiedzi udzielanych dla każdej badanej cechy kredytobiorcy». Także autor twierdzi że «drzewo klasyfikacyjne ma wadę – brak możliwości określenia prawdopodobieństwa wyznaczonego algorytmem stopnia rzetelności kredytobiorcy» [22].

Kolejna grupa, pokazana na rys. 1.3 to metody statystyczne, które obejmują metody Monte Carlo, punktowe, korelacyjno-regresyjne i taksonomiczne.

Metoda Monte Carlo obejmuje statystyczne podejście do analizy ryzyka portfela kredytowego. Jest również dobrze połączona z zasadą teorii gier. Bardzo ważnym jest stosowanie metody Monte Carlo w sytuacjach niepewnych, takich jak podczas Covid-19 lub początku inwazji na pełną skalę na Ukrainie. Kolejną zaletą jest możliwość analizy i oceny różnych scenariuszy wdrażania polityki kredytowej oraz oceny różnych rodzajów ryzyka w jednym podejściu.

Scoring to metoda matematyczna, która jest bardzo przydatna dla każdej instytucji bankowej, ponieważ pozwala analizować dużą ilość danych z bazy klientów bez konieczności posiadania dodatkowych umiejętności pracowników i ciągłego monitorowania.

Po przeanalizowaniu przydatności metody scoringu w ocenie ryzyka i wpływu na portfel kredytowy banku autor wskazuje następujące zalety [22]:

- zmniejszenie czasu weryfikacji wniosków kredytowych;
- obniżeniu ulegają koszty operacyjne;
- możliwe zmiany zatrudnienia ludzi;
- poprawienie jakości portfela kredytowego niezależnie od zmian w polityce kredytowej banku;
- informacje zebrane na potrzeby scoringu w informatycznych bazach danych mogą wtórnie wykorzystywać się w marketingu banku.

Metoda korelacyjno-regresyjna analizy portfela kredytowego pozwala narysować współzależności między pewnymi pojęciami, zbadać zmianę jednej wartości na drugą (korelacja) wraz z opracowaniem modelu matematycznego, tj. analizy regresji.

Trzecim podejściem metodologicznym do analizy portfela kredytowego jest podejście analityczne, które obejmuje «Stres-test». Zasadą testów warunków skrajnych jest przetestowanie badanego obiektu pod kątem jego zdolności do przetrwania kryzysu, a końcowym rezultatem badania jest stworzenie listy wskaźników ryzyka dla portfela kredytowego.

Na przykład, negatywne zmiany w przeterminowanych pożyczkach i różne kwoty rezerw na straty kredytowe mogą być wykorzystane do testowania portfela kredytowego w warunkach skrajnych. Niewielu mogło przewidzieć inwazję na pełną skalę lub Covid-19, a także wszystkie ryzyka, które mogą wpłynąć na sytuację finansową banku i jego portfel kredytowy.

1.3. Specyfika analizy portfela kredytowego banku w kontekście wojny na pełną skalę na Ukrainie

Od początku inwazji na pełną skalę w ukraińskiej gospodarce zaszły negatywne zmiany, na przykład w 2022 r. całkowity produkt krajowy brutto spadł o 28,8% w porównaniu z 2021 r., a portfel kredytowy realnego sektora gospodarki zmniejszył się o 2,6 mld UAH w ciągu ostatnich 2 lat, osiągając 787,549 mld UAH w kwietniu 2024 r. [28]. Te i inne wyniki były istotne dla banków komercyjnych przy podejmowaniu ważnych decyzji: od zmniejszenia liczby oddziałów na terytoriach, na których toczą się aktywne działania wojenne, po zmianę strategii rozwoju z perspektywy długoterminowej na krótkoterminowe plany operacyjne.

Kwestie kredytowe stały się jeszcze bardziej dotkliwe podczas wojny, co miało wpływ na stabilność finansową banku. Pojawienie się niewypłacalnych klientów, zniszczenie majątku ruchomego/nieruchomego stanowiącego zabezpieczenie, okupacja terytoriów Ukrainy, na których działały oddziały banków, utrata i upadłość

przedsiębiorstw będących klientami banków – wszystkie te ryzyka spowodowały zmiany w strukturze i stanie portfela kredytowego banków, a tym samym zdeterminowały potrzebę ściślejszej kontroli samych banków i Narodowego Banku Ukrainy nad procesem udzielania kredytów, tworząc odpowiednie metodologie zarządzania kryzysowego, zarządzania ryzykiem kredytowym i tworzenia rezerw.

Faktem jest natomiast, że Narodowy Bank Ukrainy rozpoczął przygotowania do przeciwdziałania ewentualnemu rosyjskiemu atakowi w listopadzie 2021 r. Fakt, że sektor bankowy kontynuował działalność w najtrudniejszych czasach, jest gwarancją wprowadzenia przez Narodowy Bank decyzji regulacyjnych, ograniczeń i standardów.

Testy warunków skrajnych są jedną z metod stosowanych przez Narodowy Bank Ukrainy do analizy odporności banków na różne warunki kryzysowe. W 2022 r. NBU odmówił przeprowadzenia tej procedury ze względu na trudne warunki finansowe spowodowane inwazją na pełną skalę.

Według NBU celem testów warunków skrajnych jest ocena odporności konkretnego banku lub całego systemu bankowego na "wyjątkowe, ale prawdopodobne wstrząsy". Metoda ta okazała się skuteczna w przeciwdziałaniu kryzysom i znajdowaniu sposobów na poprawę wyników banków [29, 30].

Ogólnie rzecz biorąc, NBU ocenia trzy rodzaje ryzyka podczas testów warunków skrajnych: ryzyko stopy procentowej, ryzyko kredytowe i ryzyko walutowe.

W szczególności, w odniesieniu do oceny portfela kredytowego i ogólnej sytuacji finansowej banku, bardzo ważna jest ocena ryzyka kredytowego za pomocą testów warunków skrajnych. Proces ten jest przeprowadzany w taki sposób, że 20 największych dłużników będących osobami prawnymi każdego banku jest wybieranych i testowanych indywidualnie poprzez ocenę ich obciążenia długiem, czyli zdolności banku do ich obsługi.

Metodologia NBU przewiduje zmiany dochodu operacyjnego (EBITDA) i jego stosunek do odsetek od zadłużenia. Jeśli wartość ta jest niska, takie kredyty dla osób prawnych są uznawane za zagrożone. Wszystkie inne rodzaje kredytów są oceniane

na podstawie portfela. Zgodnie z metodologią, w celu zbadania przejścia kredytów na kredyty zagrożone, banki są badane pod kątem parametrów oceny ryzyka kredytowego zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej [30].

W dniu 25.02.2022 r. przyjęto uchwałę w sprawie niektórych kwestii związanych z działalnością ukraińskich banków i grup bankowych, która ustanawia zasady funkcjonowania banków w związku z wprowadzeniem stanu wojennego na Ukrainie. W szczególności zasady te z dnia 31 października 2023 r. zaktualizowały listę zdarzeń, które określają niewykonanie zobowiązania przez dłużnika będącego osobą prawną, a tym samym zmieniają sposób obliczania ryzyka kredytowego [31].

Testy warunków skrajnych dla ryzyka kredytowego są bardzo ważne, ponieważ wpływają na zmiany w strukturze i jakości samego portfela kredytowego banku.

Można powiedzieć, że stres-testy portfela kredytowego koncentrują się na obliczeniach mających na celu prognozowanie udziału kredytów zagrożonych, wzrostu rezerw, ryzyka kredytowego i oceny prawdopodobieństwa niewypłacalności dużych dłużników.

Wszystko to jest istotne w okresie stanu wojennego na Ukrainie, ponieważ testy warunków skrajnych pozwalają NBU sprawdzić, czy system bankowy działa stabilnie i jakiego marginesu bezpieczeństwa potrzebuje, a także co należy poprawić lub zmienić w zarządzaniu ryzykiem każdego z 20 banków [32].

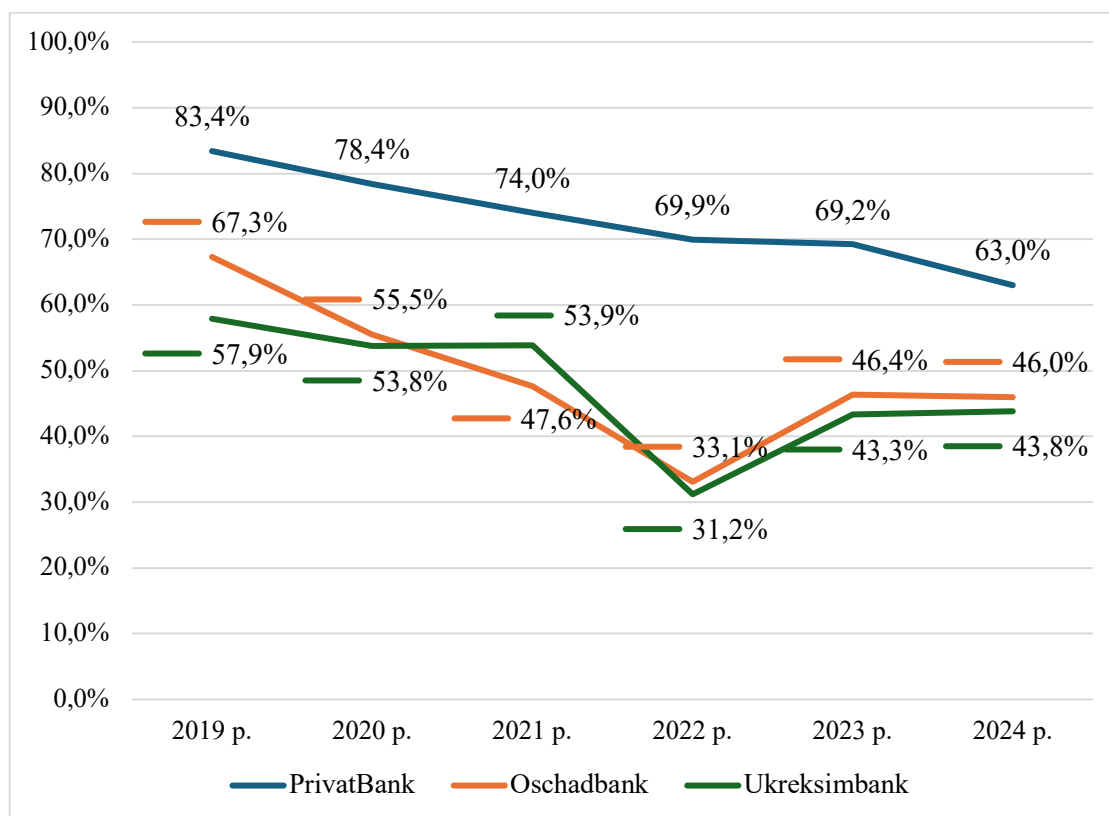
Analiza portfela kredytowego obejmuje również szacunkowy udział kredytów zagrożonych (NPL) w całym portfelu. Od 2017 r. dane te są gromadzone co miesiąc i publikowane na stronie internetowej NBU.

Rys. 1.4 przedstawia dynamikę zmian udziału kredytów zagrożonych od 01 stycznia 2019 r. do 01 stycznia 2024 r.

Widzimy, że udział kredytów zagrożonych PrivatBanku jest największy: od 2019 r. do 01.01.2024 r. poziom ten spadł z 83,4% do 63%. Natomiast Oschadbank i Ukreximbank wykazały tendencję spadkową w zakresie kredytów zagrożonych od 01.01.2019 r. do 01.01.2022 r., a do 01.01.2023 r. udział kredytów zagrożonych

wzrósł. udział kredytów zagrożonych wzrósł, co było spowodowane rozpoczęciem inwazji na pełną skalę w dniu 24.02.2022 r.

Ze względu na przedłużenie stanu wojennego banki nie są w stanie przeprowadzić szczegółowych inspekcji każdego składnika portfela kredytowego, aby dokładnie obliczyć kredyty zagrożone, kwotę rezerw do utworzenia lub zmiany, stan zabezpieczeń, rzeczywistą wartość aktywów itp.

Rys. 1.4 – Dynamika udziału kredytów zagrożonych w ukraińskich bankach

Dlatego też, ze względu na brak bezpieczeństwa, szczegółowa analiza planowana jest po zakończeniu wojny na Ukrainie.

Ekspert Kateryna Rozhkova twierdzi [33], że «charakter kredytów zagrożonych jest obecnie zupełnie inny». Na przykład w latach 2014-2017 nastąpił gwałtowny wzrost kredytów zagrożonych z powodu zmian w przepisach dotyczących rzeczywistej wartości kredytów.

Oznacza to, że w tamtym czasie banki nie kontrolowały dobrze tego obszaru, co doprowadziło do gwałtownego wzrostu, a tym samym obciążenia wyników i sprawozdawczości banków.

Dlatego obecnie podkreśla się wpływ wojny na poziom kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym w wyniku zmniejszenia liczby wypłacalnych kredytobiorców i przedsiębiorstw, utraty zabezpieczeń, majątku osobistego, utraty terytoriów, zajęcia, rynków zbytu itp. W tych warunkach zadaniem NBU będzie opracowanie zaleceń dla banków dotyczących zarządzania ryzykiem kredytowym i kredytami zagrożonymi, które sprawdziłyby się w obecnych warunkach.

Zmiany w wypłacalności dużych kredytobiorców i dłużników banku miały bezpośredni wpływ na obsługę kredytów, a tym samym na jakość portfela kredytowego w czasie wojny.

Wnioski do Rozdziału 1

Opracowana polityka kredytowa odgrywa ważną rolę w kształtowaniu portfela kredytowego, zapewniając wiarygodność, efektywność i wypłacalność finansową, a także w opracowywaniu strategii rozwoju kredytowania. Analizując podejścia naukowców do interpretacji portfela kredytowego, autor definiuje go jako zbiór kredytów udzielonych różnym rodzajom klientów, co nie jest sprzeczne z polityką kredytową i wpływa na osiągnięcie celów określonych w strategii instytucji bankowej. Stwierdzono, że najbliższym mechanizmem kształtowania portfela kredytowego banku jest mechanizm organizacyjno-ekonomiczny, który w swej istocie ucieleśnia główny cel zarządzania – generowanie dochodu z działalności kredytowej i minimalizację ryzyka w portfelu.

Ukraińskie ustawodawstwo przyjęło ustawy, rozporządzenia i instrukcje regulujące działalność bankową, udzielanie pożyczek oraz określające wysokość ryzyka kredytowego związanego z aktywnymi operacjami bankowymi.

Ocena portfela kredytowego i analiza ryzyka, które może mieć wpływ na wyniki portfela i rentowność samego banku, są przeprowadzane regularnie przez

banki komercyjne i Narodowy Bank Ukrainy. Ukraińskie i międzynarodowe agencje ratingowe, portale i platformy internetowe przypisują bankom ratingi kredytowe, ratingi rentowności i wiarygodności.

Podstawowymi metodami oceny portfela kredytowego banku komercyjnego są metoda oceny eksperckiej, metoda statystyczna i metoda analityczna. Narodowy Bank Ukrainy przeprowadza testy warunków skrajnych odporności banków, które obejmują analizę jakości portfeli kredytowych na podstawie obliczeń ryzyka kredytowego i udziału kredytów zagrożonych (NPL) w całym portfelu, co stało się szczególnie istotne od czasu rozpoczęcia inwazji na Ukrainę na pełną skalę.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ

АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ЗА 2019-2023 РР.

2.1. Загальна характеристика діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Діяльність найвідомішого банку України ПриватБанк було розпочато у 1992 році, коли було прийняте рішення про реєстрацію Національним банком України (№92) товариства з обмеженою відповідальністю комерційного банку “ПриватБанк”. Впродовж 32 років існування Банку його організаційно-правову форму змінювали неодноразово: закрите акціонерне товариство (2000 р.), публічне акціонерне товариство (2009 р.), акціонерне товариство, але з приватним типом (2018 р.). Станом на 2024 р. повною назвою Банку є акціонерне товариство комерційний банк “ПриватБанк”, скорочено АТ КБ “ПриватБанк” [34].

Досліджуючи правові аспекти діяльності Банку, варто зазначити про ще одну важливу подію, що мала вплив на всю економіку України – націоналізація ПриватБанку у 2016 р. До теперішнього часу держава є єдиним акціонером Банку, маючи 100% у статутному капіталі і відповідно акцій. Натомість Кабінет Міністрів України виконує управління за корпоративними правами держави та функції вищого органу управління в Банку. Виплата дивідендів державі проводиться від суми чистого прибутку звітного року або нерозподіленого прибутку у термін, який не перевищує 6-ти місяців з дня прийняття Вищим органом рішення про виплату дивідендів [34].

За Статутом визначено, що метою роботи ПриватБанку є здійснення банківської діяльності, спрямованої на отримання прибутку для розвитку банку та в інтересах власника. Банк займається наданням банківських послуг, виконанням функцій посередника, наданням послуг із торгівлі валютними цінностями у готівковій та безготівковій формі, фінансових послуг шляхом укладання з комерційними агентствами агентських договорів. Окрім цього,

проводиться діяльність на ринку капіталу щодо торгівлі фінансовими інструментами, депозитарної діяльності, діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та проведення операцій з нерухомістю. Також ПриватБанк займається інвестиціями, емісією власних цінних паперів, зберіганням цінностей або наданням в оренду індивідуального банківського сейфа, інкасацією коштів та перевезенням валютних цінностей, наданням консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських послуг іт тд [34].

Згідно до Закону України Про Банки і банківську діяльність, розмір регулятивного капіталу було знижено з 500 млн грн до 200 млн грн. Відповідно до цього, розмір статутного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» складає 206 059 743 960 грн. Банк зобов'язаний створити резервні фонди за кожною статтею активів та позабалансових зобов'язань. Резервний фонд повинен бути у розмірі 25% від регулятивного капіталу, щорічні відрахування до якого повинні складати не менше ніж 5% від суми прибутку щороку.

На рис. 2.1 показано склад органів управління АТ КБ «ПриватБанк». Бачимо, що до складу входять Вищий Орган, Наглядова рада, Правління Банку. Кожен з них має окремі компетенції та повноваження у прийнятті рішень, що задокументовано Статутом банку.

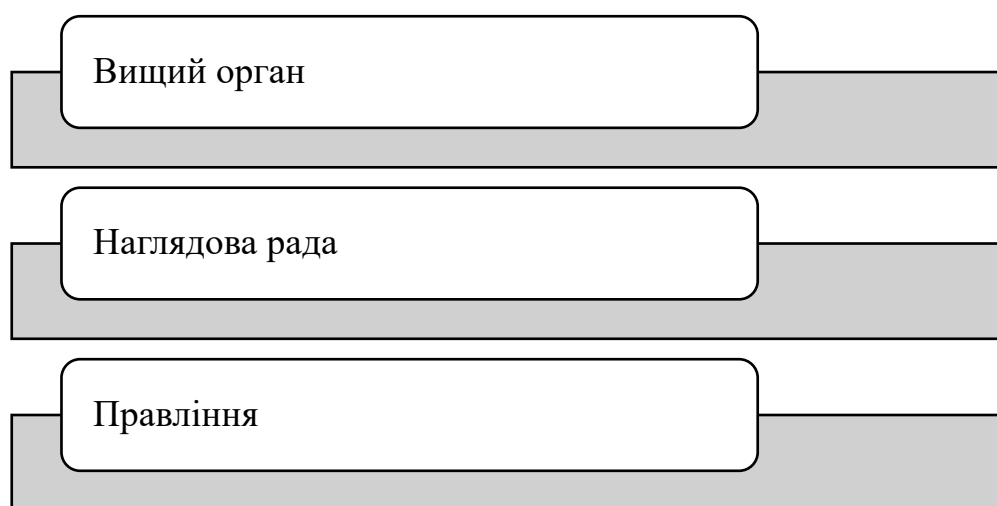

Рис. 2.1 – Органи управління в АТ КБ «ПриватБанк»

Станом на 2024 р. Головою Правління є Герхард Бьош, Головою Наглядової ради є Нільс Мелнгайлс, що має статус незалежного члена. До

складу членів Правління банку входять: з питань роздрібного бізнесу Дмитро Мусієнко, заступниця Голови Правління банку з питань управління ризиками Лариса Чернишова, членкиня Правління банку з питань реструктуризації та проблемних активів Солвіта Деглава, заступник Голови Правління з питань інформаційних технологій та операційної діяльності Маріуш Качмарек, з питань малого і середнього бізнесу Євген Заїграєв, з питань комплаєнсу – Разумний Антон [35].

До компетенцій Вищого органу належать визначення стратегічних напрямів діяльності банку та затвердження звітів щодо їхнього виконання, схвалення стратегій від Наглядової ради, затвердження річного звіту банку, покриття збитків та розподіл прибутку, затвердження розміру річних дивідендів, зміна типу акціонерного товариства, емісія акцій та їх зворотній викуп, ліквідація банку [34]. Варто зазначити, що Вищий орган не бере участі в поточному управлінні за ПриватБанком.

АТ КБ “ПриватБанк” є найбільшим державним банком, а тому і одним з найбільших платників податків в Україні серед інших банків та підприємств. Розмір його дивідендних виплат до державного бюджету представлено на рис. 2.2 [36-38].

Бачимо, що в періоди виплати за 2020 р. та 2022 р. суми є меншими, ніж за попередні показники. Основною причиною є негативний вплив на державну економіку, соціально-економічне становище та банківський сектор Covid-19 у кінці 2019 р. та повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 р. Завдяки злагодженій роботі співробітників Банку та довіри клієнтів до банківських продуктів вже за 2023 рік АТ КБ “ПриватБанк” зміг виплатити з чистого прибутку дивідендів у розмірі 30,2 млрд грн, що може також свідчити про витримку та фінансову стійкість всього банківського сектору, адже Приватбанк є найбільшим банком країни і має одну з найбільших часток впливу.

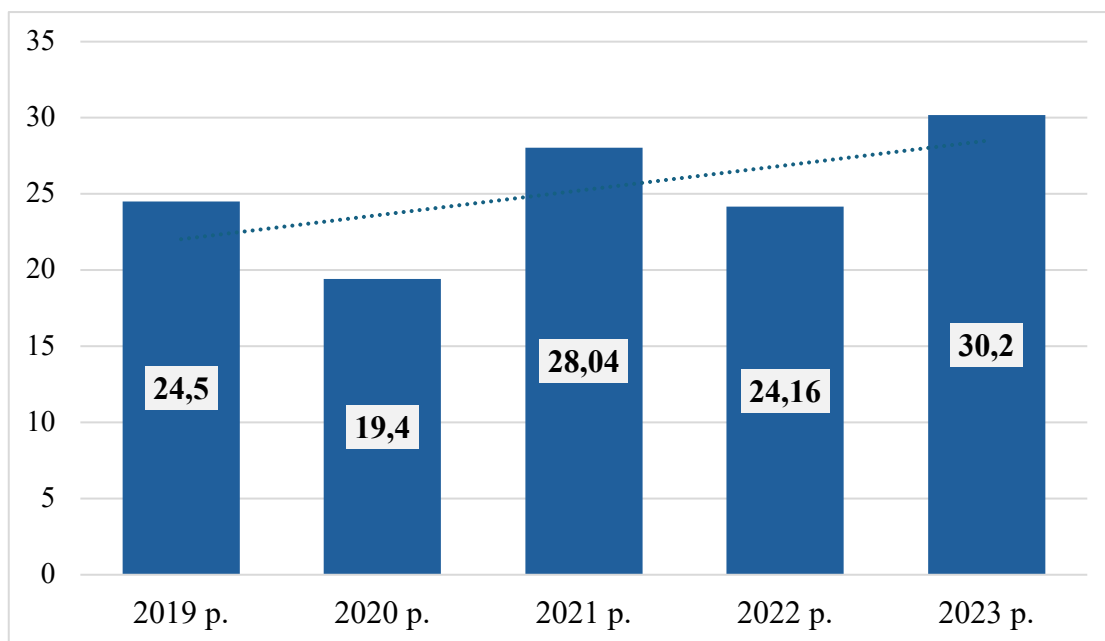

Рис. 2.2 – Динаміка сум сплачених дивідендів до державного бюджету АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр., млрд грн

Повертаючись до органів управління в ПриватБанку виділяють Наглядову раду, що є колегіальним органом управління і несе відповідальність за забезпечення стратегічного управління. Наглядова рада також як і Вищий орган не бере участі в поточному управлінні в банку.

Статутом прописано достатньо великий перелік компетенцій для Наглядової ради, зокрема ведення загальних питань щодо діяльності банку, питань щодо фінансової діяльності, кадрових питань, щодо системи внутрішнього контролю, управління ризиками та фінансового моніторингу, контрольно-наглядові повноваження і тд. Наглядова рада також розробляє стратегію розвитку, що до цього має бути визначена Вищим органом [34].

Правління є третім органом управління в ПриватБанку, що здійснює поточне управління діяльності. До зобов'язань Правління входять вирішення всіх питань, пов'язаних з поточною діяльністю, крім тих, що належать компетенціям Вищого органу та Наглядової ради. Правління погоджує проєкт стратегій розвитку банку та бюджету, реалізує бізнес-стратегії, бізнес-план, політику управління ризиками, подає управлінську звітність Наглядовій раді, складає річний звіт, затверджує питання з управління ризиками та

проблемними активами, які в період війни займають окреме значення у впливі на кредитний портфель банку [34].

Головними законодавчими документами, яких дотримується АТ КБ “ПриватБанк” є Конституція України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Закон України Про банки і банківську діяльність, Закон України Про акціонерні товариства, Про ринки капіталу та організовані товарні ринки, Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг [34].

Як було зазначено вище, ПриватБанк спеціалізується на проведенні фінансових та банківських послуг серед приватних (індивідуальних, роздрібних) осіб, яких налічується понад 18,35 млн осіб та бізнесу (корпоративних клієнтів), яких налічується 875 тис. осіб. Нижче детально представлено види послуг, що надає ПриватБанк своїм клієнтам. Клієнти загалом поділяються на два типи: індивідуальні та корпоративні. Індивідуальними є фізичні особи, звичайні клієнти банку (студенти, пенсіонери, дорослі люди), що користуються послугами для власних потреб. В переліку послуг для індивідуальних клієнтів виділяють наступні групи [39,40]:

1. Поточні рахунки та операції з електронними платіжними засобами:

- поточні рахунки;
- картки з кредитним лімітом, дебетові картки, додаткові картки;
- інтернет-банкінг, функція «Конверт».

2. Віддалені канали самообслуговування:

- LiqPay, АТМ, термінали самообслуговування, SMS-банкінг, телефонний банкінг, Privat24.

3. Депозити:

- депозитні продукти у гривні, євро, доларах США;
- мобільний додаток “Скарбничка” та “Мої вклади”.

4. Касове обслуговування та надання інших платіжних послуг

5. Платежі:

- автоплатежі, оплата комунальних платежів, перекази на картку, поповнення мобільного, платежі по QR-коду, оплата паркування;

- підпис SmartID;

- готівка на касі, поповнення на касі (для фізичних осіб).

6. Перекази:

- SWIFT-переказ, термінові перекази, PrivatMoney.

7. Кредити:

- кредитні картки;

- кредити на будь-які потреби;

- цільові кредити.

8. Інші банківські послуги:

- банківські сейфові скриньки;

- кваліфікований електронний підпис (КЕП).

Наступним типом клієнтів ПриватБанку є корпоративні, до яких входять юридичні особи, фірми, організації, підприємці, бюджетні та некомерційні організації (ОСББ, освітні заклади, благодійні установи). ПриватБанк надає такі види послуг як:

1. Кредити:

- бізнес-овердрафт;

- кредит на поповнення обігових коштів;

- кредит під депозит;

- кредит на придбання основних засобів;

- лізинг;

- «КУБ» під заставу;

- державна програма «Доступні кредити 5-7-9»

- програма державних гарантій;

- програма Європейського банку реконструкції та розвитку;

- програма підтримки експортерів;

- кредитна лінія «Агросезон»;

- кредитна лінія;

- кредитний ліміт «Підприємницький»;
- програма Мікрогрант, що є безповоротною фінансовою допомогою.

2. Дії щодо рахунку:

- рахунок у банку, приймання платежів на рахунок;
- дублікати квитанцій.

3. Електронний облік та звітність Paperless:

- інтеграція Privat24 та програмного забезпечення бухгалтерії;
- електронний документообіг, електронна звітність;
- підпис SmartID.

4. Картки:

- картка “Ключ до рахунку”, корпоративні картки, паливні картки.

5. Депозити:

- вклади у гривні, доларах США, євро: тижневий плюс, строковий депозит, поточний депозит.

6. Еквайринг та платежі:

- еквайринг через застосунок «Термінал», програмне РРО «Каса», платіжний термінал, чайові cashless;
- приймання платежів через QR-код, оплата паркування;
- інвойсинг між юридичними особами та ФОП; нотаріальні, безготівкові, регулярні платежі.

7. Документарні операції:

- гарантії між резидентами України, міжнародні банківські гарантії;
- міжнародне інкасо, міжнародні документарні акредитиви.

8. Инкасація торгових точок.

9. Розрахунково-касове обслуговування.

10. Зарплатний проєкт:

- зарплатний проєкт комерційним організаціям, масові виплати, сервіс «Облік робочого часу».

На основі таких різнопланових послуг, що надаються індивідуальним та корпоративним клієнтам, можемо стверджувати, що АТ КБ «ПриватБанк» є

універсальним банком, послугами якого користуються практично 19 млн клієнтів. Його робота направлена на використання фінансових технологій, штучного інтелекту, автоматизованих процесів, інноваційних рішень, що в сукупності дозволяє швидко та якісно проводити сотні тисяч операцій щодня.

Попри початок повномасштабного вторгнення ПриватБанк безперервно обслуговував клієнтів, збільшував їх число та турбувався за якість наданих послуг, через що довіра до нього тільки зростала. Завдяки його підтримці в Україні з'явилися доступи до діджитал-карток «ЄПідтримка», «ЄВідновлення», «ЄОздоровлення», що мали на меті допомогти українцям під час життя в складних реаліях війни. Тільки за 2023 р. банком було передано 307,5 млн грн на різні благодійні проєкти [41].

Також ПриватБанк організував дуже швидкий процес із переправлення всіх даних та операції у хмарне середовище Visa Cloud, задля безпеки клієнтів та стабільності всього банківського сектору України. У річному звіті об'єднаних результатів за 2023 р. наголошується на тому, що саме інноваційність рішень Приватбанку стала основним фактором зростання кількості платежів за допомогою смартфонів. Кількість електронних касових апаратів зростала серед бізнесу, 95% платежів та переказів проводилися у каналах самообслуговування – такі результати означають зручність використання фінтеху клієнтами та потребі у подальшому вдосконаленні цих сервісів. У 2023 р. ПриватБанк отримав перше місце у номінації «Pay Space Magazine Award 2023» як «Найкращий банк для ФОП» та «Найкращий сервіс міжнародних переказів PrivatMoney» [41].

За весь час від запровадження воєнного стану ПриватБанк дотримувався поставленого завдання – підтримувати клієнтів, економіку України та забезпечувати стабільність всієї банківської системи. Згідно з результатами річного звіту за 2023 рік, ПриватБанком було сформовано цілі на 2024 р. До цього списку увійшли: залучення нових клієнтів, цифрова доступність, покращення продуктової лінійки та використання штучного інтелекту, покращення системи корпоративного управління, оптимізація внутрішніх

процесів, розвиток технологічних ресурсів, ризик-менеджменту, комплаєнсу, забезпечення фінансової стабільності банківської системи, забезпечення фінансування пріоритетних галузей економіки та функціонування підприємств критичної інфраструктури, а також неменш важливе – підготовка до приватизації АТ КБ «ПриватБанк» [41].

Кредитування клієнтів приносить прибуток банку, але разом з тим потребує стабільного контролю показників ризику, тому ПриватБанк на регулярній основі здійснює аналіз якості кредитного портфеля, а результати розміщує у звітах про стан кредитного портфеля.

2.2. Аналіз фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк»

Проаналізувавши діяльність АТ КБ «ПриватБанк», можемо стверджувати про його інноваційність у банківській сфері, соціальну відповідальність, підтримку державної економіки та суспільства. ПриватБанк залишається одним з найвпливовіших банків України завдяки ефективності та злагодженій роботі працівників на всіх рівнях, результатом чого є загальне збільшення фінансово-економічних результатів діяльності.

Проведення аналізу цих результатів діяльності надає змогу оцінити загальне фінансове положення банку (показники прибутку до оподаткування, чистого прибутку), динаміку розвитку або спаду в певних категоріях пасиву балансу, і чи діяльність банку є ефективною завдяки розрахунку основних коефіцієнтів.

На рис. 2.3 наведено динаміку зміни прибутку до оподаткування ПриватБанку в період з 2019 р. по 2023 р. Згідно рис. 2.3 бачимо, що у 2020 р. загострення пандемії Covid-19 спричинило спад прибутку до оподаткування з 32 609 млн грн до 24 296 млн грн. Ефективна робота над стабілізацією роботи банку викликала збільшення прибутку до оподаткування до 35 067 млн грн. Натомість, 2022 року, коли повномасштабне вторгнення почалося дуже різко і жорстоко, співробітники банку робили усі можливе задля стабілізації надання

операцій і роботи банку. Тому за 2022 р. число прибутку до оподаткування зменшилося всього лиш на -395 млн грн. У 2023 р. аналіз показав неочікуване для ПриватБанку зростання прибутку до оподаткування в 2 рази, а саме до 72 766 млн грн.

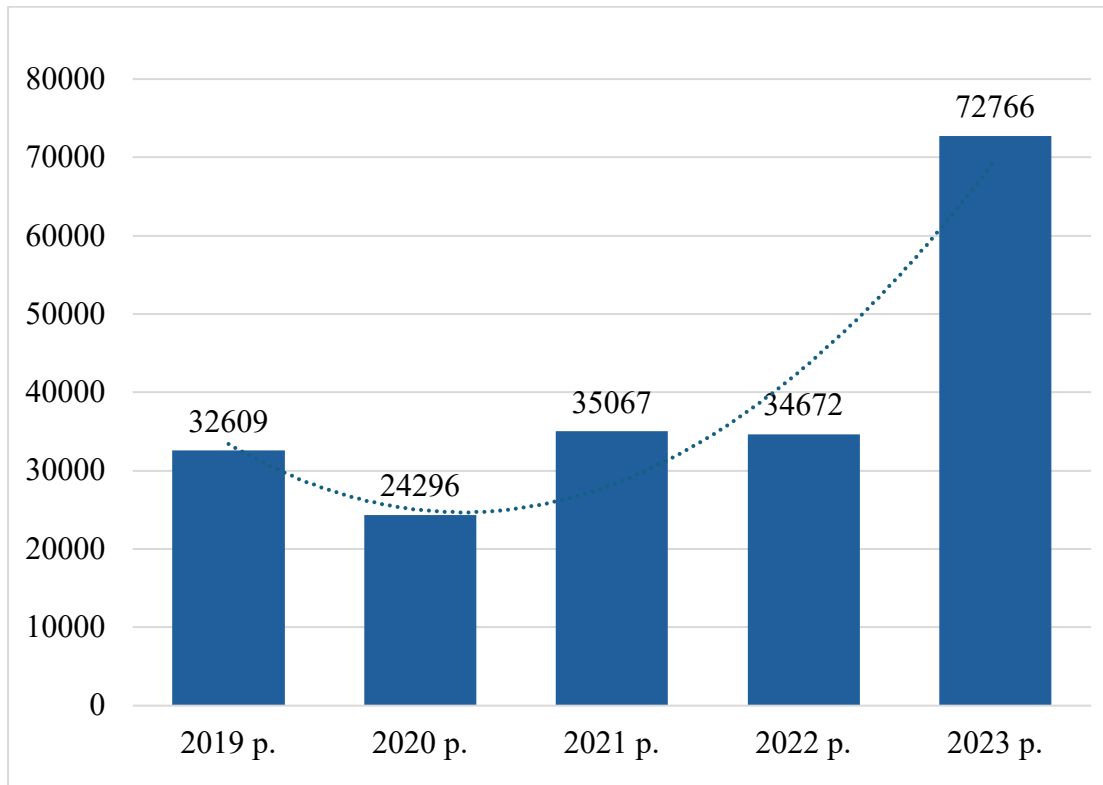

Рис. 2.3 – Динаміка зміни прибутку до оподаткування АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр., млн грн

Саме показник прибутку до оподаткування є головним під час аналізу ефективності роботи ПриватБанку, адже як вже відомо банк є державним, тому що прибуток до оподаткування, що податки і дивіденди – усе це наповнює бюджети України.

Такий фінансовий результат свідчить про наполегливу та віддану роботу співробітників банку щодо виконання поставлених цілей сталого розвитку, соціальної відповідальності та розвитку банківського сектору України.

У табл. 2.1 наведено динаміку зміни складових пасиву АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр., а також абсолютне і відносне відхилення [41-45].

Таблиця 2.1 – Аналіз зобов'язань і власного капіталу
АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Показники	Значення (станом на 31 грудня визначеного року), млн. грн					Відхилення 2023 р. до 2019 р.	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	млн грн	%
Зобов'язання							
Кошти банків	201	2	3	0	0	-201	-100%
Кошти клієнтів	240621	312708	325303	471970	555525	314904	130,9%
Інші залучені кошти	7721	0	0	128	2630	-5091	-65,9%
Відстрочені податкові зобов'язання	121	146	159	0	0	-121	-100%
Поточні податкові зобов'язання	0	0	0	0	25790	25790	100%
Інші фінансові зобов'язання	2639	4059	3770	2634	3038	399	15,1%
Забезпечення:	2363	10687	3651	5804	5438	3075	130,1%
резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	290	329	373	1280	1111	821	283,1%
інше забезпечення	2073	10358	3278	4524	4327	2254	108,7%
Інші нефінансові зобов'язання	1528	2098	1795	2271	2741	1213	79,4%
Загальна сума зобов'язань	255194	329700	334681	482807	595162	339968	133,2%
Власний капітал							
Статутний капітал	206060	206060	206060	206060	206060	0	0,0%
Емісійний дохід	23	23	23	23	23	0	0,0%
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	12174	12174	0	0,0%
Інші резерви	660	2248	4091	15168	1741	1081	163,8%
Резервні та інші фонди банку	6850	8481	9696	11449	12959	6109	89,2%
Накопичений дефіцит	(169918)	(171665)	(157247)	(156749)	(144629)	-25289	-14,9%
Загальна сума власного капіталу	54529	52825	66615	57789	84846	30317	55,6%
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань	309723	382525	401296	540596	680008	370285	119,6%

До пасиву ПриватБанку входять зобов'язання і власний капітал, кожен з яких має свої статті. Так, у зобов'язаннях, кошти банків зменшувалися з 201

млн грн у 2019 р. до 3 млн грн у 2021 р., а вже починаючи з 2022 р. дана стаття має нульове значення. Кошти клієнтів показують динаміку до зростання впродовж 5-ти років, маючи темп приросту +130,9%, що в абсолютному відхиленні склало 314 904 млн грн. Навіть попри пандемію та кризу через Covid-10 у 2020 р. та початку повномасштабного вторгнення у 2022 р. клієнти залишали у банку гроші у вигляді депозитів. Тобто, навіть попри негаразди в економіці країни, які відбулися з різницею в 2 роки, довіра населення до найбільшого банку України тільки зміцнювалася, що особливо видно зі зростання елемента «Коштів клієнтів» з 325 303 млн грн у 2021 р. до 471 970 млн грн у 2022 р.

Інші залучені кошти у пасиві балансу зменшилися від 7 721 млн грн у 2019 р. до нульового значення у 2021 р., але з початком війни банку довелося залучити кошти від фінансових організацій, зокрема у наданні ПриватБанку кредиту для програми «ЄОселя»: у 2022 р. сума складала 128 млн грн, а за 2023 р. зросла до 2 630 млн грн. Разом з тим, темп приросту статті за 2019-2023 р. від'ємний і складає -65,9%.

Відстрочені податкові зобов'язання зростали з 121 млн грн у 2019 р. до 159 млн грн у 2021 р., але банк сплатив їх до 2022 р. Згідно звітності ПриватБанку на 2023 р. ця сума складає 0 млн грн. З іншої сторони, з'являється поняття поточних податкових зобов'язань у балансі, яких не було з 2019 р., а вже у 2023 р. сягнули 25 790 млн грн. Головною причиною такої зміни є, по-перше, отриманням збільшеної в 2 рази суми прибутку до оподаткування, а, по-друге, зміни у податковому кодексі України, згідно якому банківські установи оподатковуються 50% податком за 2023 р., в наступних роках ставка складатиме 25% [41].

В залежності від року, що аналізується, до статті «Інші фінансові зобов'язання» входили у 2019-2020 рр. кошти у розрахунках, кредиторська заборгованість, резерв під очікувані кредитні збитки за зобов'язаннями, пов'язаними з кредитуванням, інше [43]. З 2021 по 2023 р. до складу також увійшов компонент «Зобов'язання орендаря з лізингу». Згідно табл. 2.1 інші

фінансові зобов'язання зменшилися з 3 770 млн грн до 2 634 млн грн у 2022 р., що спричинене зміною компоненту «Кошти у розрахунках», до яких входили залишки за програмою «Бонус+», що дозволяла клієнтам банку накопичувати бонуси від операцій купівлі у мережах-партнерах ПриватБанку. З початком війни дану програму було закрито, а більшість клієнтів перенаправили свої кошти на потребу армії [45].

Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії є частиною статті «Забезпечення». Від 2019 р. по 2022 р. даний показник зростав від 290 млн грн до 1 280 млн грн, але у 2023 р. відбувся спад до 1 111 млн грн, що може бути викликане прагненням банку зменшувати участь у ризикових операціях, тобто у контрактах фінансової гарантії. Загальний темп приросту 2023 р. у порівнянні до 2019 р. склав +283,1%.

Загальна сума зобов'язань зросла на +133,2% у 2023 р. в порівнянні до 2019 р., а саме з 255 194 млн грн до 595 162 млн грн. Проаналізувавши статті вище, можемо стверджувати, що більшою мірою на зростання загальної суми зобов'язань в кількісному вимірі вплинуло залучення коштів клієнтів, що в подальшому є ресурсною базою у наданні кредитів.

У структурі власного капіталу без змін залишалися статутний капітал, емісійний дохід та результат від операцій з акціонером. Накопичений дефіцит збільшився з 169 918 млн грн у 2019 р. до 171 665 млн грн у 2020 р., що є наслідком економічної нестабільності через пандемію Covid-19. У 2021 р. результативна робота ПриватБанку показала зменшення дефіциту 157 247 млн грн. Попри початок повномасштабного вторгнення у 2022 р. сума накопиченого дефіциту зменшилася до 156 749 млн грн. Темп приросту у 2023 р. до 2019 р. склав -14,9%.

Загальна сума власного капіталу в 2020 р. та 2022 р. зменшувався в порівнянні до минулого року, але в подальшому динаміка йде до зростання.

На рис. 2.4 графічно показана динаміки загальних сум зобов'язань, власного капіталу, і власного капіталу разом з зобов'язаннями. Згідно з рис. 2.4

бачимо, що загальна сума власного капіталу та зобов'язань щороку зростала і у 2023 р. була вищою практично у 2 рази порівняно зі значенням 2019 р.

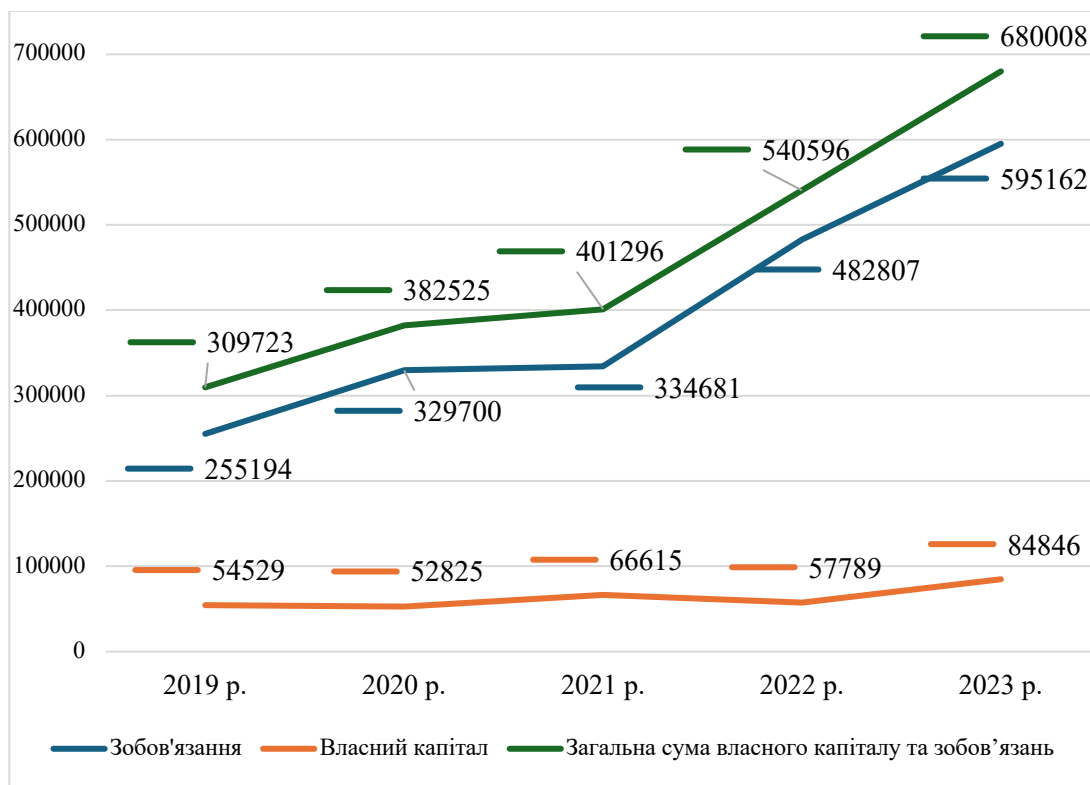

Рис. 2.4 – Динаміка складових пасиву балансу АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

На рис. 2.5 зображено зміни структур пасиву у відсотковому співвідношенні. Бачимо тенденцію у збереженні частки зобов'язань у межах 80%, а власного капіталу – до 20%.

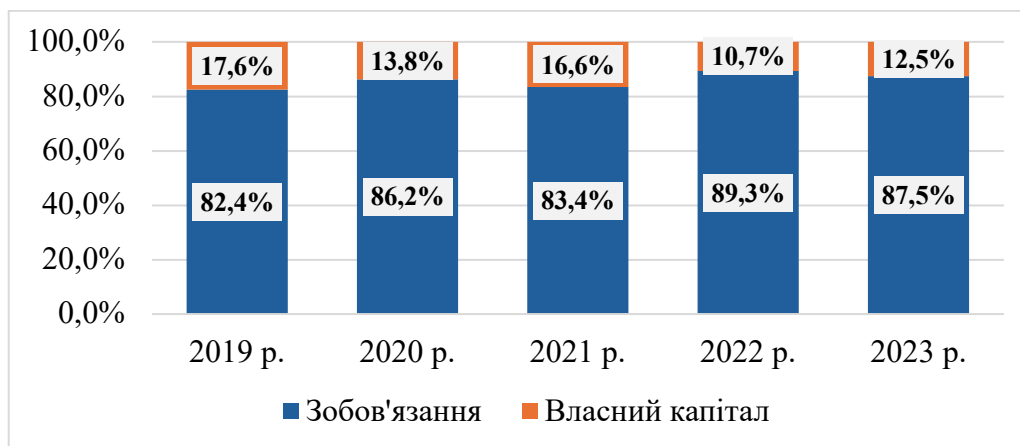

Рис. 2.5 – Динаміка структури пасиву балансу АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Проаналізувавши динаміку складових зобов'язань та власного капіталу, проведемо аналіз щодо стану фінансово-господарських результатів на основі розрахунку коефіцієнтів, скориставшись формулами для розрахунку у табл. 2.2 зібрані формули для розрахунку коефіцієнтів. Натомість вхідні дані з 2019 по 2023 р. наведено у табл. 2.3 [Додаток А - Додаток Ж].

Таблиця 2.2 – Формули для аналізу фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк»

Показник	Формула розрахунку
Коефіцієнт надійності	Власний капітал/ Зобов'язання
Коефіцієнт мультиплікатора власного капіталу	Загальні активи/ Власний капітал
Коефіцієнт достатності капіталу	Власний капітал/ Активи, зважені з урахуванням ризику
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток/ Власний капітал
Рентабельність активів	Чистий прибуток/ Загальні активи

Таблиця 2.3 – Вхідні дані для розрахунку

Показник	Значення (станом на 31 грудня визначеного року), млн. грн				
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Загальна сума активів/ пасивів	309723	382525	401296	540596	680008
Активи, зважені з урахуванням ризику	271938	313280	329577	345064	406104
Власний капітал	54529	52825	66615	57789	84846
Чистий прибуток	32609	24302	35050	30198	37765
Зобов'язання	255194	329700	334681	482807	595162

Скориставшись даними, наведеними у табл. 2.2 та табл. 2.3, розрахуємо основні фінансово-економічні коефіцієнти діяльності АТ КБ «ПриватБанк», а також їх темп росту. Результати розрахунку приведено у табл. 2.4. Коефіцієнт надійності у 2023 р. склав 0,143, що є більшим від значення 2022 р. на +19%, але меншим від 2019 р. на -33%. Коефіцієнт надійності зріс після завершення пандемії коронавірусу у 2021 р. до 0,199, але через початок війни спав до 0,12.

Коефіцієнт надійності у 2023 р. зріс завдяки стрімкій динаміці росту власного капіталу, але разом з тим зростання суми зобов'язань мало негативний вплив.

Таблиця 2.4 – Динаміка основних фінансово-економічних коефіцієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Коефіцієнт	Значення (станом на 31 грудня визначеного року)					Темп приросту, %	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023-2022	2023-2019
Коефіцієнт надійності	0,214	0,160	0,199	0,120	0,143	19%	-33%
Коефіцієнт мультиплікатора власного капіталу	5,680	7,241	6,024	9,355	8,015	-14%	41%
Коефіцієнт достатності капіталу	0,201	0,169	0,202	0,167	0,209	25%	4%
Рентабельність власного капіталу	0,598	0,460	0,526	0,523	0,445	-15%	-26%
Рентабельність активів	0,105	0,064	0,087	0,056	0,056	-1%	-47%

Коефіцієнт мультиплікатора власного капіталу дозволяє зрозуміти наскільки власний капітал покриває активи банку. У 2023 р. він склав 8,015, маючи темп приросту до минулого року -14%. Зростання, що відбулося у 2022 р., показує певну нестабільність у роботі банку, що вже у 2023 р. дещо стабілізувалася.

Коефіцієнт достатності капіталу розраховують через поділ власного капіталу на активи, зважені з урахуванням ризику. Наочно бачимо, що в період кризових станів в економіці України, даний коефіцієнт був меншим від попереднього року: у 2020 р. склав 0,169, а у 2019 р. – 0,201. У 2022 р. коефіцієнт достатності був 0,167, а у 2021 р. – 0,202. Позитивним є динаміки до покращення після кризових періодів, що показує темп приросту 2023 р. до 2022 р. у розмірі +25%, а саме 0,209.

Показник рентабельності власного капіталу протягом 2019-2023 рр. мала тенденцію до спаду, а саме з 0,598 у 2019 р. до 0,445 у 2023 р. Темп приросту 2023 р. до 2019 р. склав -26%, а до 2022 р. -1%. Рентабельність активів мала

тенденцію до росту одразу після кризи у 2020 р. з 0,064 до 0,087 у 2021 р., але вже з початком повномасштабного вторгнення спала до 0,056, залишаючись на тому ж рівні і у 2023 р. Тобто, навіть пропри зростання сум чистого прибутку на 1 грн активу банку припадало менше чистого прибутку.

На рис. 2.6 показано динаміку зміни коефіцієнту надійності та коефіцієнту достатності капіталу. Позитивним фактором, що дозволяє стверджувати про покращення роботи банку після початку повномасштабного вторгнення є зростання коефіцієнту надійності та коефіцієнту достатності капіталу, що видно на рис. 2.6.

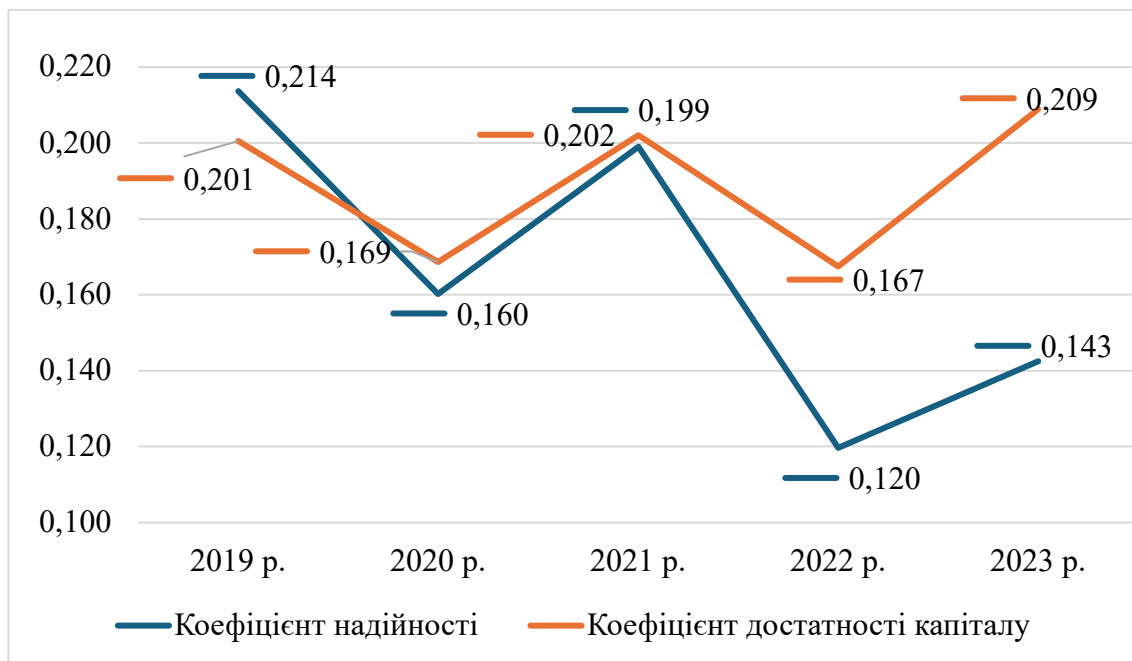

Рис. 2.6 – Динаміка коефіцієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

На рис 2.7 наведено динаміку зміни власного капіталу, чистого прибутку та показника рентабельності капіталу, що є результатом поділу цих статей. Бачимо, що зі спадом сум власного капіталу і чистого прибутку, рентабельність власного капіталу також зменшувалася. Такі результати були у 2020 р. та 2022 р. Натомість у 2023 р. при неочікуваному збільшенні суми власного капіталу та зростанні суми чистого прибутку відбувся спад рентабельності власного капіталу, адже його динаміка була більшою від темпу росту чистого прибутку.

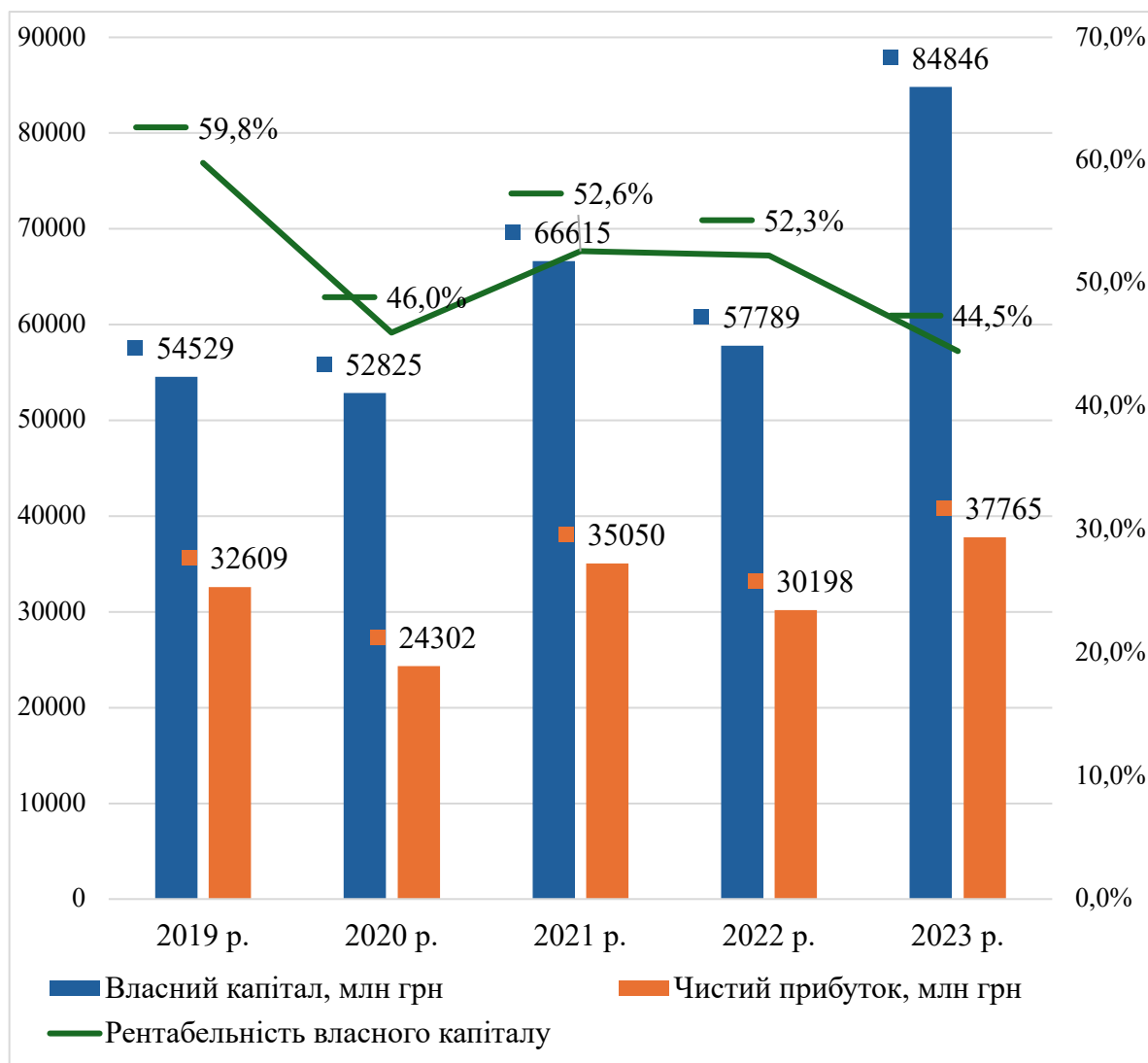

Рис. 2.7 – Динаміка змін власного капіталу, чистого прибутку та рентабельності капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Підсумовуючи проведений аналіз фінансових результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» можемо стверджувати, що банк проводять дуже якісну роботу у забезпеченні ефективності, стабільності та покращенні надання банківських та фінансових послуг клієнтам. На даний висновок вплинули суми отриманого прибутку до оподаткування, збільшення власного капіталу, збільшення коштів від клієнтів, тобто зміцнення довіри до ПриватБанку, особливо в умовах війни. Зростання суми сплачених дивідендів до державного бюджету також показує стремління банку до розвитку банківського сектору та економіки України.

2.3. Аналіз стану кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк»

Детальний аналіз стану кредитного портфеля комерційного банку можна проводити у два етапи:

1. Дослідження структури та динаміки складових кредитного портфеля;
2. Здійснення коефіцієнтного аналізу стану кредитного портфеля в розрізі доходності та ризикованості портфеля.

Як було зазначено раніше, «структурою» називають співвідношення певного досліджуваного елемента до загального поняття.

Структура у кредитному портфелі може розподілятися на пошук часток присутності у розрізі виду позичальника, галузевої приналежності, розмірів кредиту (що займає найбільшу/ найменшу частку у портфелі), за строками видання, за цільовим призначенням кредитування, за валютою, за видами забезпечення, за платоспроможністю клієнтів, за схемою нарахування відсотків та сплати боргу і т.ін. Структурний аналіз має також назву як вертикальний аналіз.

Динаміка в аналізі кредитного портфеля виражається в абсолютному (грошовому) і відносному (процентному) значеннях, тобто, дозволяє виявляти тренди до збільшення або зменшення розвитку кожного структурного елемента в кредитному портфелі. Дослідження динаміки має іншу назву – горизонтальний аналіз.

Результатом проведення першого етапу є отримання даних про наповнення, відносних часток кожного елемента у структурі та динаміку зростання або спадання кожної статті в кредитному портфелі.

Аналіз структури та динаміки надає банку інформацію про те, які кредити займають найбільше місце у їх кредитній діяльності, які вони мають темпи зростання в кожному часовому періоді, які тенденції до розвитку можуть показати і які рішення може запропонувати сам банк для збільшення цих темпів, або ж навпаки – зміні кредитної політики.

Другим етапом аналізу стану кредитного портфеля є розрахунок на основі коефіцієнтів. Згідно до підрозділу 1.2, коефіцієнтний аналіз розглядають у дослідженні дохідності, ризиковості, достатності резервів, ліквідності кредитного портфеля. Коефіцієнтний аналіз дозволяє детальніше та якісніше проаналізувати стан кредитного портфеля, використовуючи різні фінансові результати діяльності банку. Такими є поєднання власного капіталу, чистого прибутку, загального доходу, суми активів, зобов'язань, суми сформованих резервів на знецінені кредити, процентних доходів і витрат до суми загального кредитного портфеля. Тобто, під час коефіцієнтного аналізу, кредитний портфель не розглядають як окрему складову, а як таку, що потребує аналізу в комплексі з різними показниками задля ефективного, комплексного дослідження.

Проаналізувавши фінансову звітність АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр. представимо результати щодо динаміки складових кредитного портфеля у табл. 2.5 нижче.

Таблиця 2.5 – Склад кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» з 2019 р. по 2023 р.

Показник	Значення (станом на 31 грудня визначеного року), млн. грн				
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5	6
Кредити та аванси клієнтів					
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	210579	164332	163513	167931	170042
Кредити юридичним особам	6250	5509	4091	5340	6386
Кредити юридичним особам, що надані за операціями РЕПО	0	0	0	0	1459
Кредити фізичним особам – кредитні картки	51890	40609	45314	46593	54500
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	11467	9566	9858	3912	5618
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	4148	3500	5343	3880	9751
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	250	35	394	328	885

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6
Кредити фізичним особам – інші кредити	498	129	83	26	13
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	8555	6859	11903	21311	25454
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	1152	1052	735	364	147
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	742	588	267	162	102
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – МСП	418	517	1067	649	560
Придбані/ створені знецінені кредити	94	76	0	0	0
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	296043	232772	242568	250496	274917
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	(236499)	(177751)	(174350)	(182412)	(182898)
Всього кредитів та авансів клієнтам	59544	55021	68218	68084	92019
Кредити та аванси банкам					
Депозитні сертифікати НБУ	27043	25006	26212	100126	133798
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	75	53	31	0	0
Кошти банків за рахунками умовного зберігання (ескроу) в НБУ	0	0	0	3711	439
Всього кредити та аванси банкам	27118	25059	26243	103837	134237
Загальна сума кредитного портфеля (без вирахування резерву на кредитні збитки)	323161	257831	268811	354333	409154

Кредитний портфель ПриватБанку складається з двох частин: кредити та аванси клієнтам; кредити та аванси банкам. До складу кредитів та авансів клієнтам входять кредити та дебіторська заборгованість, що управляються як окремий портфель, кредити юридичним особам, кредити фізичним особам з розподілом за продуктами для них, кредити підприємствам малого та середнього бізнесу, дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, а також придбані/ створені знецінені кредити. Кредити та аванси банкам характеризують такі категорії як депозитні сертифікати НБУ, дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, кошти банків за рахунками умовного

зберігання (ескроу) в НБУ. У табл. 2.6 представлено розрахунок абсолютного та відносного відхилення кожної складової кредитного портфеля ПриватБанку.

Таблиця 2.6 – Динаміка складових кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» з 2019 р. по 2023 р.

Показник	Абсолютне відхилення, млн грн			Темп приросту, %		
	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
1	2	3	4	5	6	7
Кредити та аванси клієнтів						
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	4418	2111	-40537	2,7%	1,3%	-19,3%
Кредити юридичним особам	1249	1046	136	30,5%	19,6%	2,2%
Кредити юридичним особам, що надані за операціями РЕПО	0	1459	1459	-	-	-
Кредити фізичним особам – кредитні картки	1279	7907	2610	2,8%	17,0%	5,0%
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	-5946	1706	-5849	-60,3%	43,6%	-51,0%
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	-1463	5871	5603	-27,4%	151,3%	135,1%
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	-66	557	635	-16,8%	169,8%	254,0%
Кредити фізичним особам – інші кредити	-57	-13	-485	-68,7%	-50,0%	-97,4%
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	9408	4143	16899	79,0%	19,4%	197,5%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	-371	-217	-1005	-50,5%	-59,6%	-87,2%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	-105	-60	-640	-39,3%	-37,0%	-86,3%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – МСП	-418	-89	142	-39,2%	-13,7%	34,0%
Придбані/ створені знецінені кредити	0	0	-94	-	-	-100%
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	7928	24421	-21126	3,3%	9,7%	-7,1%
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	-8062	-486	53601	4,6%	0,3%	-22,7%

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7
Всього кредитів та авансів клієнтам	-134	23935	32475	-0,2%	35,2%	54,5%
Кредити та аванси банкам						
Депозитні сертифікати НБУ	73914	33672	106755	282,0%	33,6%	394,8%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	-31	0	-75	-100%	-	-100%
Кошти банків за рахунками умовного зберігання (ескроу) в НБУ	3711	-3272	439	-	-88,2%	-
Всього кредити та аванси банкам	77594	30400	107119	295,7%	29,3%	395,0%
Загальна сума кредитного портфеля (без вирахування резерву на кредитні збитки)	85522	54821	85993	31,8%	15,5%	26,6%

Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель в період з 2019 р. по 2023 р. мали від'ємний темп зростання, а саме -19,3%. З 2020 р. сума цих кредитів була у межах від 164 332 млн грн до 170 042 млн грн у 2023 р.

Динаміка кредитів юридичних осіб мала спад з 2019 р. по 2021 р. з 6 250 млн грн до 4 091 млн грн, але з початком повномасштабного вторгнення банком було збільшено видання кредитів на +1 046 млн грн, тобто кредитування юридичних осіб сягнуло 5 340 млн грн. Динаміка зростання була присутня також у 2023 р. на що вказує темп приросту +19,6%.

Кредити фізичним особам у розрізі кредитних карток зменшилися з 51 890 млн грн у 2019 р. до 40 609 млн грн у 2020 р. Бачимо, що пандемія Covid-19 негативно вплинула на даний вид кредитування, а так як в той час неплатоспроможних клієнтів було більше, банк не став збільшувати ризик неповернення кредитів, що призвело б до погіршення якості кредитного портфеля.

У 2019 р. іпотечне кредитування складало 11 467 млн грн, а у 2023 р. – 5 618 млн грн, що є меншим на -51%. В період цих п'яти років в Україні відбулося дві масштабні події, що кардинально вплинули на даний тип кредитування – пандемія Covid-19 та повномасштабне вторгнення. Вже у 2022

р. іпотечні кредити впали на -5 946 млн грн, що спричинене великими ризиками втрати заставного майна, платоспроможності та безпеки позичальника, великим змінам в переорієнтації економіки і тд. Станом на 2023 р. кредити зросли на +1 706 млн грн, або ж на +43,6% відповідно до 2022 р.

Ситуація зі споживчим кредитування є абсолютно ідентична. Спади показників були у 2020 р. та 2022 р. У 2023 р. споживчі кредити сягали 9 751 млн грн, що є більшим від суми 2022 р. на 151,3%.

Сума кредиту на придбання автомобіля зросла на +254% у 2023 р. в порівнянні до 2019 р. У 2021 р. вона складала 394 млн грн, у 2022 р. трохи менше, а саме 328 млн грн, а у 2023 р. – 885 млн грн. Після аналізу двох років повномасштабного вторгнення видно, що попит на покупку автомобілів серед клієнтів банку зростає.

Відбулося збільшення кредитів підприємствам малого та середнього бізнесу. Після 2021 р. динаміка висхідна: з 11 903 млн грн у 2021 р. до 25 454 млн грн у 2023 р. Даний сектор дуже сильно постраждав через початок активних бойових дій, тому банку було важливо підтримувати бізнес в такий складний час та підтримувати економічну сталість в Україні.

Сума кредитів та авансів клієнтам у 2019 р. складала 296 043 млн грн, а у 2023 р. – 274 917 млн грн, маючи негативний приріст -7,1%. Натомість, аналізуючи темп росту до 2022 р., тут вже спостерігаємо зростання на +9,7%.

Якщо аналізувати клієнтський нетто-кредитний портфель, то динаміка до зростання спостерігається з 2021 р., завдяки зменшенню резервів під очікувані кредитні збитки. У 2023 р. нетто-портфель клієнтів становив 92 019 млн грн, що у 395% є більшим за показник 2019 р.

У 2020 р. сума депозитних сертифікати НБУ зменшилася з 27 043 млн грн до 25 006 млн грн. З початком повномасштабного вторгнення їх сума різко зросла до 100 126 млн грн, і продовжувала зростати до 2023 р., а саме до 133 798 млн грн. Також у ПриватБанку з'явилася стаття «Кошти банків за рахунок умовного зберігання (ескроу) в НБУ. Від 2022 р. сума становила 3 711 млн грн, а у 2023 р. 439 млн грн, що є меншим на -88,2%.

Всього сума кредитів та авансів банкам зросла на +395% у 2023 р. в порівнянні до 2019 р. або ж з 27 118 млн грн до 134 237 млн грн.

На рис. 2.8 представлено динаміку зміни загального кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

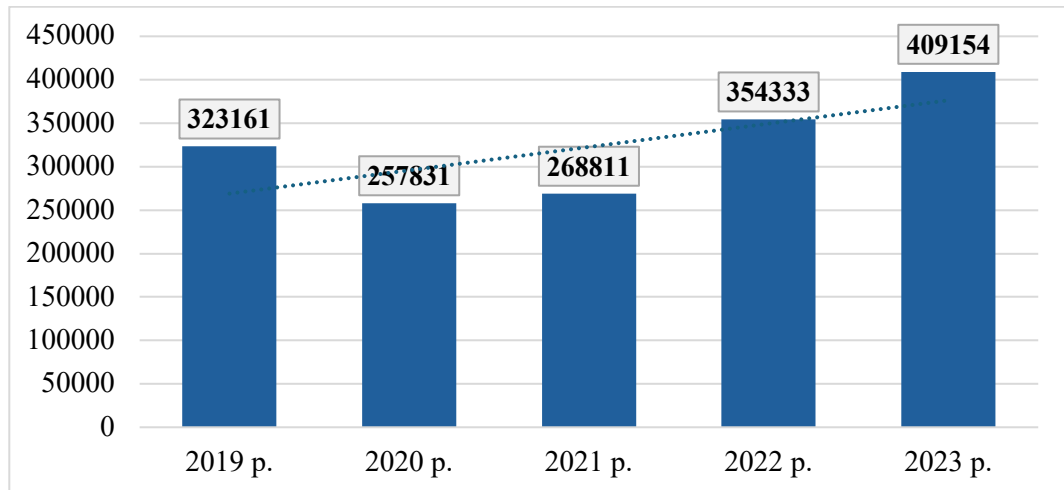

Рис. 2.8 – Кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Після проведення аналізу динаміки кредитного портфеля, проведемо розрахунки для аналізу структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк». Результати наведено нижче у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Показник	Відсоток у структурі кредитного портфеля (станом на 31 грудня визначеного року), %				
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5	6
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	65,2%	63,7%	60,8%	47,4%	41,6%
Кредити юридичним особам	1,9%	2,1%	1,5%	1,5%	1,6%
Кредити юридичним особам, що надані за операціями РЕПО	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%
Кредити фізичним особам – кредитні картки	16,1%	15,8%	16,9%	13,1%	13,3%

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	3,5%	3,7%	3,7%	1,1%	1,4%
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	1,3%	1,4%	2,0%	1,1%	2,4%
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%	0,2%
Кредити фізичним особам – інші кредити	0,2%	0,1%	0,03%	0,01%	0,003%
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	2,6%	2,7%	4,4%	6,0%	6,2%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	0,4%	0,4%	0,3%	0,1%	0,04%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	0,2%	0,2%	0,1%	0,05%	0,02%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – МСП	0,1%	0,2%	0,4%	0,2%	0,1%
Придбані/ створені знецінені кредити	0,03%	0,03%	0%	0%	0%
Депозитні сертифікати НБУ	8,4%	9,7%	9,8%	28,3%	32,7%
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	0,023%	0,021%	0,012%	0%	0%
Кошти банків за рахунками умовного зберігання (ескроу) в НБУ	0%	0%	0%	1,0%	0,1%
Загальна сума кредитного портфеля (без вирахування резерву на кредитні збитки)	100%	100%	100%	100%	100%

Найбільшу частку у структурі кредитного портфеля займають кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель. Впродовж п'яти років частка зменшувалася приблизно в темпі на 2-5%, тобто з 65,2% у 2019 р., 63,7% у 2020 р., 60,8% у 2021 р., 47,4% у 2022 р. і до 41,6% у 2023 р. Дана зміна структури спричинена в основному через різке збільшення суми депозитних сертифікатів НБУ, за допомогою яких відбувається регулювання інфляції в країні, облікової ставки, підвищення якої в свою чергу впливає на збільшення ставок за депозитами в банках. Тільки у 2019 р. частка депозитних сертифікатів НБУ складала 8,4%, у 2020 р. 9,7%, у 2021 р. 9,8%, у 2022 р. 28,3%, а у 2023 р. – 32,7%. Варто зазначити, що завдяки депозитним сертифікатам відбувається контроль над економічною стабільністю

країни, тому цей інструмент особливий в період від початку повномасштабного вторгнення.

Частка кредитів юридичним особам мала не контрольовану динаміку: у 2019 р. було 1,9%, у 2020 р. 2,1%, у 2021 р. спад до 1,5%, який залишався і протягом 2022 р. Лише у 2023 р. частка зросла до 1,6%. Дана характеристика стверджує, що кредитування юридичних осіб не є першочерговим у кредитній діяльності ПриватБанку.

Частка кредитів фізичним особам у вигляді кредитних карток займала найвищий відсоток серед інших видів у кредитному портфелі, після двох попередніх. Частка у 2020 р. і 2022 р. була меншою від значень попередніх років, але після кризового року, знову починали зростати. Так, у 2019 р. частка кредитування у вигляді кредитних карток складала 16,1%, у 2020 р. 15,8%, у 2021 р. 16,9%, у 2022 р. 13,1%, а у 2023 р. трохи більше – 13,3%. Так як платоспроможних клієнтів у 2022 р. було не багато, банк не став видавати кредитні картки, обґрунтовуючи це великими ризиками для стану його кредитного портфеля.

Тобто, зміна у структурі кредитного портфеля є результатом дії впливу різних ризиків. Банк розумів, що платоспроможність українців у 2022 р. була низькою, тому структура кредитів для фізичних осіб у вигляді кредитних карток була зменшена на 3%.

Наочним підтвердженням щодо антиризикового управління є кардинальне зменшення частки іпотечних кредитів у кредитному портфелі. До 2022 р. вона складала від 3,5% у 2019 р., 3,7% у 2020-2021 рр., а вже у 2022 р. зменшилася до 1,1%. Покращення макро- та мікроекономічної ситуації в країні дозволило збільшити частку іпотечного кредитування

Частка споживчого кредитування також зменшилася в 2022 р. через початок активних бойових дій з 2% до 1,1%, а вже у 2023 р., коли економіка та населення трохи переорієнтувалися, зросла до 1,4%. Надання споживчих кредитів також несе певні ризики, що виходять з платоспроможності позичальників, яка у 2022 р. дуже сильно постраждала через початок війни.

Аналогічна ситуація з наданням кредитів для придбання автомобіля: у 2023 р. частка зросла в порівнянні до 2022 р. на +0,1%.

Зростання частки кредитів підприємствам малого та середнього бізнесу у 2022 р. з 4,4% до 6,0%, що в подальшому збільшувалося і в 2023 р. до 6,2%, спричинене потребою банку у підтримці українського бізнесу та економіки в часи великих збитків та труднощів. Іншим фактором є те відносно краща платоспроможність бізнес-клієнтів, аніж індивідуальних.

На основі розрахунків табл. 2.5, на рис. 2.9 продемонстровано зміну структури кредитного портфеля в розрізі кредитування клієнтів та банків. Видно, що з початком повномасштабного вторгнення від 24.02.2022 р. кредити та аванси банкам зайняли частку в 2 рази вищу, ніж було в попередні 3 роки, що в подальшому 2023 році зросла на +2,5%. Стимулом до зростання стала купівля депозитних сертифікатів НБУ.

Рис. 2.9 – Зміна структури кредитного портфеля
АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

На рис. 2.10 графічно продемонстровано зміну частки найбільших елементів у структурі кредитного портфеля.

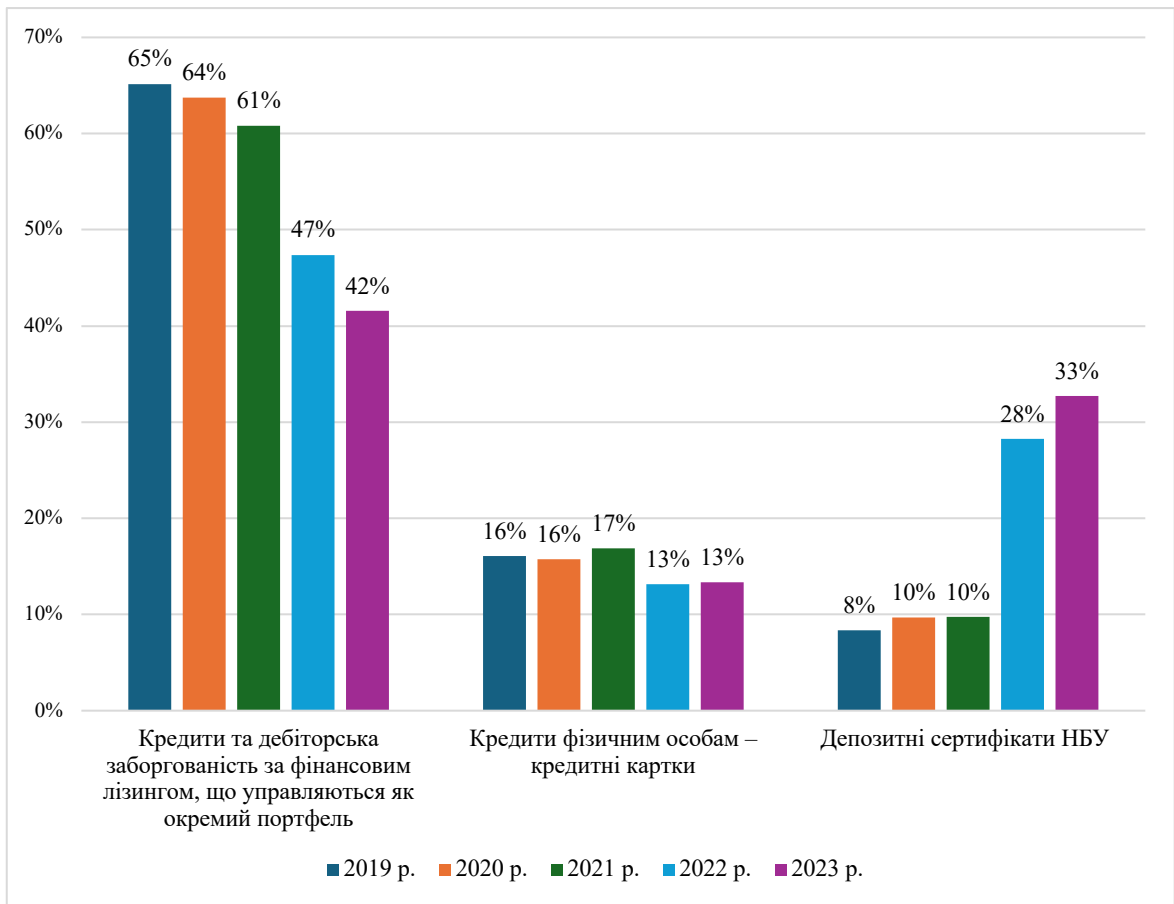

Рис. 2.10 – Динаміка зміни найбільших структурних елементів кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Бачимо, що кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляється як окремий портфель зменшувалася з 2022 р. в тому темпі, що і зростання частки депозитних сертифікатів НБУ.

Натомість найбільша складова у портфелі кредитів фізичним особам – кредитні картки, зменшувалися впродовж 5 років на 3%. Хоча у 2021 р. після пандемії, ПриватБанк зміг наростити частку з 16% до 17%, але у 2023 р. даний принцип не спостерігається – маємо стабільно 13% у 2022 р. та 2023 р. Причиною є наявність певних ризиків, наприклад, неповернення або проблемного обслуговування індивідуальними клієнтами банку.

Так як кредити та аванси клієнтам займають більшу частку у кредитному портфелі, що видно на рис. 2.9, проаналізуємо відносне відхилення її основних частин у табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Клієнтський кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Показник	Значення (станом на 31 грудня визначеного року), млн грн					Відносне відхилення, %		
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляється як окремих портфель	210579	164332	163513	167931	170042	2,7%	1,3%	-19,3%
Кредити фізичним особам	69405	54891	61727	55103	70914	-10,7%	28,7%	2,2%
Кредити юридичним особам	6992	6097	4358	5502	7947	26,3%	44,4%	13,7%
Кредити МСП	8973	7376	12970	21960	26014	69,3%	18,5%	189,9%
Придбані/створені знецінені кредити	94	76	0	0	0	-	-	-100%
Всього кредитів та авансів клієнтам	296043	232772	242568	250496	274917	3,3%	9,7%	-7,1%

Згідно табл. 2.8, загальна сума кредитів фізичним особам зростала та спадала по мірі появи кризових станів в державі. Так, бачимо що у 2020 р. вони зменшилися на -14 514 млн грн, а у 2022 р. на -6 624 млн грн, що в відносному значенні складає -10,7%. У 2023 р. відбувся зріст портфелю фізичних осіб на +28,7%. Аналізуючи за період 5 років маємо динаміку до зростання на +2,2%.

Кредити юридичним особам у 2023 р. зросли на +44,4%, а саме з 4 358 млн грн до 5 502 млн грн. В динаміці за 2019-2023 рр. темп приросту сягнув +13,7%. До портфелю юридичних осіб ПриватБанк ставиться вибірково, але його нарощення у 2023 р. може свідчити про покращення бізнес-середовища в країні та потребі великих підприємств в отриманні, наприклад, державних або інших програм кредитування, але дане кредитування досі має ризики, які залежать від ходу перебігу війни.

Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу зросли на 189,9% в 2023 р. у порівнянні до 2019 р., та на +18,5% в порівнянні до 2022 р. Надання кредитів малому та середньому бізнесу є пріоритетним для ПриватБанку, що видно з темпів приросту за останні 5 років розвитку. Разом з міжнародними фінансовими організаціями ПриватБанк фінансує підприємства малого та середнього бізнесу, що стимулюють розвиток та стійкість української економіки.

На рис. 2.11 показано зміну структури клієнтського кредитного портфеля.

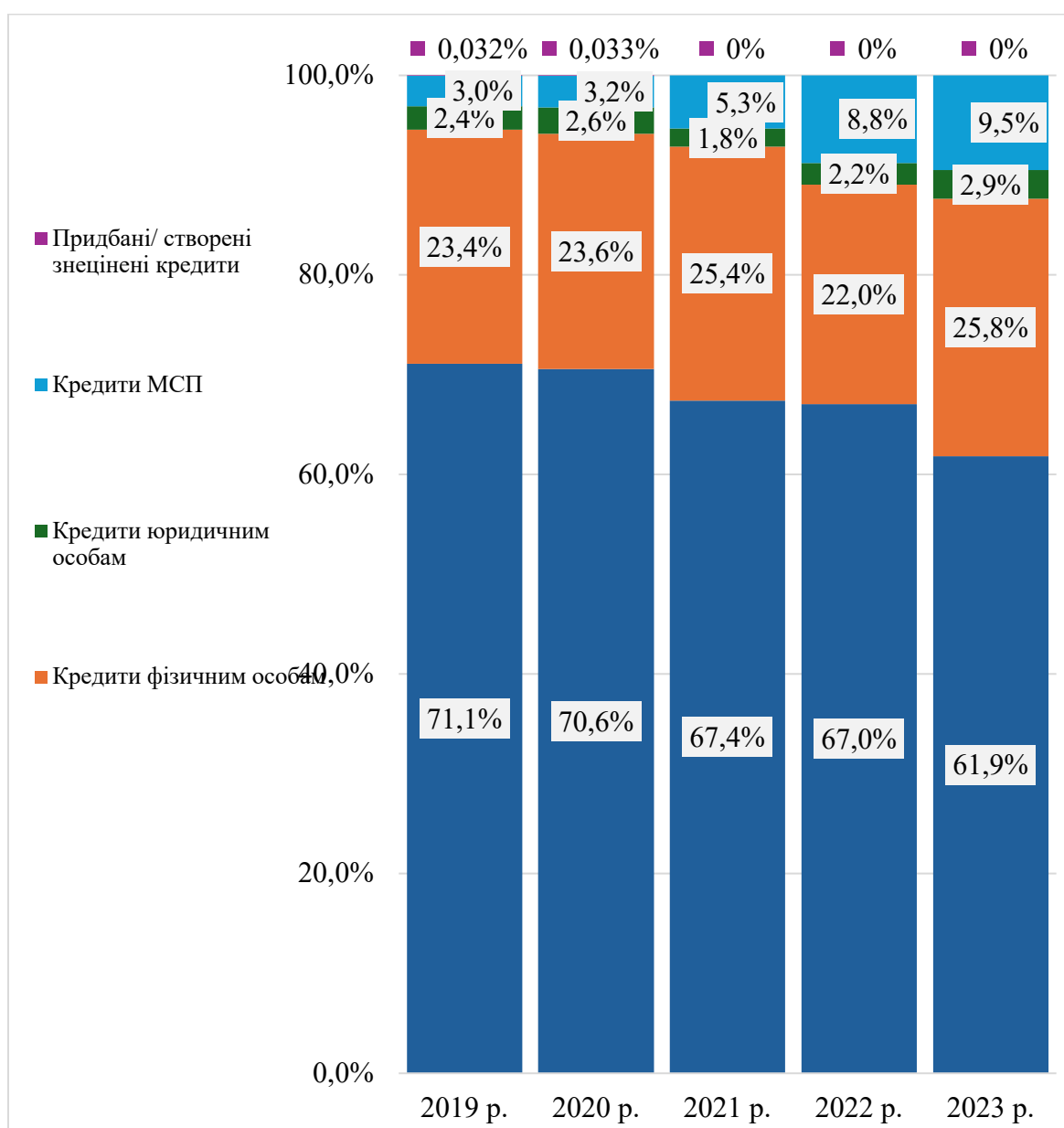

Рис. 2.11 – Динаміка структури клієнтського кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Так як кредитування фізичних осіб є ключовим у діяльності ПриватБанку, на рис. 2.12 продемонстровано динаміку змін складових у їхньому кредитуванні.

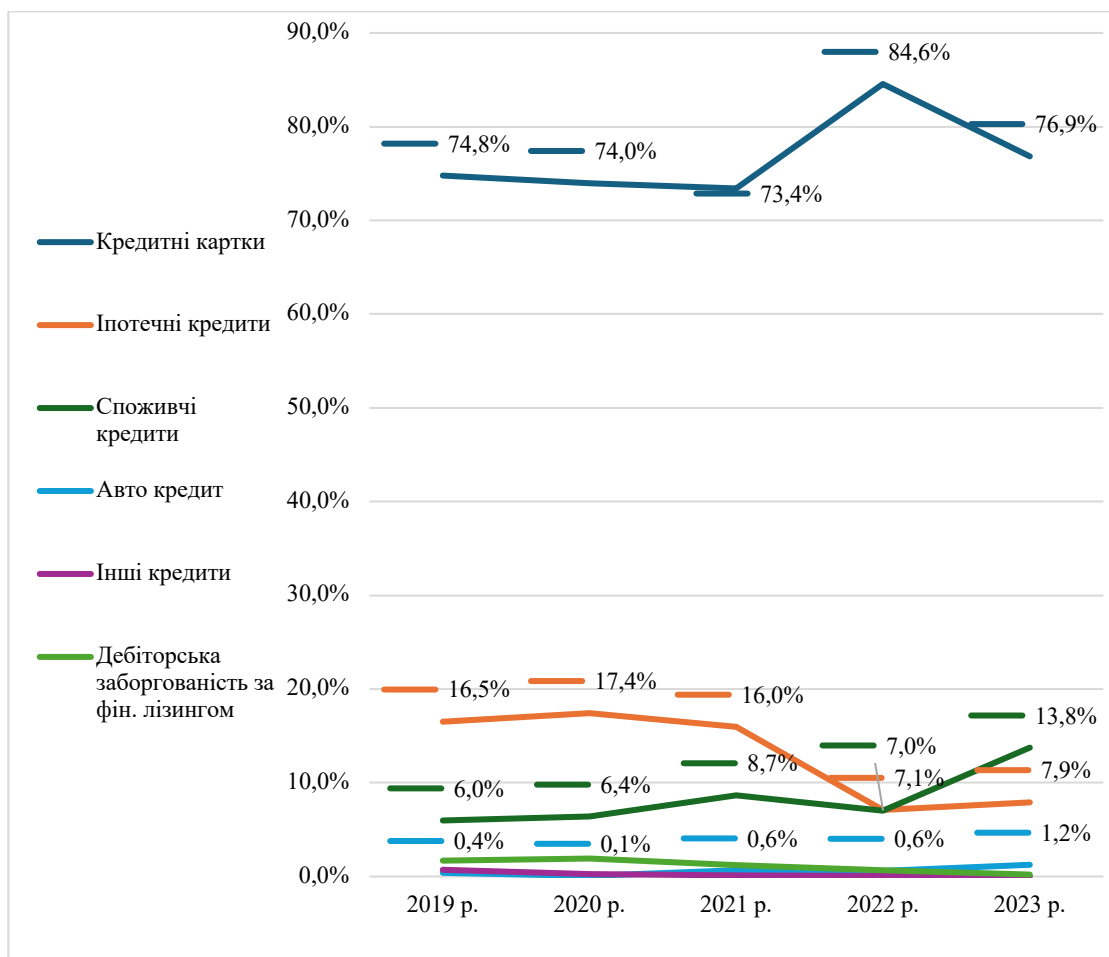

Рис. 2.12 – Динаміка зміни структури в кредитуванні фізичних осіб в АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Під час розрахунку структури кожного елементу до портфеля фізичних осіб маємо, що частка кредитних карток мала тенденцію до спаду з 2019 р. по 2021 р. У 2022 р. має збільшення до 84,6%, і знову спад до 76,9% у 2023 р.

Частка іпотечних кредитів у 2019 р. була 16,5%, у 2020 р. зросла до 17,4%, у 2021 р. спала до 16%, що у 2022 р. знизилася аж до 7,1% внаслідок початку активних бойових дій. Тільки у 2023 р. частка іпотечного кредитування у портфелі фізичних осіб зросла до 7,9%.

Бачимо відносну динаміку у зростанні частки споживчих кредитів, окрім спаду у 2022 р. з 8,7% до 7%. натомість у 2023 р. зросла практично в 2 рази, а саме до 13,8%. Можемо стверджувати, що саме частка даної статті мала найбільше зростання у 2023 р. в порівнянні з іншими.

Автокредитування впродовж 2019-2022 року займало несуттєву частку в структурі кредитів фізичних осіб в межах 0,1%-0,6%, і тільки у 2023 р. отримало зростання до 1,2% внаслідок покращення економічної ситуації в державі, платоспроможності і відносного попиту споживачів.

Провівши дослідження динаміки та структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк», перейдемо до другого етапу аналізу портфеля: розрахунок коефіцієнтів доходності та ризику кредитного портфеля. В табл. 2.9 наведені основні фінансові результати, що необхідні для розрахунків за формулами 1.1-1.10 [Додаток А - Додаток Н].

Таблиця 2.9 – Вхідні дані для розрахунків коефіцієнтів якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Показник	Дані станом на 31 грудня визначеного року, млн грн				
	2019	2020	2021	2022	2023
Загальний кредитний портфель	323161	257831	268811	354333	409154
Загальна сума активів банку	309723	382525	401296	540596	680008
Власний капітал банку	54529	52825	66615	57789	84846
Процентні доходи	33841	33563	35854	43686	66238
Процентні витрати	14174	11961	6537	3768	6616
Всього сукупного доходу	34583	22753	33232	19214	51215
Резерв під очікувані кредитні збитки	236499	177751	174350	182412	182898
Знецінені кредити	238981	178972	174551	178561	180487

Завдяки зібраних даним у табл. 2.9 проведемо розрахунок коефіцієнтів доходності кредитного портфеля, до яких входять власне сам коефіцієнт доходності кредитних операцій, частка відсоткових доходів у загальній сумі доходів банку, маржа процентного прибутку, коефіцієнт значення доходів від

кредитних операцій у діяльності банку, коефіцієнт кредитної активності банку. У табл. 2.10 наведено розрахунки даних коефіцієнтів за 2019-2023 рр.

Таблиця 2.10 – Коефіцієнти доходності кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Коефіцієнт	Значення (станом на 31 грудня визначеного року)				
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Коефіцієнт доходності кредитних операцій у кредитному портфелі (Кдох)	0,105	0,130	0,133	0,123	0,162
Частка відсоткових доходів у загальній сумі доходів (Ч пд)	0,979	1,475	1,079	2,274	1,293
Маржа процентного прибутку (Мпп)	0,063	0,056	0,073	0,074	0,088
Прибутковість кредитних операцій (Пкоп)	0,061	0,084	0,109	0,113	0,146
Коефіцієнт значення доходів від кредитних операцій у діяльності банку (КзначД)	0,361	0,409	0,440	0,691	0,703
Коефіцієнт кредитної активності банку (Кка)	1,043	0,674	0,670	0,655	0,602

Коефіцієнт доходності кредитних операцій у кредитному портфелі розраховують шляхом поділу процентних доходів на кредитний портфель банку. Доходність кредитних операцій зростала з 2019 р. по 2021 р. з 0,105 до 0,133, але через початок повномасштабного вторгнення спав до 0,123. З 2023 р. існує висхідна динаміка до 0,162. Це є дуже хорошим результатом, що свідчить про отримання банком більшої суми доходу, за умов зростання його кредитного портфеля. А в період 2022 р. зменшення свідчило про отримання банком меншого доходу від вкладених кредитів. Іншим фактором, що вплинув на доходність, є різке збільшення депозитних сертифікатів НБУ у кредитному портфелі. Так як ПриватБанк є державним банком, дана закономірність є обґрунтованою.

Частку відсоткових доходів розраховують через поділ процентних доходів на суму загальних доходів банку. Бачимо, що вона зростала у 2020 р. з 0,979 до 1,475, потім мала спад у 2021 р. до 1,079, але під час кризового часу у 2022 р. зросла до 2,274. Причиною є те, що банк отримав менше доходу в 2 рази

в порівнянні до 2021 р., але зростання процентного доходу було більшим від 2021 р., що й дозволило частку відсоткових доходів збільшити аж до 2,274. Натомість, вже у 2023 р. частка впала до 1,293, причиною чого є збільшення сукупного доходу банку, що використовувався у знаменнику формули і значно вплинув на розрахунок.

Маржа процентного прибутку розраховується шляхом поділу чистого процентного доходу (різниці між процентним доходом та процентними витратами) на загальну суму активів банку. Даний показник зростає з 2021 р. по 2023 р., а саме з 0,073 до 0,088, що означає збільшення здатності банку до отримання чистого процентного доходу за рахунок доходних активів банку.

Прибутковість кредитних операцій вираховують через поділення чистого процентного доходу на загальну суму кредитного портфеля. У даному коефіцієнті динаміка до зростання йде впродовж 2019-2023 рр., що є позитивним фактором доходності кредитного портфеля ПриватБанку. Варто зазначити, що під час зростання суми кредитного портфеля необхідно контролювати ті статті, що його наповнюють задля того, щоб контролювати рівень ризику.

Коефіцієнт значення доходів від кредитних операцій у діяльності банку розраховують як поділ чистого процентного доходу на власний капітал банку. Даний коефіцієнт також зростав з 0,361 у 2019 р. до 0,703 у 2023 р. Навіть попри те, що сума власного капіталу зменшилася у 2022 р., це не вплинуло на зростання коефіцієнту до 0,691, що означає, що на 1 грн власного капіталу припадає 0,691 грн процентного доходу за кредитними операціями.

Відповідно, подальше зростання коефіцієнту значення доходів у 2023 р. показує здатність власного капіталу покрити можливі збитки за кредитними операціями. Разом з тим, високе значення даного коефіцієнта може бути проблемним під час управління та визначення оцінки якості кредитного портфеля зі сторони фінансової безпеки.

Коефіцієнт кредитної активності знаходиться через поділення суми кредитного портфеля на загальні активи банку, нормативне значення якого

повинно бути до 65%. У 2019 р. він сягав 1,043 через те, що кредитний портфель перевищував суму активів. З 2020 р. по 2023 р. даний коефіцієнт зменшувався з 0,674 до 0,602. Це є в межах норми, але можемо зробити висновок про зменшення ступеня активності кредитування.

Наступним є аналіз коефіцієнтів рівня ризику кредитного портфеля, що наведено у табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Коефіцієнти рівня ризику кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр.

Коефіцієнт	Значення (станом на 31 грудня визначеного року)				
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Коефіцієнт покриття (Кп)	0,990	0,993	0,999	1,022	1,013
Коефіцієнт достатності резервів (Якості кредитного портфеля) (Кдр)	0,732	0,689	0,649	0,515	0,447
Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом (Кпвк)	0,169	0,205	0,248	0,163	0,207
Коефіцієнт проблемних кредитів (Кпрк)	0,740	0,694	0,649	0,504	0,441

Отже, для розрахунку коефіцієнту покриття потрібно резерви під очікувані кредитні збитки поділити на знецінені кредити. Впродовж 2019-2023 рр. дане значення було практично одиницею (у 2019-2021 рр. 0,99). Це означає, що ПриватБанк спроможний покрити всі знецінені кредити, що існують в банку, а отже не маючи негативного впливу ризиків на кредитний портфель і загальну діяльність.

Тенденція до тотального покриття спричинена поступовим нарощенням і зменшенням суми резервів під очікувані кредитні збитки та ретельному контролі за незначним зростанням суми знецінених кредитів. Зростання резервів з 174 350 млн грн у 2021 р., 182 412 млн грн у 2022 р. і до 182 898 млн грн у 2023 р. може викликати певні труднощі у майбутньому, адже резерв на покриття ризиків формують з нерозподіленого прибутку, який в іншому випадку міг би використовуватися для розвитку банку. Але загалом, коефіцієнт

покриття є достатнім задля забезпечення кредитної діяльності від впливу певних ризиків.

Коефіцієнт достатності резервів розраховують шляхом поділу самих резервів на кредитні збитки на кредитний портфель банку, тобто він характеризує рівень покриття цілого кредитного портфеля. Бачимо, що коефіцієнт зменшується впродовж 2019-2023 рр., а саме з 0,732 до 0,447, тобто 44,7% кредитного портфеля має резерви, але основною причиною стало різке зростання суми депозитних сертифікатів НБУ у 2022-2023 рр., що не є ризиковими для ПриватБанку, тому їхня наявність у кредитному портфелі може трохи коригувати результати розрахунків.

Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом показує наскільки сума власного капіталу покриває кредитний портфель. У 2019-2021 рр. відбувається зростання з 0,169 до 0,248, але через повномасштабне вторгнення, що спричинило зменшення суми власного капіталу, даний коефіцієнт зменшився до 0,163. Різке збільшення суми власного капіталу посприяло зростанню коефіцієнту покриття кредитного портфеля власним капіталом до 0,207, тобто на 1 гривню кредитного портфеля у 2019 р. припадало 0,169 грн власного капіталу, а вже у 2023 р. – 0,207 грн власного капіталу, що характеризує потребу ПриватБанку у забезпеченні захисту стану його кредитного портфеля з покращенням його якості.

Коефіцієнт проблемних кредитів розраховується через поділ знецінених кредитів на кредитний портфель банку, тобто, визначаючи частку їх місця у загальному кредитному портфелі. Маємо дуже хорошу динаміку до спаду даного коефіцієнту з 0,74 у 2019 р., 0,694 у 2020 р., 0,649 у 2021 р., 0,504 у 2022 р. та до 0,441 у 2023 р. Дане зменшення дозволяє зробити висновок про якість управління за ризиком кредитного портфеля, коли під час зростання самого портфеля, сума знецінених кредитів ньому була контрольованою. Говорячи інакше – ПриватБанк аналізує клієнтів, яким видає позики.

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи проведення дослідження щодо аналізу фінансових результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» в період від 2019 р. по 2023 р. було отримано наступні висновки.

Історія діяльності АТ КБ «ПриватБанк» розпочалася у 1992 р., який впродовж 32 років заповняв та розвивав банківський сектор України.

З 2016 р. акціонером ПриватБанку є держава, в особі Кабінету Міністрів України. Станом на 2023 р. ПриватБанк є найбільшим платником податків та дивідендів серед банківських установ: завдяки ефективній роботі з переміщення даних у Visa Cloud та фінансовій стабільності в діяльності ПриватБанку було сплачено 30,2 млрд грн дивідендів до державного бюджету.

ПриватБанк має великий перелік банківських продуктів у сфері кредитування, депозитів, операцій з поточними рахунками і тд для індивідуальних та корпоративних клієнтів. У 2023 р. ПриватБанк залучив кошти від клієнтів на 83 555 млн грн більше ніж в 2022 р., що свідчить про зростання довіри до банківської установи в період воєнного стану.

Під час розрахунку фінансово-економічних коефіцієнтів було визначено, що ПриватБанк проводить постійний контроль щодо покращення своєї діяльності після початку повномасштабного вторгнення у 2022 р. Коефіцієнт достатності власного капіталу зріс з 0,167 до 0,209 у 2023 р., що означає здатність капіталу у покритті можливих збитків, а також його надійність, зокрема сам коефіцієнт надійності також збільшився у 2023 р. до 0,143 завдяки двократному зростанню власного капіталу.

Було визначено, що кредитний портфель ПриватБанку складається з кредитів та авансів клієнтам, та кредитів та авансів банкам. Аналіз кредитного портфеля проводився через розрахунок його динаміки, структури та за допомогою коефіцієнтного методу аналізу доходності та ризику.

Найбільшу динаміку зміни у портфелі за 2019-2023 р. мали депозитні сертифікати НБУ, що збільшилися на +394,8%, автокредитування фізичних

осіб, за яким темп приросту склав +254%, кредити малому та середньому бізнесу, що зросли на +197,5% та споживчі кредити для фізичних осіб, темп яких був +135,1%. Від'ємну динаміку показала стаття «Іпотечні кредити», що за 5 років зменшилися на -51%, але в порівнянні до 2022 р. зросла на +43,6%. Такий результат залежить від початку війни, яка несе великі кредитні ризики для банку.

Найбільшу структуру у портфелі займають кредити та дебіторська заборгованість, що управляються як окремий портфель, їх частка складала від 65,2% у 2019 р. до 41,6% у 2023 р. На другому місці виявилися депозитні сертифікати НБУ з часткою від 8,4% у 2019 р. до 32,7%. Також має місце кредитування фізичних осіб – кредитні картки: частка коливалася від 16,1% у 2019 р. до 13,3% у 2023 р.

На основі коефіцієнтного методу аналізу стану кредитного портфеля було отримано наступні результати: впродовж 2019-2023 рр. в ПриватБанку зростала доходність кредитних операцій з 0,105 до 0,162, що означає спроможність банку отримувати доходи від наданих кредитів. Зростання маржі процентного прибутку та прибутковості кредитних операцій у 2023 р. є також факторами ефективного управління за головними показниками банку в період воєнного стану в Україні. Коефіцієнт кредитної активності був зменшений з 0,65 до 0,602 у 2023 р., що свідчить про певне зменшення ступеня активності кредитування, будучи в межах нормативного значення до 65%.

Коефіцієнт покриття впродовж 2019-2023 рр. був на рівні 0,99-1,013, що означає спроможність ПриватБанку погасити усі знецінені кредити за рахунок власних резервів. Зменшення проблемних кредитів у 2023 р. також свідчить про якісну роботу банку щодо аналізу платоспроможності клієнтів, яким він надає кредити, а також про ефективну роботу щодо зменшення впливу негативних факторів на якість кредитного портфеля.

РОЗДІЛ 3
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ
АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ТА РКО BANK POLSKI. РЕКОМЕНДАЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ

3.1. Обґрунтування вибору РКО Bank Polski як прикладу до порівняння з АТ КБ «ПриватБанк»

Банківські системи кожної країни мають свої особливості, що залежать від соціально-економічного устрою країн, політичного життя, історичного бекграунду. Україна від початку повномасштабного вторгнення у 2022 р. чітко виокремила план розвитку у сфері євроінтеграції на входу до Європейського союзу. Даний перехід потребує змін у принципах відповідального банкінгу, екологічним, соціальним, управлінським (ESG) принципам діяльності бізнесу та звітуванню щодо цього, що наразі проводиться за кордоном [37]. Так як банківський сектор є рушієм в забезпеченні стабільності та життєздатності України, тому аналіз та перейняття досвіду іноземних країн щодо різних складових в управлінні є актуальним для українських банків, зокрема АТ КБ «ПриватБанк».

Польща є сусідньою країною, що межує за західному кордоні з Україною. З початком активних бойових дій вона прийняла одну з найбільших кількостей український біженців, надавала їм фінансову допомогу, легальне перебування, безкоштовну медичну допомогу. Що стосується фінансової допомоги, то українці мали змогу відкривати рахунки в польських банках, додали українську версію у мобільних додатках банків. Наприклад, РКО Bank Polski запропонував спеціальний рахунок для біженців з України Konto bez Granic (Рахунок без Кордонів), завдяки якому не знімалася плата за ведення рахунків протягом перших 12 місяців, безкоштовне обслуговування дебетової картки, нульова комісія за зняття готівки в банкоматах та оплати карткою без конвертації валюти, мобільний додаток з українською версією [46].

В загальному аналізі банківської системи варто зазначити, що у 1982 році було запроваджено Закон про банківське право, за яким банківська система змогла адаптуватися до ринкових умов економіки. Наразі банківська система керується зміненим Законом від 31 січня 1989 р., в якому було прописане банківське право [47].

Польська банківська система так само як і в Україні є дворівневою, тобто на першому рівні знаходиться центральний банк, а на другому комерційні банки та установи. В Польщі Центральним банком є Narodowy Bank Polski (NBP – Національний банк Польщі), а в Україні – Національний банк України (НБУ). Також до польської системи входять Польське управління фінансового нагляду (Komisja Nadzoru Finansowego) та Фонд банківських гарантій (Fundusz Gwarancyjny) [47].

На основі даних статистики [48] в Польщі, станом на 04.2024 р. існує 29 комерційних банки, 491 кооперативних банки та 33 філії кредитних установ та іноземних банків. Структури учасників банківської системи в Польщі показано на рис. 3.1.

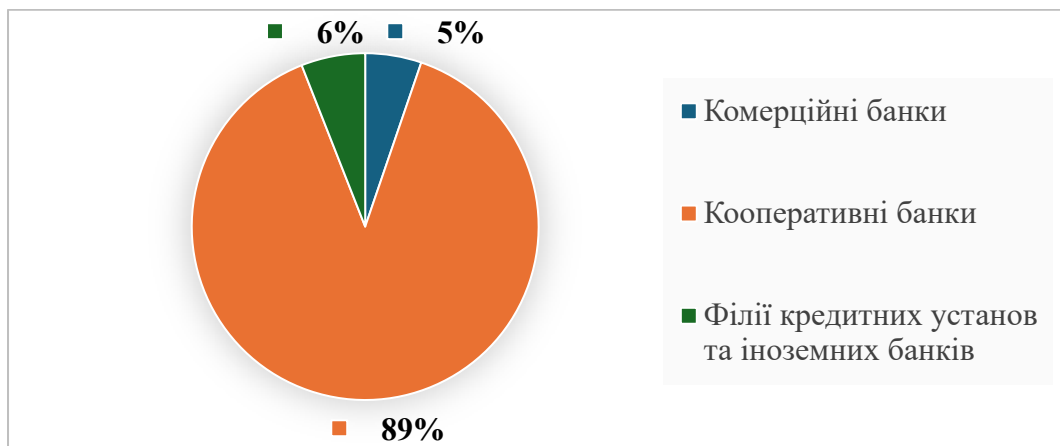

Рис. 3.1 – Структура банківського сектору в Польщі, станом на 04.2024 р.

Бачимо, що за кількістю кооперативних банків є найбільше, а саме 89%, а комерційних і філій кредитних установ 5% та 6%. Натомість, дане

співвідношення не може характеризувати вплив на систему. Тому, на рис. 3.2 представлено частку активів кожної з трьох груп.

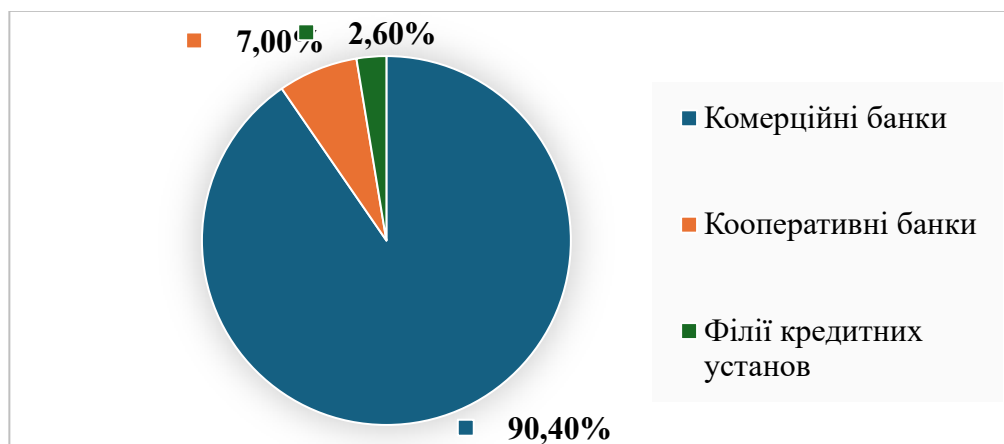

Рис. 3.2 – Частка в активах банківського сектору в Польщі станом на 04.2024 р.

Згідно даним на рис. 3.2, найбільшу частку в активах мають саме 29 комерційних банків, що знаходяться в Польщі. Проаналізуємо ці банки та визначимо лідерів на банківському ринку Польщі. На рис. 3.3 зібрані найбільші банки Польщі з точки зору розміру суми активів, станом на 2023-2024 р. у млрд злотих [49].

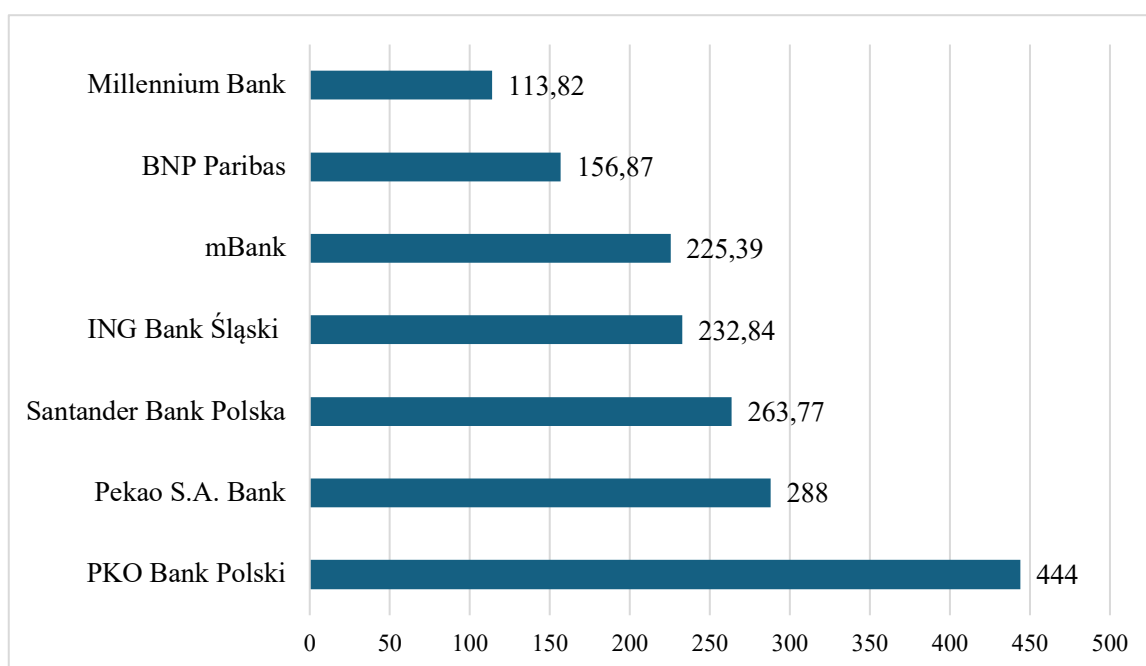

Рис. 3.3 – Комерційні банки Польщі за рівень суми активів 2023/2024 р.

Згідно графіку, представленому на рис. 3.3, робимо висновок про те, що РКО Bank Polski має найбільшу суму активів серед усіх комерційних банків Польщі. РКО Bank Polski є системно важливим банком в Польщі, який було також було відзначено у рейтингу «Найважливіша компанія для Польщі» у 2020 р. Станом на зараз РКО ВР приватизовано, але є частка державного казначейства у розмірі приблизно 30% [50,51].

Приватизацію державного банку РКО Bank Polski можна порівняти з процесом націоналізації АТ КБ «Приватбанк» в Україні, що з 2020 р. планує бути приватизованим, але початок повномасштабного вторгнення у 2022 р. вніс свої корективи. Станом на 2024 р. Правління ПриватБанку створює план щодо приватизації банку. Тому, досвід процесу в Польщі може бути корисним для аналізу українськими фінансистами.

РКО Bank Polski та ПриватБанк є найбільшими банками у своїх країнах, порівнюючи хоча б активи польського банку, що майже в два рази перевищують показники інших банків. Обидва банки є надійними «тримачами» банківського сектору, учасниками Фонду гарантування вкладів клієнтам, що збільшує довіру клієнтів до користування банківськими продуктами. У РКО Bank Polski та ПриватБанку існує прагнення до покращення банківських послуг через використання фінансових технологій, автоматизації процесів та розроблення шляхів у використанні штучного інтелекту, стимулюють втілення інновації, екологічних, соціальних, управлінських принципів в своїй діяльності (ESG).

У 2023 р. РКО Bank Polski отримав найбільші бали в рейтингу Finnscore в категоріях онлайн-банкінг, мобільний додаток та привабливість для потенційних клієнтів. Вже до 2025 р. РКО Bank Polski планує зробити всі інтернет-сторінки доступними онлайн [52]. Саме лідерство серед використання фінансових технологій є основною конкурентною перевагою банку на польському та міжнародному ринках. Так само з ПриватБанком: автоматизація різних процесів під час надання банківських послуг або онлайн-обслуговування

клієнтів дозволяє проводити сотні тисяч операцій щодня, тому бути лідером в банківському секторі України.

PKO Bank Polski має мобільний додаток під назвою «ІКО» та інтернет-банкінг іPKO. Кожен з них має велику кількість функцій для роздрібних клієнтів, а саме щодо переказів та платежів: внутрішні, телефонні, валютні перекази, переказ з кредитної картки, платежі BLIK [53].

Платежі BLIK стали революційними на ринку грошових операцій. За допомогою нього можна за допомогою мобільного банкінгу, без наявності карток оплатити покупки в фізичних та інтернет-магазинах, вносити та знімати готівку, здійснювати перекази на телефон. BLIK-код має 6 цифр, які необхідно надавати під здійснення вищеперерахованих операцій, з подальшим використанням пін-коду картки, задля верифікації клієнта. Даний порядок цифр є незмінним впродовж 2 хвилин, після чого він оновлюється [54].

Повертаючись до функціоналу додатку ІКО, є перелік продовжується можливістю відкрити звичайного, бізнес, депозитного, валютного рахунків. Додавати рахунки інших банків та закривати обліковий запис [53].

Іншою статтею є заощадження та інвестиції, до яких входить відкриття ощадного рахунку, «Скарбничка», купівля виробів Монетного двору Польщі (золото), брокерська контора PKO Bank Polski [53].

В додатку ІКО можна також замовити дебетову, кредитну картку, мати доступ до інформації по карткам, погасити кредитний ліміт, заблокувати картку, змінити дизайн картки, Apple Pay, Google Pay [53].

Щодо кредитних операцій, то в мобільному банкінгу можна створити заяву на кредит (звичайний, консолідований, овердрафт по рахунку), змодельовати графік погашення, призупинити погашення частини кредиту, збільшити ліміт [53].

Також в додатку ІКО можна застрахувати себе під час подорожей, застрахувати квартиру, автомобіль, власне життя, життя дітей та підлітків від нещасних випадків [53].

Додатковими послугами є можливість оплати паркування, покупки білетів в кіно (Multikino), оплати за проїзд по дорозі, купити білети на громадський транспорт, поповнити мобільний телефон [53].

3.2. Порівняльна характеристика банків: виявлення тенденцій до покращення кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»

Завдяки аналізу продуктів та послуг, які було прописано у пункті 3.1, що надаються РКО Bank Polski в додатку ІКО, проведемо порівняння послуг в мобільних додатках ІКО та Privat24. Результати наведемо у табл. 3.1 [53].

Таблиця 3.1 – Порівняння основного функціоналу в ІКО та Privat24

Функціонал	ІКО	Privat24
Вхід у додаток через Face ID	Так	Так
Вхід у додаток через пін-код	Так	Ні
Вхід у додаток через пароль	Ні	Так
Зміна пін-коду у додатку	Так	Так
Зміна мови мобільного додатку (англійська, українська)	Так	Так
Гаряча лінія 24/7	Так	Так
Голосовий помічник	Так	Ні
Послуга накопичення «Скарбничка»	Так	Так
Міжнародні перекази Western Union	Так	Так
Відкриття рахунку для дитини	Так	Так
BLIK-код	Так	Ні
Верифікація банківського співробітника	Так	Ні
Безконтактні платежі за допомогою телефону (з модулем NFC)	Так	Так
Блокування карток	Так	Так
Подача заявки на отримання кредиту	Так	Так
Погашення ліміту за кредитом	Так	Так
Перегляд даних і терміну сплати за зобов'язаннями	Так	Так
Відкриття/ закриття депозитів	Так	Так
Придбання полісів страхування	Так	Так

У табл. 3.1 проведено аналіз основних послуг та операцій, що можна провести у додатках ІКО та Privat24. Бачимо, що порівняний функціонал практично ідентичний, окрім ВЛІК-коду, якого немає у ПриватБанку, верифікації банківського співробітника, який дзвонив клієнту, голосового помічника та входу у Privat24 через 4-значний код. Натомість в ІКО відсутня можливість через вхід завдяки паролю.

РКО Bank Polski як було визначено раніше є універсальним, депозитно-кредитним банком, який ґрунтується на наданні фізичним особам. Також Банк займається іпотечним кредитуванням, а через дочірні компанії надає послуги щодо лізингу, факторингу, стягнення боргу, інвестиційного фонду, пенсійного забезпечення та страхування, аутсорсингу ІТ-фахівців і тд [55].

РКО Bank Polski надає свої послуги індивідуальним клієнтам (Klienci Indywidualni), приватний банкінгу (Bankowość Prywatna), бізнесу (Firmy), фермерам (Rolnicy), підприємствам (Przedsiębiorstwa), корпораціям і органам місцевого самоврядування (Korporacje a Samorzady) [55].

Розглянемо детальніше перелік кредитів індивідуальним клієнтам, який розміщено на сайті РКО Bank Polski [56]:

1. Кредити:

- кредит готівкою;
- консолідаційний кредит;
- кредит без рахунку;
- екокредит РКО (на покупку сонячних панелей).

2. Іпотечні кредити:

- іпотечний кредит «Własny Kat»;
- кредит на житло із сімейним погашенням;
- іпотечна позика;
- іпотечний кредит Mix;
- перенесення іпотечного кредиту до банку.

3. Ліміт на рахунку:

- поновлюваний ліміт;

- дебет на рахунку.

4. Кредитні картки:

- прозора кредитна картка;

- кредитна картка РКО Mastercard Platinum

- кредитна картка РКО Visa Infinite.

5. Студентський кредит.

Іпотечне кредитування є дуже популярним у Польщі, зокрема РКО Bank Polski отримав перше місце в номінації «Іпотечні кредити» від Golden Banker у 2024 р. [57]. З огляду на перелік кредитних продуктів для індивідуальних клієнтів має схожість з переліком кредитів від ПриватБанку. Наприклад, надання кредитів готівкою, іпотечні програми, ліміти, кредитні картки.

Натомість, існують і відмінності серед продуктів, яких немає у портфелі ПриватБанку. Такими є екокредит на придбання сонячних батарей, які дуже популярні серед власників приватних будинків, кредит на житло із сімейним погашенням, консолідаційний кредит, який дозволяє перенесення кредитів з інших банків до РКО Bank Polski задля їх об'єднання, а також отримання додаткових кредитних коштів від РКО Bank Polski для сплати цих кредитів.

Також незвичним видом кредитування є студентський кредит, що надається особам до 30 р., а для докторантів – до 35 року життя. В Польщі є Фонд студентських кредитів/позик, який сплачує 50% нарахованих відсотків за кредитом студента, а інші 50% сплачує позичальник, за умови закінчення навчання.

Таблиця 3.2 – Структура кредитів та авансів клієнтам РКО Bank Polski

Показник	2022		2023	
	млн злотих	% у структурі	млн злотих	% у структурі
На нерухомість (Na nieruchomości)	89672	42,92%	94248	42,1%
Споживчі (Konsumpcyjne)	29677	14,2%	31361	14,0%
Підприємницький (Gospodarczy)	89577	42,87%	98063	43,8%
Кредити та аванси клієнтам	208926	100%	223672	100%

Порівнюючи кредитний продукт у вигляді іпотечного кредитування, бачимо, що РКО Bank Polski має великий перелік різних продуктів. У табл. 3.2 наведено основний склад та частка типів продуктів у кредитному портфелі РКО Bank Polski в період 2022-2023 рр.

Бачимо, що структурі кредитів та авансів клієнтам найбільшу частку займають у 2022 р. кредити на нерухомість та підприємницькі кредити, практично ідентичні суми – 42,92% та 42,87%. Натомість споживчі кредити склали 14,2%. У 2023 р. підприємницькі кредити зросли до 43,8%, а частка кредитів на нерухомість незначно впала до 42,1%. З іншої сторони, в абсолютному прирості кожна складова портфеля зростала: кредити на нерухомість збільшилися з 89 672 млн злотих до 94 248 млн злотих, споживчі кредити – з 29 677 млн злотих до 31 361 млн злотих, а підприємницькі – з 89 577 млн злотих до 98 063 млн злотих.

Зазначимо, що переклад «Підприємницький кредит» може не повністю відображати його сутності, тому визначимо, що означає дана дефініція. Згідно до джерела [58], «господарчим» кредитом є сукупність форм фінансування, якими можуть скористатися будь які особи, що займаються бізнесом не залежно від форм власності. До складу входять кредити на оборотні кошти, інвестиційні кредити, овердрафт, кредити бізнес-початківцям і тд.

Розглянемо детальніше розподіл кредитів у клієнтському кредитному портфелі РКО Bank Polski за 2022-2023 рр. у табл. 3.3 [59].

Завдяки розрахунку, проведеному у табл. 3.3, маємо, що роздрібні та приватні клієнти займають найбільшу частку у портфелі: їхнє число впродовж 2022-2023 рр. спадало з 54,5% до 53,8%, але в абсолютному значенні відбулося зростання з 113 850 млн злотих до 120 427 млн злотих. Найбільшу частку в роздрібному та приватному банкінгу займають кредити на нерухомість, а саме 73,9% у 2022 р. та 74% у 2023 р., хоча за період 2022-2023 рр. вони зросли на майже +5 000 млн злотих. Споживчі кредити мали частки 26,1% та 26,0% у 2022-2023 рр.

Таблиця 3.3 – Структура, значення кредитів та авансів клієнтам РКО Bank Polski за 2022-2023 рр. у млн злотих

Показник	2022		2023	
	млн злотих	% у структурі	млн злотих	% у структурі
Роздрібний та приватний банкінг у т.ч:	113850	54,5%	120427	53,8%
на нерухомість	84173	73,9%	89066	74,0%
споживчі	29677	26,1%	31361	26,0%
Бізнес і підприємці, у т.ч:	17055	8,2%	16714	7,5%
на нерухомість	5381	31,6%	5056	30,3%
підприємницький (gospodarczy)	11674	68,4%	11658	69,7%
Корпоративні, у т.ч:	78021	37,3%	86531	38,7%
на нерухомість	118	0,2%	126	0,1%
підприємницький (gospodarczy)	77903	99,8%	86405	99,9%
Всього кредити та аванси клієнтам	208926	100,0%	223672	100,0%

Частка кредитів бізнесу і підприємцям зменшилася з 8,2% до 7,5%, а саме з 17 055 млн злотих до 16 714 млн злотих, серед яких частка підприємницьких кредитів була в межах 68-69%, а кредити на нерухомість 31,6% у 2022 р. та 30,3% у 2023 р.

Корпоративні кредити мали другу за величиною частку у клієнтському портфелі: їхня частка зросла з 37,3% у 2022 р. до 38,7% у 2023 р. Аналізуючи розподіл кредитів у даній групі, практично уся сума складає підприємницькі (господарчі) кредити: з частками 99,8% та 99,9%. Кредити корпоративним особам на нерухомість були дуже низькі – 0,2% у 2022 р, та 0,1% у 2023 р.

На основі табл. 3.3 маємо, що кредити на нерухомість у кредитах роздрібним та приватним клієнтам є найвищими серед інших типів осіб, показуючи зосередженість польського банку до видачі іпотечного кредитування.

В порівнянні до РКО Bank Polski, АТ КБ «ПриватБанк» надає іпотечні кредити через реалізацію державної програми «Оселя». Це спричинене не тим, що ПриватБанк не зацікавлений в наданні даного виду кредитування або що українці не хочуть придбавати житло, а тим, що ризики іпотечного

кредитування занадто великі для ПриватБанку і можуть негативно впливати на стан кредитного портфеля. Ризики різко зросли через початок повномасштабного вторгнення в Україну 24 лютого 2022 р., що привело до високої ймовірності втрати нерухомого майна або іншого об'єкту застави, платоспроможності клієнтів, розміщення майна на тимчасово окупованих територіях і тд.

ПриватБанк не в змозі ставити низьку процентну ставку в Україні для іпотечних кредитів, а платоспроможність населення занадто низька для того, щоб оплачувати теперішню високу процентну ставку. Тому, ПриватБанк обмежує даний вид кредитування в структурі кредитів для фізичних осіб, або як у варіанті з РКО Bank Polski – роздрібних та приватних осіб.

Аналізуючи склад кредитного портфеля, важливим є контроль над ризиками, що можуть бути у портфелі клієнтів. Можемо зробити висновок, що ризики, які впливають на якість кредитного портфеля та кредитування в Україні та Польщі принципово відрізняються, тому експерти не можуть формувати кредитний портфель в Україні, приймаючи ризики, що панують в польській банківській системі, і навпаки – в Польщі формувати кредитний портфель, приймаючи ризики, що характерні Україні.

Коротко проаналізувавши кредитну політику РКО Bank Polski щодо управління кредитними ризиками, виділяємо проведення банком рейтингової та скорингової оцінки кредитного ризику, використовуючи спеціалізовані технічні програми.

Банк вимірює кредитний ризик клієнтів щодо їх кредитоспроможності зі сторони кількості (вивчення фінансового стану) та якості (скоринг та оцінка інформації про кредитну історію позичальника). Рейтингові моделі розробляються для інституційних клієнтів, що базуються на статистичному аналізі співвідношення між дефолтом і показником ризику клієнта [59].

Тому, кредитна діяльність неможлива без оцінки кредитних ризиків. Відповідно процедура оцінки ризиків є складовою під час формування кредитного портфеля комерційного банку.

Проаналізувавши кредитний портфель РКО Bank Polski та АТ КБ «ПриватБанк» за 2023 рр., на рис.3.4 та рис. 3.5 наведемо структуру клієнтського кредитного портфеля, яку можна буде порівняти. Згідно з рис. 3.4, найбільшу частку у кредитному портфелі РКО Bank Polski займають кредити роздрібним та приватним клієнтам, а саме 54%, порівнюючи з портфелем ПриватБанку, кредити фізичним особам мали частку 26%, одразу після кредитів та дебіторської заборгованості за фінансовим лізингом, що управляється як окремий портфель, чия частка сягає 62%. Через те, що кредити індивідуальним особам в обох банках мають значний вплив, це може свідчити про певну порівнянність структур портфелів.

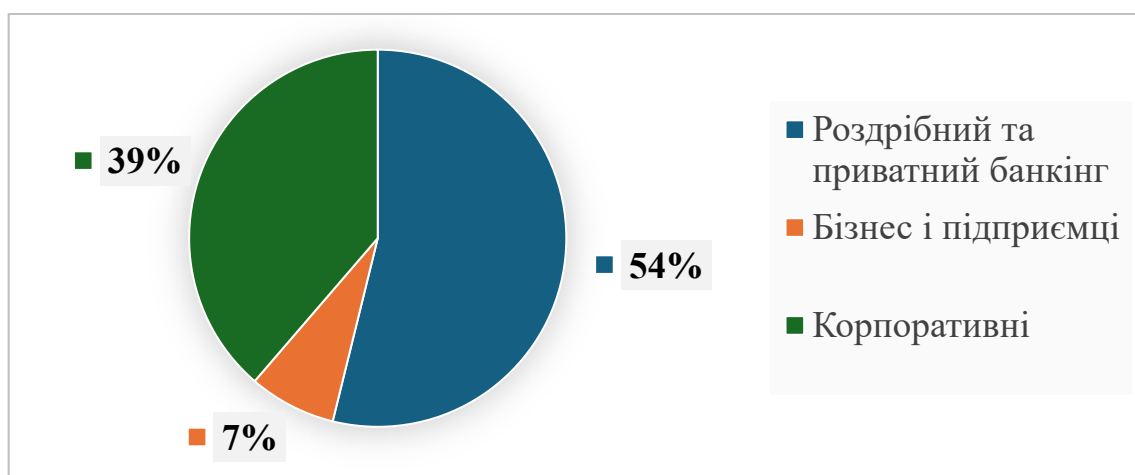

Рис. 3.4 – Структура клієнтського кредитного портфеля РКО Bank Polski за 2023 р.

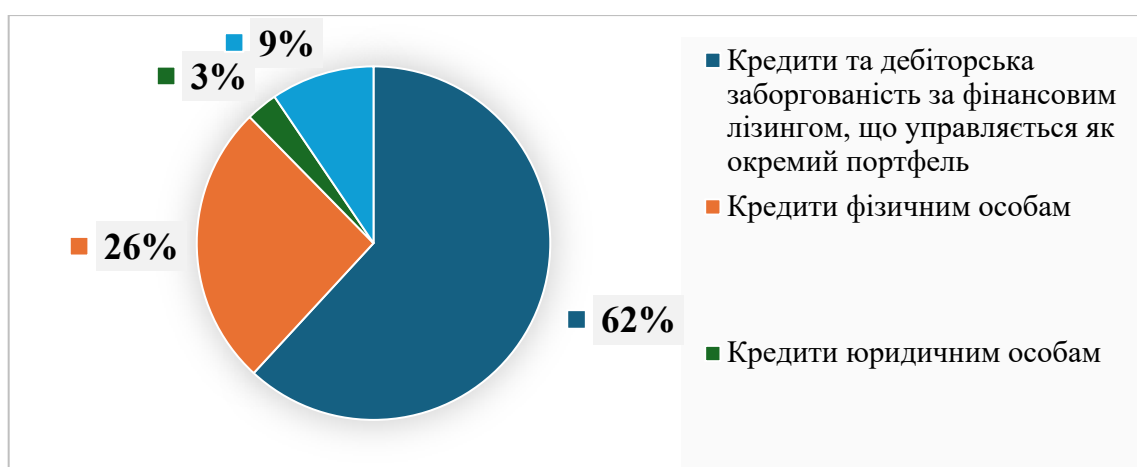

Рис. 3.5 – Структура клієнтського кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2023 р.

На другому місці в структурі РКО Bank Polski є корпоративні клієнти з часткою 39%, натомість в структурі ПриватБанку, частка кредитів юридичним особам сягає 3%. Кредити бізнесу та підприємцям сягають 7% в РКО Bank Polski, а частка кредитів підприємствам малого та середнього бізнесу – 9%. Тобто, структура щодо кредитування бізнесу є практично однаковою.

Підсумуємо вище проведені дослідження: можемо стверджувати, що портфелі польського та українського банку відрізняються в частці корпоративного кредитування (39%) та кредитів юридичним особам (3%).

Через те, що ПриватБанк має в клієнтському кредитному портфелі частку кредитів та дебіторської заборгованості за фінансовим лізингом, що управляється як окремий портфель (62% у 2023 р), це дещо змінює структуру, але приблизне співвідношення кредитів індивідуальним та приватним клієнтам з кредитами фізичним особам, та кредитування підприємств та бізнесу знаходиться практично в однакових структурних частках.

Так відмінність у структурі дещо простежується, але саме ця відмінність виходять з наслідку дії певних ризиків, які в українській системі періоду воєнного стану та польській банківській системі є різними, що й може слугувати обґрунтуванням певних, але не усіх, розбіжностей.

Після закінчення війни структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» буде змінюватися, наповнюючись, наприклад, новими іпотечними продуктами або споживчим кредитуванням для фізичних осіб, тому можливо, буде схожою на ту структуру, що має РКО Bank Polski, а саме на розподіл кредитів на нерухомість, споживчих та підприємницьких (господарчих), що показані на табл. 3.2.

3.3. Рекомендації до подальшого розвитку кредитного портфеля в АТ КБ «ПриватБанк»

Після проведення порівняння кредитних продуктів для індивідуальних клієнтів та структури клієнтського кредитного портфеля РКО Bank Polski з АТ

КБ «ПриватБанк», спрогнозуємо зміни суми кредитного портфеля на основі побудови ліній тренду.

На рис. 3.6 побудовано прогноз зміни кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» на основі лінійного тренду на 2024 р. Бачимо, що за прогнозом він складе 243 185 млн грн, але ступінь апроксимації даних функції (ймовірності, точності розрахунку), оцінюється коефіцієнтом детермінації R^2 , згідно з рис. 3.6, складає 0,8935. Завдяки лінійному тренду будується лінія, що характеризує зростання або спад точок даних, що близькі один до одного. Через те, що з 2022 р. зросла сума нетто-кредитного портфеля, лінійний тренд показав ймовірність апроксимації нижчу за 1.

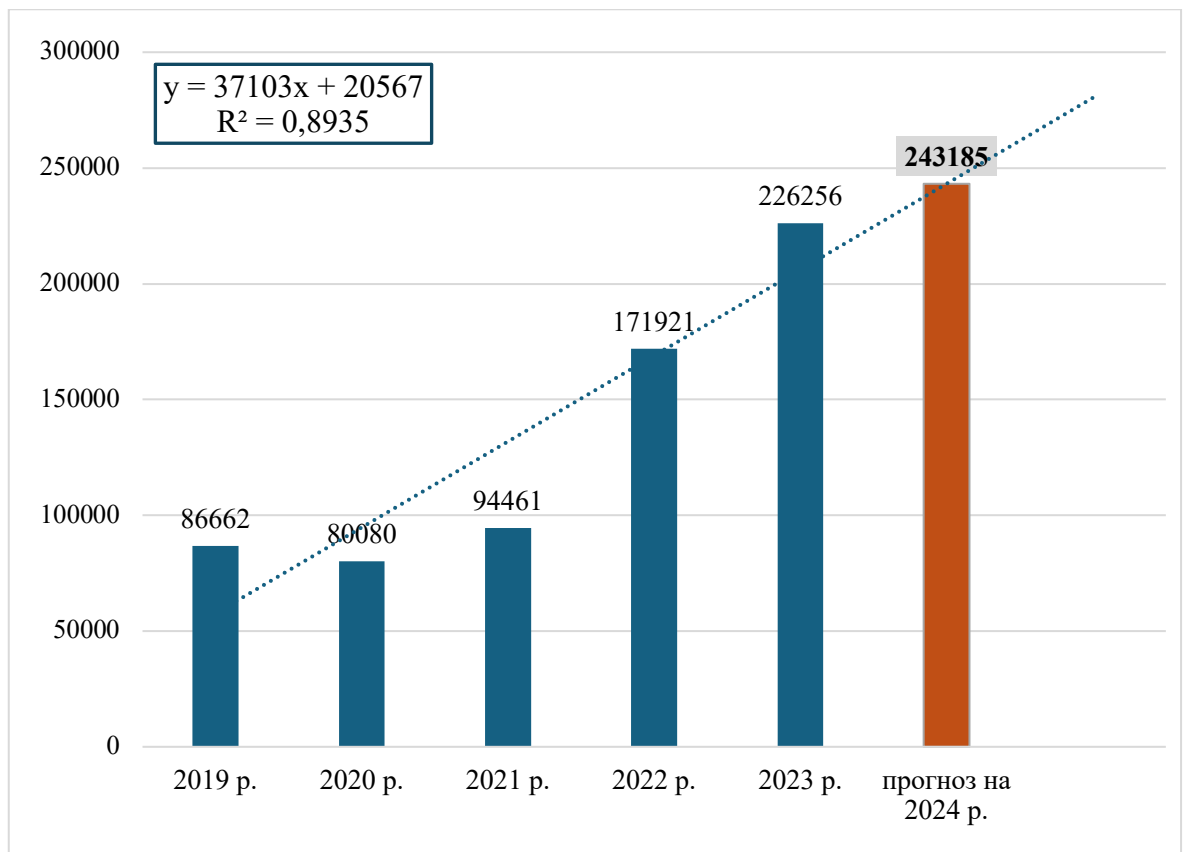

Рис. 3.6 – Побудова прогнозованого кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» на 2024 р. за лінійним трендом

Наступним є розрахунок за поліноміальним трендом, що наведено на рис. 3.7. За ним прогнозовано зростання кредитного портфеля до 335 636 млн грн.

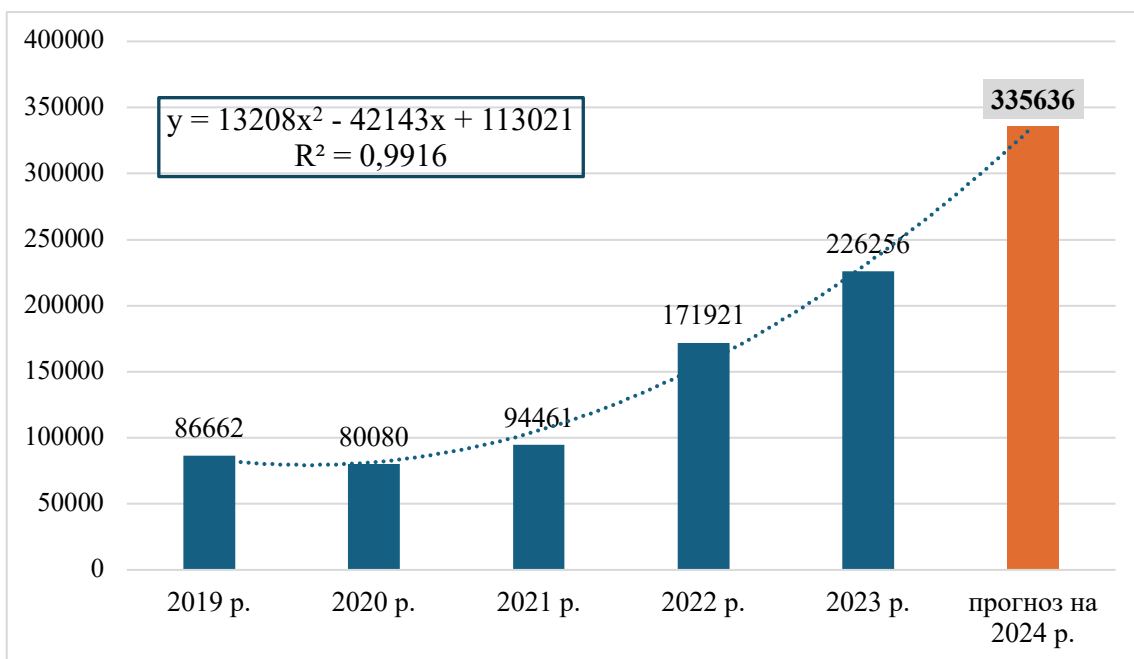

Рис. 3.7 – Побудова прогнозованого кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» на 2024 р. за поліноміальним трендом

На рис. 3.8 побудовано прогноз кредитного портфеля ПриватБанку на основі логарифмічного тренду на 2024 р. Бачимо, що тренд має висхідний характер, але величина нетто-портфеля зменшилася на -27 038 млн грн., а саме до 199 218 млн грн. Рівень апроксимації $R^2 = 0,70$, що є дуже малим.

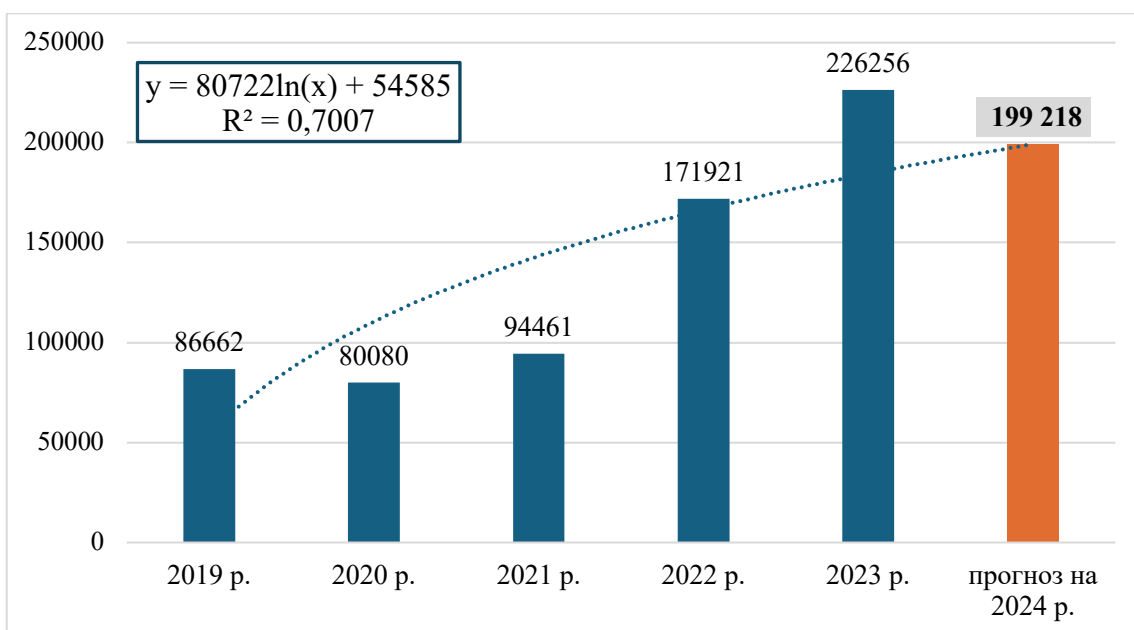

Рис. 3.8 – Побудова прогнозованого кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» на 2024 р. за логарифмічним трендом

За рахунок розрахунку прогнозу кредитного портфеля за ступеневим трендом, що показано на рис. 3.9, кредитний портфель на 2024 р. отримав величину 197 185 млн грн, що є меншим на -29 071 млн грн від значення 2023 р.

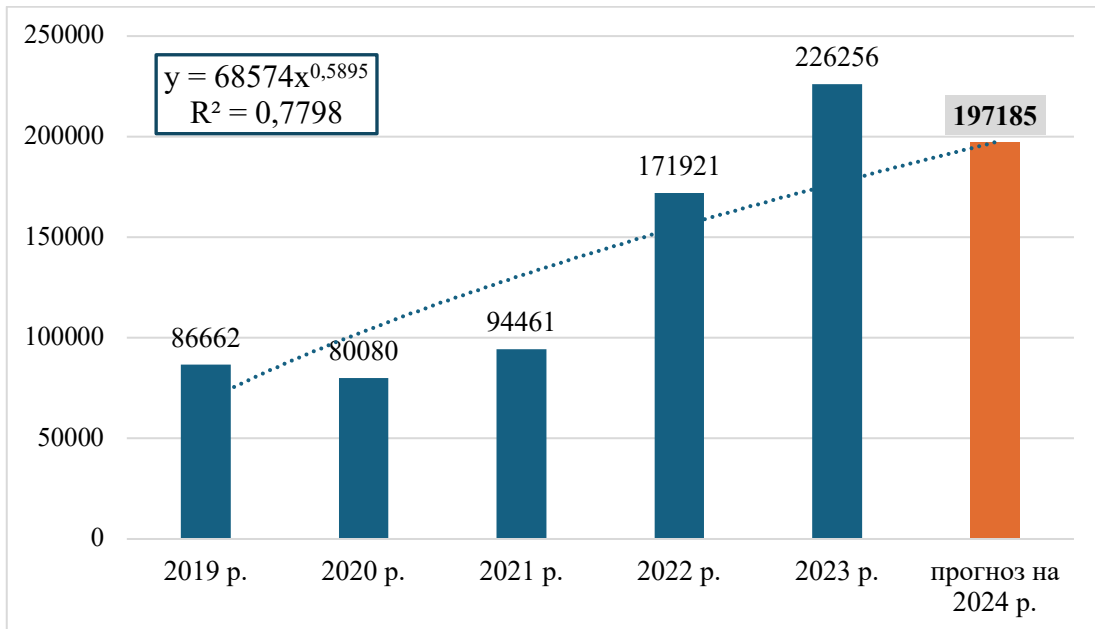

Рис. 3.9 – Побудова прогнозованого кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» на 2024 р. за ступеневим трендом

Отже, найбільш достовірним прогнозом нетто-кредитного портфеля є розрахунок з використанням поліноміального тренду, адже за ним рівень апроксимації R^2 є найбільшим і складає практично 1, серед чотирьох розрахованих трендів на рис.3.6 – 3.9. Сам прогноз кредитного портфеля за цим підрахунком складатиме зростання до 335 636 млн грн, що є більшим від значення 2023 р. на 109 380 млн грн. Зростання суми кредитного портфеля показав також лінійний тренд, з величиною апроксимації 0.89.

Розрахунок прогнозу, що було продемонстровано на рис. 3.7, свідчить, що кредитний портфель ПриватБанку буде розвиватися на зростати. Це може бути за рахунок стандартних продуктів, а саме кредитних карток, споживчого кредитування населення,

Через те, що в Україні існує воєнний стан, доречним буде спрогнозувати коефіцієнти ризику, що характеризують якість кредитного портфеля, адже як було визначено раніше кредитну діяльність неможливо аналізувати без оцінки ризиків, які в свою чергу має вплив на процес формування та змін у структурі кредитного портфеля.

У табл. 3.4 зібрано результати прогнозування коефіцієнтів, що характеризують ризиковість кредитного портфеля.

Таблиця 3.4 – Результати проведення прогнозування на основі ліній тренду

Статті	Тренд		
	Лінійний тренд	Поліноміальний тренд	Ступеневий тренд
Коефіцієнт покриття			
Функція, що описує тренд	$y = 0,0071x + 0,9819$ $R^2 = 0,8239$	$y = -0,0005x^2 + 0,0105x + 0,9774$ $R^2 = 0,8287$	$y = 0,9862x^{0,018}$ $R^2 = 0,7688$
Прогноз на 2024 р.	1,023 (зростання)	1,022 (зростання)	1,019 (спадання)
Коефіцієнт достатності резервів			
Функція, що описує тренд	$y = -0,0744x + 0,8296$ $R^2 = 0,9717$	$y = -0,0103x^2 - 0,0124x + 0,7573$ $R^2 = 0,9898$	$y = 0,7893x^{-0,293}$ $R^2 = 0,8251$
Прогноз на 2024 р.	0,389 (спадання)	0,3106 (спадання)	0,467 (зростання)
Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом			
Функція, що описує тренд	$y = 0,0034x + 0,1882$ $R^2 = 0,0423$	$y = -0,008x^2 + 0,0514x + 0,1322$ $R^2 = 0,4283$	$y = 0,1827x^{0,0741}$ $R^2 = 0,0864$
Прогноз на 2024 р.	0,208 (зростання)	0,153 (спадання)	0,209 (зростання)
Коефіцієнт проблемних кредитів			
Функція, що описує тренд	$y = -0,1065x + 0,9066$ $R^2 = 0,9045$	$y = 0,0152x^2 - 0,155x + 0,9136$ $R^2 = 0,7639$	$y = 0,801x^{-0,312}$ $R^2 = 0,8289$
Прогноз на 2024 р.	0,369 (спадання)	0,579 (зростання)	0,458 (зростання)

Отже, на основі розрахунків, наведених у табл. 3.4, коефіцієнт покриття за поліноміальним трендом за прогнозом зросте до 1,022 у 2024 р. Це може свідчити, що ПриватБанк надалі матиме достатньо резервів для покриття знецінених кредитів.

Коефіцієнт достатності резервів за ступеневим трендом зростає з 0,447 у 2023 р. до 0,467 у прогнозі в 2024 році. Хоча за лінійним та поліноміальним трендами результат виходять на спадання, але характеристика достовірності відбувається на рівень апроксимації, що повинен прагнути до 1. Тобто, це свідчить, що ПриватБанк попри зростання кредитного портфеля збільшить спроможність резервів покривати певні ризики.

Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом за поліноміальним трендом прогнозовано спаде з 0,207 у 2023 р. до 0,153 у 2024 р. Тобто, ПриватБанку потрібно так спланувати свою кредитну діяльність, щоб разом зі зростанням кредитного портфеля забезпечити зростання суми власного капіталу, що веде за собою потребу в організації роботи по зменшенню накопиченого дефіциту.

Коефіцієнт проблемних кредитів за лінійним трендом показав прогнозоване зменшення з 0,441 до 0,369. Це є позитивним результатом, що може означати зменшення суми знецінених/ проблемних кредитів у частці кредитного портфеля, тобто, зі зростанням кредитного портфеля сума знецінених кредитів зменшуватиметься.

Провівши порівняння ПриватБанку з РКО Bank Polski щодо видів кредитних продуктів для індивідуальних осіб, створивши прогноз до зростання кредитного портфеля ПриватБанку за рахунок лінійного, поліноміального, логарифмічного, ступеневого трендів, а також спрогнозувавши прогнозовані значення коефіцієнтів ризику кредитного портфеля, можемо створити певні рекомендації до покращення стану кредитування, а тому і кредитного портфеля:

- прогнозоване зростання кредитного портфеля може вести за собою вдосконалення існуючих або появу нових видів кредитування. На основі проведених раніше розрахунків, зросли кредити для підприємств малого та середнього бізнесу, а також кредити для фізичних осіб. Надання кредитних карток, споживчих кредитів, нарощення незначними кроками іпотечного кредитування з чітким розрахунком можливих ризиків, кредити на придбання

автомобілів – будуть збільшувати частки у структурі кредитного портфеля ПриватБанку;

- створення нових кредитних продуктів. Наприклад, для ПриватБанку такими можуть бути студентські кредити та еко-кредити на придбання сонячних панелей, які існують в РКО Bank Polski. Дані напрямки є сучасними в період розвитку освіти та дотримання цілей сталого розвитку. Це не є таким, що впроваджується за один рік, а потребує додаткових розрахунків щодо ринкових умов, трендів і тд. В період війни дуже складно проводити хоч якийсь аналіз споживчих настроїв, тому все залежить від ходу бойових дій. Так як кредитування в ПриватБанку показує в другому році повномасштабного вторгнення гарні результати, в даному випадку буде доцільнішим є вдосконалення існуючих кредитів та подальше зменшення непрацюючих кредитів;

- підтримувати темп зростання власного капіталу за рахунок зменшення непокритих збитків у балансі;

- зміцнювати кредитну політику щодо створення резервів на кредитні збитки;

- розроблення інноваційних рішень, технологій на основі штучного інтелекту щодо аналізу плато- та кредитоспроможності під час надання кредитів новим або існуючим клієнтам, що може збільшити шанси вирахування можливих ризиків, які може нести клієнт.

Зокрема, у звіті про фінансові результати, ПриватБанком було визначено наступні цілі подальшого розвитку на 2024 р. [41]:

- залучення нових клієнтів, базуючись на сервісній моделі обслуговування;

- продовжувати вдосконалювати продуктову лінійку та сервіси для клієнтів;

- оптимізація системи корпоративного управління;

- забезпечення підтримки та функціонування банківського сектору України.

Висновки до розділу 3

РКО Bank Polski та ПриватБанк є найбільшими банками в своїх країнах. Під час порівняння загальної суми активів, польський банк в два рази перевищує показники інших 28 комерційних банків. Обидва банки прагнуть покращувати банківські послуги завдяки використанню фінансових технологій, штучного інтелекту, автоматизації процесів, втілюють екологічні, соціальні, управлінські (ESG) принципи в діяльності. РКО Bank Polski має мобільний банкінг «ІКО» та інтернет-банкінг іРКО. Вони вміщують велику кількість функцій, зокрема для роздрібних клієнтів.

Порівняльна характеристика було заснована на порівнянні мобільних додатків, що є важливими в період технологічного розвитку в суспільстві, а також порівнянні структур клієнтського кредитного портфеля в РКО Bank Polski та АТ КБ «ПриватБанк».

Було визначено, що в ІКО та Privat24 має багато подібностей щодо проведення банківських та фінансових операцій. Виокремлено відсутність ВЛІК-коду, якого немає у ПриватБанку, верифікації банківського співробітника, який дзвонив на мобільний телефон клієнта, голосового помічника та входу через чотиризначний код.

Кредитні продукти РКО Bank Polski та АТ КБ «ПриватБанк» мають схожість щодо кредитів готівкою, іпотечного кредитування, кредитних лімітів, кредитних карток. Існують і відмінності серед продуктів, яких немає у портфелі ПриватБанку, а саме еко-кредит на придбання сонячних батарей, кредит на житло з сімейним погашенням, консолідаційний кредит.

В структурі кредитів та авансів клієнтам РКО Bank Polski у 2023 р. підприємницькі кредити склали 43,8%, кредити на нерухомість – 42,1%, а споживчі кредити – 14%.

Під час порівняння структур в клієнтському кредитному портфелі РКО Bank Polski та ПриватБанку зроблено висновок про приблизне співвідношення кредитів індивідуальним та приватним клієнтам з кредитами фізичним особам

та кредитування підприємств і бізнесу. Відмінність у структурі дещо простежується щодо корпоративних кредитів і кредитів юридичним особам, але ця відмінність є наслідком дії певних ризиків, які в українській системі періоду воєнного стану та в Польщі принципово відрізняються.

Кредити на нерухомість надаються найбільше роздрібним та приватним клієнтам, що показує зосередження до видачі іпотечного кредитування в РКО.

В порівнянні до РКО Bank Polski, ПриватБанк надає іпотечні кредити в рамках реалізації державної програми «Оселя». Це спричинене не тим, що ПриватБанк не зацікавлений в наданні даного виду кредитування або, що населення не прагне купувати житло, а через те, що ризики іпотечного кредитування занадто великі для ПриватБанку і можуть негативно впливати на стан кредитного портфеля.

За поліноміальним прогнозом, нетто-кредитний портфель у 2024 р. складе 335 636 млн грн, що є більшим на 109 380 млн грн в порівнянні до 2023 р. Також було спрогнозовано коефіцієнти, що характеризують ризик кредитного портфеля. Згідно лінійному тренду, коефіцієнт проблемних кредитів зменшиться з 0,441 до 0,369, що може означати зменшення суми неприбуткових кредитів у частці кредитного портфеля. Тому, зі зростанням кредитного портфеля відбуватиметься політика щодо зменшення проблемних кредитів.

Кредитування в ПриватБанку на другий рік повномасштабного вторгнення показав якісні результати, що свідчать про високе управління за його діяльністю. Рекомендаціями стало вдосконалення існуючих кредитів, подальше зменшення непрацюючих кредитів, підтримувати зростання власного капіталу через зменшення непокритого збитку, розробляти інноваційні рішення щодо аналізу платоспроможності клієнтів.

ВИСНОВКИ

1. Кредитна політика як складова управління за кредитною діяльністю банку займає важливе значення в організації та створенні самого кредитного портфеля. В ході дослідження сутності кредитного портфеля було сформовано визначення його як сукупності виданих банком кредитів клієнтам, що не суперечать кредитній політиці та впливає на досягнення цільових показників, зазначених стратегією розвитку банку. Механізмом формування кредитного портфеля в банку є організаційно-економічний, адже визначає порядок дій згідно політиці, результатом чого є отримання прибутку банківською установою.

2. Роллю якісно сформованого кредитного портфеля є забезпечення стабільності, прибутковості, припливу нових клієнтів та довіра зі сторони теперішніх клієнтів, ефективне використання залучених коштів клієнтів, а, якщо банк є державним – забезпечення стабільності та розвитку економіки цілої країни. Доведено, що загальними методами оцінки якості кредитного портфеля є метод експертних оцінок, статистичний та аналітичний. Коефіцієнтний аналіз проводиться завдяки розрахунку стану доходності та ризику кредитного портфеля, що допомагає якісніше оцінити ефективність та розробити шляхи до його покращення.

3. З початком повномасштабного вторгнення у 2022 р., питання кредитної діяльності набуло важливого питання серед банківських управлінців, адже війна мала негативний вплив на фінансові результати та підвищувала кредитні ризики, через зменшення платоспроможного населення, окупацію територій, ризику втраті заставного майна, збільшення частки непрацюючих кредитів (NPL). Відповідно, задля регулювання банківського сектору, Національним банком запроваджувалися певні обмеження, завдяки яким не дозволяв спричинити економічну кризу. Щодо змін в аналізі кредитного портфеля, то НБУ у 2023 р. поновив процедуру стрес-тестування для 20-ти найбільших банків України, в якій важливе місце приділялося розрахунку кредитних

ризиків, адже саме він впливає на зміни у структурі кредитного портфеля. Найбільшу частку непрацюючих кредитів має АТ КБ «ПриватБанк», що з 2019 по 2023 р. поступово зменшувалася з 83,4% до 63%.

4. АТ КБ «ПриватБанк» було засновано у 1992 році згідно рішення Національного банку України №92. У 2016 р. ПриватБанк було націоналізовано, завдяки чому з часом став системно-важливим банком. Через початок війни, процес приватизації було призупинено, але наразі вже сформовано ключові плани на 2024 р. Варто зазначити, що процес приватизації є незмінним, в якому зокрема, необхідно мати якісний кредитний портфель та результативні показники. Вплив ПриватБанку як державного банку є неоціненним – він є найбільшим платником податку серед банківських установ, а також платником дивідендів у державний бюджет, що у 2023 р. склали разом практично 57 млрд грн.

5. Під час аналізу фінансово-економічних результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр. було отримано наступні висновки: прибуток до оподаткування зріс практично у 2 рази у 2023 р. і склав 72 766 млн грн, сума власного капіталу також зросла з 57 789 млн грн до 84 846 млн грн. В структурі пасиву динаміка впродовж 5 років була однаковою: зобов'язання склали від 83% до 89%, а власний капітал – 10,7-17%. Попри війну, Банк зміг наростити коефіцієнт надійності та коефіцієнт достатності капіталу, що означає про покращення результаті управління за банком після кризового 2022 року.

6. Аналіз кредитного портфеля проводився в 2 етапи. Під час першого етапу, а саме дослідження динаміки та структури, отримали, що найбільшим темпом за 2023-2022 р. змінювалися статті кредитів фізичним особам: споживчі кредити на +151%, на придбання автомобіля +169%, іпотечні кредити +43%. Депозитні сертифікати від НБУ мали темп приросту +33,6%, а у 2022 р. в порівнянні до 2021 р. – +282%. У структурі портфелю найбільшу частку у 2023 р. займали: кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляється, як окремий портфель (41,6%), депозитні сертифікати НБУ (32,7%), кредити фізичним особам-кредитні картки (13,3%), кредити МСП

(6,2%). В клієнтському кредитному портфелі окрім кредитів, що управляються як окремий портфель, на другому місці переважають кредити фізичним особам, маючи 25,8%. Динаміку до зростання в структурі кредитів для фізичних осіб показали іпотечні кредити (з 7,1% до 7,9%), споживчі кредити (з 7% до 13,8%), автокредитування (з 0,6% до 1,2%). Зменшилася натомість участь кредитних карток, а саме з 84,6% до 76,9%.

7. Другим етапом аналізу був розрахунок коефіцієнті доходність та ризику. Доходність кредитних операцій зросла з 0,12 до 0,16, що означає зростання процентний доходів у наявному кредитному портфелі. Збільшення маржі процентного прибутку показує здатність ПриватБанку банку отримувати проценту різницю завдяки наявним доходним активам у балансі. Коефіцієнт кредитної активності зменшився з 65,5% до 60,2%, але є в межах норми до 65%. Коефіцієнт покриття склав 1, що характеризує здатність банку за рахунок резервів покрити усі знецінені кредити. Натомість, коефіцієнт достатності резервів зменшився до 0,447, основною причиною чого є зростання суми депозитних сертифікатів НБУ у складі кредитного портфеля. Завдяки зростанню коефіцієнта покриття кредитного портфеля власним капіталом, банк нарощує міць у зменшенні негативного впливу ризиків на якість кредитного портфеля. Частка непрацюючих кредитів зменшилася до 44,1%, тобто, при зростанні кредитного портфеля, сума непрацюючих кредитів у ньому зменшилася, а тому кредитний портфель має кращу якість. Якби не злагоджена робота щодо процесу передачі даних ПриватБанку у хмарне середовище у 2022 р., а також довірі населення до кредитних і депозитних продуктів ПриватБанку, наслідки могли би бути негативними.

8. Порівняльна характеристика АТ КБ «ПриватБанк» та РКО Bank Polski була проведена на основі обґрунтування системної важливості обох банків в Україні та Польщі, а також схожості кредитних продуктів. Порівняння функціоналу мобільного банкінгу ІКО та Privat24 показало практично ідентичні результати, що означає, що інновації та фінансові технології займають ключове місце у діяльності даних банків. Під час порівняння кредитних продуктів,

кредитні ліміти, кредитні картки, кредити готівкою були присутні в обох банках, виокремлюємо лише більшу лінійку продуктів у іпотечному кредитуванні в РКО Bank Polski. Після порівняльного аналізу кредитного портфеля банків, сформовано висновок про подальшу реорганізацію кредитного портфеля ПриватБанку після закінчення війни, яка матиме більше подібностей з тим, що має РКО Bank Polski, а саме – поділ на нерухомість, споживчі кредити та господарчі.

9. Під час розрахунку прогнозу нетто-кредитного портфеля на 2024 р., поліноміальний тренд показав найбільшу достовірність R^2 , тому за даним розрахунком портфель складе 335 636 млн грн, що більше на 109 380 млн грн, аніж у 2023 р. Завдяки лінійному тренду, коефіцієнт проблемних кредитів зменшиться з 0,44 до 0,37, що означатиме продовження управління банку щодо мінімізації ризиків, які впливають на якість кредитного портфеля.

10. Під час надання рекомендацій, було прийнято до уваги про високу якість антикризового управління за фінансовими показниками та кредитним портфелем ПриватБанку, що на другий рік повномасштабного вторгнення показав зростання у прибутковості кредитних операцій. РКО Bank Polski має велику частку іпотечного кредитування у портфелі, на відміну від показників ПриватБанку після 2022 р., але це спричинене, на жаль, нищівним впливом війни на збільшення ризиків щодо даного виду кредитування. Збільшення іпотечних кредитів у 2023 р. дозволяє стверджувати про нарощення цього кредитування в майбутньому. На основі розрахунку частки непрацюючих кредитів, рекомендованим є подальше їх зменшення у кредитному портфелі. Також, це покращення існуючих кредитних продуктів, або запровадження, наприклад, студентських кредитів, еко-кредитів на встановлення сонячних батарей. Контроль над зростанням власного капіталу, зменшенням непокритих збитків, та розроблення інноваційних технологій, що дозволяли б краще аналізувати платоспроможність клієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Омельченко О.В. Роль кредитної політики банку у забезпеченні надійності його кредитного портфелю [Електронний ресурс] / О.В. Омельченко, Р.М. Король// Подільський науковий вісник: Науково-практичний журнал. – 2021. – №2 (18). – Режим доступу: https://pnv.in.ua/images/Magazine/2_2021.pdf#page=20 .
2. Dariusz Prokopowicz. Komu kredyt, jakie zabezpieczenia (w:) «Przedsiębiorstwo przyszłości». – Kwartalnik Wyższej Szkoły Zarządzania i Prawa im. Heleny Chodkowskiej. Warszawa, Nr 4 (5) 2010, październik 2010, Rok wyd. II, s. 50-61. ISSN 2080-8461.
3. Czym jest polityka kredytowa banku?: Totalmoney. – 22.01.2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.totalmoney.pl/artykuly/> .
4. Aneta Wszelaki. Zarządzanie portfelem kredytowym banku komercyjnego w warunkach obligatoryjnego tworzenia rezerw celowych [Електронний ресурс]// Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. – №668 Finanse, rynki finansowe, ubezpieczenia. – №41. – 2011. – Режим доступу: http://www.wneiz.pl/nauka_wneiz/
5. Кредитний менеджмент у банку [Електронний ресурс] : підручник / К 79 [С. М. Аржевітін, Т. П. Остапишин, І. Б. Охрименко та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. С. М. Аржевітіна та к.е.н., доц. Т. П. Остапишин. — Київ : КНЕУ, 2017. — 499, [5] с.
6. Волкова В.В. Підвищення якості кредитного портфеля як чинник мінімізації кредитного ризику банку/ В.В. Волкова, О.С. Власенко // Економіка і організація управління. – №2 (42). – 2021. – С.76-85.
7. Гаряга Л. О. Управління кредитним портфелем у контексті реформування банківської системи України [Електронний ресурс]/ Л.О. Гаряга// Електронний журнал «Ефективна економіка». – №10. – 2016. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5192> .

8. 17 banków. Portfel kredytowy – czym jest i co warto o nim wiedzieć? 05.08.2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.17bankow.com/>.

9. Бугель Ю. В. Поняття кредитного портфеля комерційного банку та необхідність ефективного управління ним/ Ю.В. Бугель// Світ фінансів. – 2011. – №2. – С. 98-107.

10. Степаненко К. Р. Особливості формування кредитного портфеля банку/ К.Р. Степаненко// Науковий вісник Ужгородського національного університету. – №7 (3). – 2016. – С. 111-114.

11. Про Національний банк України: Закон України №679-XIV// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – №29. – ст.238. – (Зі змін). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#n626>.

12. Про банки і банківську діяльність: Закон України №2121-III// (Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. - №5-6. – ст.30). – (Зі змін.). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

13. Про споживче кредитування: Закон України №1734-VIII// (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, №1, ст.2). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text>.

14. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, №50, ст.564). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>.

15. Про визначення Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова. – 30.06.2016 №351. – (Зі змін.). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>.

16. Про затвердження Положення про інформаційне забезпечення фінансовими установами споживачів щодо надання послуг споживчого кредитування: Постанова 05.20.2021 №100. – (Зі змін.). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0100500-21#Text>.

17. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Захист прав вкладників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fg.gov.ua/>.
18. Agnieszka Langer. Szacowanie wartości zagrożonej portfela kredytów banku komercyjnego// Zeszyty naukowe/ Akademia Ekonomiczna w Poznaniu. – 2007 №80. – S. 68-86. – Режим доступу: <https://bazekon.uek.krakow.pl> .
19. Національний банк України. Змінено окремі підходи до оцінки банками кредитного ризику. 17.06.2022 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news> .
20. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова. – 28.08.2001. – № 368. – (Зі змін.). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> .
21. Dariusz Prokopowicz. Credit scoring w kontekście doskonalenia procesu zarządzania ryzykiem kredytowym// Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Nauk Społecznych w Otwocku/ KNUV. – 2014. – № 4(42). – S. 146-155.
22. Золота Н. Методика оцінювання якості кредитного портфелю [Електронний ресурс] / Н. Золота, О. Панухник// Секція 5. Інновації у глобальній біржовій сфері та банківській діяльності. – с.102-104. – Режим доступу: <https://elartu.tntu.edu.ua> .
23. Тисячна Ю.С. Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку [Електронний ресурс]/ Ю.С. Тисячна // Проблеми економіки. – №1. – 2014. – Режим доступу: <https://www.problecon.com> .
24. Бикова О.В. Оцінка ефективності кредитної політики банку [Електронний ресурс] / О.В. Бикова, О.В. Марченко // Молодий вчений. – №3(43). – березень, 2017 р. – С. 586-589. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/136.pdf> .
25. Белікова Т.В. Методи аналізу якості кредитного портфеля банку [Електронний ресурс] / Т.В. Белікова, М.С. Пушкіна // Економіка. Фінанси. Право. – №4/1. – 2020. – С. 35-40. – Режим доступу: <https://www.researchgate.net> .

26. Кредитний рейтинг. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk> .

27. Про схвалення процедур інспектування: Рішення. Правління Національного банку України від 1.11.2016 року, №393-рш. Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/01112016_393-rsh.pdf?v=7 .

28. Кредитування бізнесу під час війни: виклики та можливості. Асоціація українських банків, 04.06.2024 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.aub.org.ua> .

29. Стрес-тестування банків: хто пройде тестування – після перемоги отримає все. Економічна правда [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/01/23/696171/> .

30. Оцінка платоспроможності боржників та стрес-тестування банків під час війни: Національний банк України, 16.11.2023 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/.

31. Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп: Постанова Правління Національного банку України. – 25.02.2022. – №23. – (Зі змін.) Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0023500-22#n35> .

32. Стрес-тестування банків як інструмент банківського регулювання. Національний банк України, 19 травня 2023 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/admin> .

33. Катерина Рожкова: Діагностика банків, зняття «воєнних» обмежень – що чекати від НБУ цього року? Центр економічної стратегії, 9.05.2023 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ces.org.ua/katerina-rozhkova/> .

34. Статут АТ КБ «ПриватБанк». м. Київ, 2023 р. Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/statut_11042023.pdf.

35. Організаційна структура управління АТ КБ «ПриватБанк» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://static.privatbank.ua> .

36. Беремо і робимо: ПриватБанк перерахував до бюджету 19,4 млрд грн дивідендів за 2020 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://privatbank.ua>.

37. Об'єднанні результати: ПриватБанк, річний звіт [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mof.gov.ua/storage> .

38. Кабмін зобов'язав ПриватБанк сплатити до бюджету рекордну суму дивідендів: Мінфін [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2024/04/30/125989558/> .

39. Умови та правила надання банківських послуг: ПриватБанк [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://privatbank.ua/terms> .

40. Сайт ПриватБанку [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://privatbank.ua/> .

41. Річний звіт АТ КБ «ПриватБанк» станом на 31 грудня 2023 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://static.privatbank.ua/files> .

42. Річний звіт АТ КБ «ПриватБанк» станом на 31 грудня 2019 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://static.privatbank.ua/files> .

43. Річний звіт АТ КБ «ПриватБанк» станом на 31 грудня 2020 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://static.privatbank.ua/files> .

44. Річний звіт АТ КБ «ПриватБанк» станом на 31 грудня 2021 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://static.privatbank.ua/files> .

45. Річний звіт АТ КБ «ПриватБанк» станом на 31 грудня 2022 року [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://static.privatbank.ua/files> .

46. Де біженцям з України відкрити рахунок у Польщі: пропозиції 9 банків [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.yavp.pl/uk> .

47. System bankowy w Polsce – z czego się składa: Business Insider [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://businessinsider.com.pl> .

48. Dane miesięczne sektora bankowego według stanu na koniec kwietnia 2024 r. UKNF [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.knf.gov.pl/knf>

49. Największe banki w Polsce - styczeń 2024. Smart bankier.pl [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.bankier.pl/smart> .

50. PKO Bank Polski wśród «Najważniejszych firm dla Polski» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://media.pkobp.pl> .

51. Polskie banki. Ranking kont [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://rankingkont.org/polskie-banki/> .

52. PKO Bank Polski europejskim liderem cyfrowej bankowości w rankingu Finnoscore, 01.06.2023. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.pl/pko-bank> .

53. Funkcje bankowości elektronicznej PKO Bank Polski. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pkobp.pl/klient-indywidualny/aplikacja-iko-ipko/funkcje> .

54. BLIK. PKO Bank Polski [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pkobp.pl/klient-indywidualny/karty-platnosci/blik> .

55. Opis zakresu działalności PKO Banku Polskiego S.A. i grupy kapitałowej PKO Banku Polskiego S.A. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.pkobp.pl/media_files/aa7b7502-1eb4-44a5-bb89-a93e7aa736a2.pdf .

56. Pożyczki i kredyty. PKO Bank Polski [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pkobp.pl/klient-indywidualny/kredyty-pozyczki?filter=5> .

57. PKO Banko Polski tryumfuje w rankingu Złoty Bankier [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://media.pkobp.pl>.

58. Co to jest kredyt gospodarczy? Sprawdź, jakie są jego rodzaje!: wzr Finanse [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://wzr.pl/ekonomia/co-to-jest-kredyt-gospodarczy-sprawdz-jakie-sa-jego-rodzaje/#Co_to_jest_kredyt_gospodarczy.

59. Jednostkowe sprawozdanie finansowe PKO Banku Polskiego S.A. za rok zakończony 31 grudnia 2023 roku [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.pkobp.pl/media_files/7bb433bc-5313-46fd-8e16-730026710fe0.pdf .

ДОДАТКИ

Додаток А

**Окремий звіт про фінансовий стан АТ КБ «ПриватБанк»
станом на 31 грудня 2023 року**

**АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2023 року**

	Прим.	31 грудня 2023	31 грудня 2022 (як перераховано)
<i>У мільйонах українських гривень</i>			
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	152 282	94 191
Кредити та аванси банкам	7	134 237	103 837
Кредити та аванси клієнтам	8	92 019	68 084
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		271 847	239 752
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 376	95 716
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	171 471	143 920
- за амортизованою собівартістю	9	-	116
Поточні податкові активи	25	4	9 079
Інвестиційна нерухомість	10	2 340	2 155
Основні засоби	11	5 127	5 228
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 563	1 389
Відстрочені податкові активи	25	1 952	1 100
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інші фінансові активи	12	9 493	6 498
Інші нефінансові активи	13	9 094	9 189
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		20	64
Загальна сума активів		680 008	540 596
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти клієнтів	14	555 525	471 970
Інші залучені кошти	15	2 630	128
Поточні податкові зобов'язання	25	25 790	-
Інші фінансові зобов'язання	16	3 038	2 634
Забезпечення у т.ч.:	17	5 438	5 804
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 111	1 280
- інше забезпечення		4 327	4 524
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 741	2 271
Загальна сума зобов'язань		595 162	482 807
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Інші резерви	9, 11	(1 741)	(15 168)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резервні та інші фонди банку	19	12 959	11 449
Накопичений дефіцит		(144 629)	(156 749)
Загальна сума власного капіталу		84 846	57 789
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		680 008	540 596

Затверджено до випуску та підписано 15 березня 2024 року.

Г. Бьош
Голова Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

**Окремий звіт про фінансовий стан АТ КБ «ПриватБанк»
станом на 31 грудня 2021 року**

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2021	31 грудня 2020 (як реклаसифіковано)	31 грудня 2019 (як рекласифіковано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	52 835	49 911	45 894
Кредити та аванси банкам	7	26 243	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	68 218	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		222 277	221 661	152 157
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	93 096	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	129 074	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	107	1 715	875
Поточні податкові активи	21	9 978	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30	155
Інвестиційна нерухомість		1 989	2 933	3 379
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	10	1 288	953	648
Основні засоби	10	6 074	6 689	5 832
Інші фінансові активи	11	2 644	3 448	2 210
Інші нефінансові активи	12	9 713	10 128	10 529
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		7	32	-
Загальна сума активів		401 296	382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Інші залучені кошти		-	-	7 721
Кошти банків		3	2	201
Кошти клієнтів	13	325 303	312 708	240 621
Відстрочені податкові зобов'язання	21	159	146	121
Інші фінансові зобов'язання	14	3 770	4 059	2 639
Забезпечення у т.ч.:	15	3 651	10 687	2 363
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		373	329	290
- інше забезпечення		3 278	10 358	2 073
Інші нефінансові зобов'язання	15	1 795	2 098	1 528
Загальна сума зобов'язань		334 681	329 700	255 194
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ				
Статутний капітал	16	206 060	206 060	206 060
Емісійний дохід	16	23	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	12 174
Інші резерви	9, 10	(4 091)	(2 248)	(660)
Резерви та інші фонди банку	16	9 696	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(157 247)	(171 665)	(169 918)
Загальна сума власного капіталу		66 615	52 825	54 529
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		401 296	382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бірюк
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

**Окремий звіт про прибуток або збиток АТ КБ «ПриватБанк» за рік,
що закінчився 31 грудня 2023 року**

У мільйонах українських гривень	Прим.	2023 рік	2022 рік
Процентні доходи в т.ч.:		66 238	43 686
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	61 614	38 905
- інші процентні доходи	20	4 624	4 781
Процентні витрати	20	(6 616)	(3 768)
Чистий процентний дохід		59 622	39 918
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(4 588)	(15 396)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		55 034	24 522
Комісійні доходи	22	41 589	32 945
Комісійні витрати	22	(17 150)	(12 505)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		10 174	14 655
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(1 076)	(7 760)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	1 266	119
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	4 648	2 608
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		185	267
Витрати на виплати працівникам		(10 552)	(10 096)
Амортизаційні витрати	11	(2 175)	(1 970)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 946)	(10 473)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	194	(885)
- адміністративні та операційні витрати	23	(11 140)	(9 588)
Інші доходи	24	2 173	2 815
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(407)	(458)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(1)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	4
Прибуток до оподаткування		72 766	34 672
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(35 001)	(4 474)
Прибуток за рік		37 765	30 198

Затверджено до випуску та підписано 15 березня 2024 року.

Г. Бьош
Голова Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

**Окремий звіт про прибуток або збиток АТ КБ «ПриватБанк» за рік,
що закінчився 31 грудня 2021 року**

У мільйонах українських гривень	Прим.	2021 рік	2020 рік (як реклаसифіковано)
Процентні доходи в т.ч.:		35 854	33 563
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	17	30 870	28 547
- інші процентні доходи	17	4 984	5 016
Процентні витрати	17	(6 537)	(11 961)
Чистий процентний дохід		29 317	21 602
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	18	(856)	(1 809)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		28 461	19 793
Комісійні доходи	19	35 057	27 649
Комісійні витрати	19	(11 840)	(8 888)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		3 226	3 103
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		1 017	(7 460)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	32	8
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	(7 666)	16 045
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		(873)	(256)
Витрати на виплати працівникам		(8 904)	(8 192)
Амортизаційні витрати		(2 183)	(1 791)
Частка прибутку (збитку) асоційованих підприємств та спільних підприємств, облік яких ведеться за методом участі в капіталі		-	(124)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:		(2 348)	(16 681)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	15, 20	6 464	(8 539)
- адміністративні та операційні витрати	20	(8 812)	(8 142)
Інші доходи		1 286	1 200
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(111)	(104)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(164)	(6)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		77	-
Прибуток до оподаткування		35 067	24 296
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	21	(17)	6
Прибуток за рік		35 050	24 302

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

**Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід
АТ КБ «ПриватБанк» за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року**

<i>У мільйонах українських гривень</i>	<i>Прим.</i>	2020 рік	2019 рік
Процентні доходи	18	33 563	33 841
Процентні витрати	18	(11 961)	(14 174)
Чистий процентний дохід		21 602	19 667
Відрахування до резерву на зменшення корисності	19	(1 771)	(4)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 831	19 663
Доходи за виплатами та комісійними	20	27 649	24 575
Витрати за виплатами та комісійними	20	(8 888)	(6 386)
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів (Збитки мінус прибутки)/прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		3 103	2 589
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	8	8
Прибутки мінус збитки/(збитки мінус прибутки) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	16 045	(1 526)
Витрати щодо резерву під юридичні ризики	16	(8 577)	(387)
Збитки/(прибутки) від уцінки будівель (що перевищують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості		(256)	4
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(119)	(134)
(Зменшення корисності)/відновлення зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		(124)	8
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(18 006)	(14 428)
Інші чисті доходи		1 090	2 113
Прибуток до оподаткування		24 296	32 609
Кредит з податку на прибуток	22	6	-
Чистий прибуток за рік		24 302	32 609
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i> Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований (збиток)/прибуток від переоцінки		(1 649)	2 037
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(8)
- Податковий ефект		(6)	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i> Будівлі:			
- Переоцінка будівель		139	(70)
- Податковий ефект		(25)	15
Інші сукупні (витрати)/доходи		(1 549)	1 974
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		22 753	34 583

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Управління капіталом в АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 рр.

29 Управління капіталом (продовження)

а) Банк розраховує достатність капіталу згідно з вимогами Базельської угоди про капітал, як визначено у Звіті про міжнародну конвергенцію оцінки капіталу та стандартів з капіталу (оновлено в квітні 1998 року) та в Доповненні до Базельської угоди про капітал, яке ввело аналіз ринкових ризиків (оновлено у листопаді 2005 року), що загальновідоме під назвою «Базель І». Нижче подана структура капіталу Банку, розрахованого на підставі Базельської угоди про капітал:

<i>У мільйонах українських гривень</i>	31 грудня 2023 р.	31 грудня 2022
Капітал 1-го рівня	85 024	71 568
Капітал 2-го рівня (не може перевищувати 100% від капіталу 1-го рівня)	(1 771)	(15 198)
Всього капіталу	83 253	56 370
Активи, зважені з урахуванням ризику		
Банківський портфель	381 428	319 027
Торговий портфель	24 676	26 037
Активи, зважені з урахуванням ризику	406 104	345 064
Норматив капіталу 1-го рівня	20,94%	20,74%
Коефіцієнт достатності капіталу (%)	20,50%	16,34%

25 Управління капіталом (продовження)

а) Банк управляє своїм капіталом, включаючи рівень достатності капіталу, розрахований згідно з вимогами Базельської угоди про капітал, як визначено у Звіті про міжнародну конвергенцію оцінки капіталу та стандартів з капіталу (оновлено в квітні 1998 року) та в Доповненні до Базельської угоди про капітал, яке ввело аналіз ринкових ризиків (оновлено у листопаді 2005 року), що загальновідоме під назвою «Базель І». Нижче подана структура капіталу Банку, розрахованого на підставі Базельської угоди про капітал:

<i>У мільйонах українських гривень</i>	31 грудня 2021 р.	31 грудня 2020
Капітал 1-го рівня	69 418	54 117
Капітал 2-го рівня (не може перевищувати 100% від капіталу 1-го рівня)	(4 121)	(2 278)
Всього капіталу	65 297	51 839
Активи, зважені з урахуванням ризику		
Банківський портфель	305 891	280 562
Торговий портфель	23 686	32 718
Активи, зважені з урахуванням ризику	329 577	313 280
Норматив капіталу 1-го рівня	21,06%	17,27%
Коефіцієнт достатності капіталу (%)	19,81%	16,55%

Управління капіталом в АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 р.

26 Управління капіталом (продовження)

а) Банк управляє своїм капіталом, включаючи рівень достатності капіталу, розрахований згідно з вимогами Базельської угоди про капітал, як визначено у Звіті про міжнародну конвергенцію оцінки капіталу та стандартів з капіталу (оновлено в квітні 1998 року) та в Доповненні до Базельської угоди про капітал, яке ввело аналіз ринкових ризиків (оновлено у листопаді 2005 року), що загальновідоме під назвою «Базель I». Нижче подана структура капіталу Банку, розрахованого на підставі Базельської угоди про капітал:

<i>У мільйонах українських гривень</i>	31 грудня 2020 р.	31 грудня 2019
Капітал 1-го рівня	54 117	54 538
Капітал 2-го рівня (не може перевищувати 100% від капіталу 1-го рівня)	(2 278)	(815)
Всього капіталу	51 839	53 723
Активи, зважені з урахуванням ризику		
Банківський портфель	280 562	233 887
Торговий портфель	32 718	39 051
Активи, зважені з урахуванням ризику	313 280	272 938
Норматив капіталу 1-го рівня	17,27%	19,98%
Коефіцієнт достатності капіталу (%)	16,55%	19,68%

**Окремий звіт про сукупний дохід за рік,
що закінчився 31 грудня 2023 року**

<i>У мільйонах українських гривень</i>	<i>Прим.</i>	<i>2023 рік</i>	<i>2022 рік</i>
Прибуток за рік		37 765	30 198
Інший сукупний дохід			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
<i>Фінансові інструменти що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:</i>			
- Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування	9	7 904	(14 139)
- Коригування перекласифікації фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування		(1 266)	(119)
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки	9	6 562	3 453
- Податок на прибуток, що відноситься до фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у складі іншого сукупного доходу	25	215	(207)
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
<i>Будівлі та земля:</i>			
- Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від переоцінки	11	65	34
- Податок на прибуток, що відноситься до змін у дооцінці у складі іншого сукупного доходу	25	(30)	(6)
Загальна сума іншого сукупного доходу		13 450	(10 984)
Загальна сума сукупного доходу		51 215	19 214

Затверджено до випуску та підписано 15 березня 2024 року.

Г. Бьош
Голова Правління

В. В. Ярошенко
Головний бухгалтер

**Окремий звіт про сукупний дохід за рік,
що закінчився 31 грудня 2021 року**

<i>У мільйонах українських гривень</i>	<i>Прим.</i>	<i>31 грудня 2021</i>	<i>31 грудня 2020</i>
Прибуток за рік		35 050	24 302
Інший сукупний дохід			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
<i>Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:</i>			
- Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування		(1 758)	(1 649)
- Коригування перекласифікації фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування		(32)	(8)
- Податок на прибуток, що відноситься до фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у складі іншого сукупного доходу		(2)	(6)
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
<i>Будівлі та земля:</i>			
- Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від переоцінки		(32)	139
- Податок на прибуток, що відноситься до змін у дооцінці у складі іншого сукупного доходу		6	(25)
Загальна сума іншого сукупного доходу		(1 818)	(1 549)
Загальна сума сукупного доходу		33 232	22 753

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бьох
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Кредити та аванси клієнтам за 2023-2022 рр.

8 Кредити та аванси клієнтам

<i>У мільйонах українських гривень</i>	31 грудня 2023 р.	31 грудня 2022 р.
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	170 042	167 931
Кредити юридичним особам	6 386	5 340
Кредити юридичним особам, що надані за операціями РЕПО	1 459	-
Кредити фізичним особам – кредитні картки	54 500	46 593
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	9 751	3 880
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	5 618	3 912
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	885	328
Кредити фізичним особам – інші кредити	13	26
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	25 454	21 311
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	147	364
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	102	162
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	560	649
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	274 917	250 496
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	(182 898)	(182 412)
Всього кредитів та авансів клієнтам	92 019	68 084

Станом на 31 грудня 2023 та 2022 років категорія «Кредити, що управляються як окремий портфель» включає в себе непрацюючі кредити, які були видані до 19 грудня 2016 року. На думку керівництва, цей портфель має спільні показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за галуззю економіки та напрямом комерційної діяльності на дату видачі таких кредитів. Станом на 31 грудня 2023 року Банк визнав 169 633 мільйони гривень резерву під очікувані кредитні збитки за цими кредитами (31 грудня 2022 року: 167 435 мільйонів гривень). Протягом 12 місяців 2023 року Банк списав за рахунок резерву 133 мільйони гривень вказаних кредитів (2022 рік: 44 мільйони гривень), і Банк продовжує вживати заходів щодо стягнення списаної заборгованості.

Кредити та аванси клієнтам за 2021-2020 рр.

8 Кредити та аванси клієнтам

<i>У мільйонах українських гривень</i>	31 грудня 2021 р.	31 грудня 2020 р.
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремі портфелі	163 513	164 332
Кредити юридичним особам	4 091	5 509
Кредити фізичним особам – кредитні картки	45 314	40 609
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9 858	9 566
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	5 343	3 500
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	394	35
Кредити фізичним особам – інші кредити	83	129
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	11 903	6 859
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	735	1 052
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	267	588
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	1 067	517
Придбані/створені знецінені кредити	-	76
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	242 568	232 772
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	(174 350)	(177 751)
Всього кредитів та авансів клієнтам	68 218	55 021

Кредити та аванси клієнтам за 2020-2019 рр.

8 Кредити та аванси клієнтам

<i>У мільйонах українських гривень</i>	31 грудня 2020 р.	31 грудня 2019 р.
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	164 332	210 579
Кредити юридичним особам	5 509	6 250
Кредити фізичним особам – кредитні картки	40 609	51 890
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9 566	11 467
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	3 500	4 148
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	35	250
Кредити фізичним особам – інші кредити	129	498
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	6 859	8 555
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	1 052	1 152
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	588	742
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	517	418
Придбані/створені знецінені кредити	76	94
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	232 772	296 043
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	(177 751)	(236 499)
Всього кредитів та авансів клієнтам	55 021	59 544

Станом на 31 грудня 2020 та 2019 років категорія «Кредити, що управляються як окремий портфель» включає в себе непрацюючі кредити, які були видані до 19 грудня 2016 року. На думку керівництва, цей портфель має спільні показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за галуззю економіки та напрямом комерційної діяльності на дату видачі таких кредитів. Станом на 31 грудня 2020 року Банк визнав 162 163 мільйони гривень резерву під очікувані кредитні збитки за цими кредитами (31 грудня 2019 року: 207 851 мільйон гривень). Протягом 2020 року Банк списав за рахунок резерву 56 663 мільйони гривень вказаних кредитів, однак продовжуватиме вживати заходів до повернення списаної заборгованості.